

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL

Sabiedriskā labuma biedrība

Delna

SABIEDRĪBA PAR ATKLĀTĪBU

Korupcijas risku izvērtējums trīs Rīgas domes departamentos

Projekta “Pretkorupcijas pasākumi Rīgas domē – sabiedrības līdzdalība korupcijas
mazināšanā” ziņojums

Projekts īstenots ar Nīderlandes vēstniecības Latvijā finansiālu atbalstu

Rīga 2009

Satura rādītājs

1.Secinājumu kopsavilkums.....	4
2.Departmentu darbības uzraudzība.....	6
2.1. Mēra/ vicemēra īstenotā departamentu uzraudzība.....	6
2.1.1. Situācijas apraksts.....	6
2.1.2. Problēmjasautājumi.....	7
2.1.3. Ieteikumi.....	9
2.2. Politisko komiteju īstenotā uzraudzība.....	9
2.2.1. Situācijas apraksts.....	9
2.2.2. Problēmjasautājumi.....	15
2.2.3. Ieteikumi.....	15
2.3. Domes deputāta amata savienošana.....	15
2.3.1. Situācijas apraksts.....	15
2.3.2. Problēmjasautājumi.....	16
2.3.3. Ieteikumi.....	17
2.4. Departamentu darbības efektivitātes vērtēšana.....	18
2.4.1. Situācijas apraksts.....	18
2.4.2. Problēmjasautājumi.....	21
2.4.3. Ieteikumi.....	22
3. Ētikas kodekss un interešu konflikta novēršana.....	23
3.1. Ētikas kodeksa normas un Ētikas komisiju darbība.....	23
3.1.1. Situācijas apraksts.....	23
3.1.2. Problēmjasautājumi.....	25
3.1.3. Ieteikumi.....	27
3.2. Ētikas normu definējums deputātiem.....	27
3.2.1. Situācijas apraksts.....	27
3.2.2. Problēmjasautājumi.....	28
3.2.3. Ieteikumi.....	28
3.3. Darbinieku izpratne par interešu konflikta novēršanu.....	28
3.3.1. Situācijas raksturojums.....	28
3.3.2. Problēmjasautājumi.....	31
3.3.3. Ieteikumi.....	31
4. Darbinieku atlase un atalgojums.....	33
4.1. Darbinieku atlases kārtība.....	33
4.1.1. Situācijas apraksts.....	33
4.1.2. Problēmjasautājumi.....	34
4.1.3. Ieteikumi.....	35
4.2. Atalgojuma sistēma.....	35
4.2.1. Situācijas apraksts.....	35
4.2.2. Problēmjasautājumi.....	39
4.2.3. Ieteikumi.....	40
5. Informācijas atklātības principu nodrošināšana.....	41

5.1. Informācijas pieejamība par Rīgas pašvaldības darbību.....	41
5.1.1. Situācijas apraksts.....	41
5.1.2. Problēmjautājumi.....	44
5.1.3. Ieteikumi.....	45
5.2. Informācijas atklātības likuma prasību ievērošanas problēmas.....	45
5.2.1. Situācijas apraksts.....	45
5.2.2. Problēmjautājumi.....	46
5.2.3. Ieteikumi.....	47
6. Pētījuma ieteikumu kopsavilkums.....	48
7. Informācija par projektu.....	52
8. Pētījuma metode un izmantotie kritēriji.....	53
8.1. Pētījuma apjoms	53
8.2. Pētījumā izmantotās metodes.....	53
8.3. Pētījuma kritēriji.....	53
8.3.1. Personāla atlase un atalgojuma sistēma.....	54
8.3.2. Ētikas kodeksa normu ievērošana un interešu konflikta novēršana.....	54
8.3.3. Informācijas atklātība.....	55
8.3.4. Departamentu darbības uzraudzība.....	55
Pielikums Nr.1. Nozaru departamentu uzraudzība Rīgas domē.....	57
Pielikums Nr. 2 Rīgas domes deputātu amatu savienošana.....	58
Pielikums Nr.3 Hronoloģisks pārskats par korupcijas gadījumiem un pretkorupcijas pasākumiem Rīgas pilsētas pašvaldībā	66
Pielikums Nr.4 Pilsētas attīstības departamenta, Īpašuma departamenta un Labklājības departamenta darbinieku aptauja.....	73

1.Secinājumu kopsavilkums

Rīgas pilsētas pašvaldību 2008.gadā satricināja vairāki korupcijas skandāli, kuru rezultātā tika izveidota Pretkorupcijas komisija un pašvaldības institūcijas izstrādāja pretkorupcijas pasākumu plānus. Plašu domnieku neapmierinātību izsauca Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (KNAB) priekšnieka vietnieces J.Strīķes tai laikā izteiktais komentārs, ka korupcijai Rīgas domē ir sistēmisks raksturs (plašāk skat. pielikumu Nr.3). Par četrus domes amatpersonu iespējamu iesaistīšanos koruptīvās darbībās notiek izmeklēšana, taču publiski pieejamā informācija liecina par to, ka vairāku gadu garumā šīs amatpersonas ir piekopusas darbības, kuru rezultātā tās guvušas savtīgu labumu. Šī pētījuma mērķis ir veicināt korupcijas novēršanas darbu Rīgas pilsētas pašvaldībā. Pētījuma sagatavošanā tika izmantota sistēmiskā pieeja, analizējot 1)departamentu uzraudzības sistēmas, 2)personāla atlases un atalgojuma sistēmas, 3)interesu konflikta un ētikas kodeksa ieviešanas mehānismu, kā arī 4)informācijas atklātības principu nodrošināšanas sistēmas uzņēmību pret dažādām potenciāli koruptīvām darbībām. Pētījums balstīts uz datiem, kas iegūti analizējot trīs Rīgas domes departamentus – Pilsētas attīstības departamentu, Labklājības departamentu un Īpašuma departamentu (projekts un pētījuma metodes aprakstītas 7. un 8.nodaļā). Pētījuma gaitā radās secinājumi, kas apliecina nepieciešamību Rīgas pilsētas pašvaldībā veikt plašas institucionālas reformas. Tā eventuāli varētu sakārtot gan pašvaldības iestāžu darbības uzraudzību, t.i., nodalītu lēmējvaras un izpildvaras funkcijas veikšanu, gan veicinātu pašvaldības resursu efektīvāku izmantošanu.

Rīgas pilsētas pašvaldībā nepieciešams nošķirt lēmējvaru no izpildvaras, nodot administratīvos jautājumus izpildvaras pārziņā un politiskajā līmenī atstājot stratēģiskos jautājumus. Pašreizējā situācijā lēmējvara ir saplūdusi ar izpildvaru, domes priekšsēdētājs vienlaikus ir izpildvaras un lēmējvaras vadītājs. Lēmējvaras funkcijas daļēji pārklājas ar izpildvaras funkcijām, atsevišķi deputāti apvieno darbu lēmējvarā ar darbu izpildvarā, tādējādi ir ļoti apgrūtināta savstarpēja lēmējvaras un izpildvaras uzraudzība, kas mazina pašvaldības darbības efektivitāti. Pašvaldības darbinieki par vislielāko korupcijas risku uzskata politisko amatpersonu iejaukšanos izpildvaras darbā, turklāt darbinieku aptaujas dati liecina, ka vismaz 39 % no aptaujātajiem pašvaldības darbiniekiem tieši vai netieši savu pienākumu pildīšanā ir izjutuši politisku spiedienu.

Nav mehānisma, kas ierobežotu deputātu politisku iejaukšanos izpildlēmumos. Ņemot vērā to, ka visai ievērojama darbinieku daļa par vienu no galvenajiem korupcijas riskiem norāda politisko iejaukšanos departamentu darbībā, nav pieļaujama situācija, ka deputātiem nav sava ētikas kodeksa, kas ļautu gan darbiniekiem, gan ikvienam iedzīvotājam celt trauksmi par politiskās iejaukšanās gadījumiem vai ētiskām problēmām. Deputāti, papildus saviem pienākumiem, strādā algotu darbu vai ieņem amatus citās darba vietās, kas ievērojami paaugstina korupcijas risku, ka deputāta amats tiek izmantots privātu mērķu, labuma gūšanai, piemēram, ar deputāta pilnvarām panākot sev, saviem biznesa partneriem labvēlīgus lēmumus attiecībā uz uzņēmējdarbības vidi.

Neskaidra departamentu darbības uzraudzība, kas pieļauj politisku iejaukšanos. Departamentu uzraudzība balstās uz departamenta vadītāja subjektīvu izpratni par to, kādā veidā departamenta vadītājam ir jāatskaitās par darbību domes priekšsēdētājam un viņa vietniekiem, kā arī uzraugšajai komitejai. Domes nolikums nosaka, ka departamentu uzraudzību nodrošina domes priekšsēdētājs, viņa vietnieki (vicemēri) un atbildīgās komitejas. Ne pastāvīgo komiteju priekšsēdētāji, ne departamentu vadītāji nespēj nedefinēt vicemēru kompetenci attiecībā uz

departamentu uzraudzību, apšaubu vicemēra posteņa lietderību. Kopumā uzraugošajām institūcijām ir mehānisms, kā nodrošināt procesu uzraudzību, piemēram, lūdzot departamenta direktoram par noteiktu jautājumu sniegt paskaidrojumu, taču netiek nodrošināta departamentu rezultatīvo rādītāju izvērtēšana, departamentu darbības efektivitātes izvērtēšana. Tāpat departamentu direktora atrašanās amatā ir tiešā veidā atkarīga no uzraugošās komitejas atbalsta tam. Tas var veicināt klientelismu, īpaši divu departamentu gadījumā, kur katrs no departamentiem atrodas vienas konkrētas partijas pārstāvju uzraudzībā. Proti, Pilsētas attīstības departamenta uzraudzība ir nodota Tautas partijai, jo tās pārstāvji ir gan uzraugošās komitejas vadītāja, gan atbildīgais vicemēra amatā. Savukārt Īpašuma departaments atrodas LPP/LC pārstāvju uzraudzībā. Tas rada iespaidu par konkrētu „sfēru“ sadali šo divu partiju starpā attiecībā uz darbību Rīgas domē.

Nav pietiekami novērsta RD darbinieku interešu konflikta iespējamība. Pašreiz interešu konflikta novēršanas noteikumi attiecas uz valsts amatpersonām. Ne visiem darbiniekiem ir amatpersonas statuss, tādēļ uz darbiniekiem interešu konflikta novēršanai attiecināms tikai Rīgas pilsētas pašvaldības darbinieku ētikas kodekss. Pētījuma ietvaros veiktās anketēšanas rezultāti parāda, ka 1/5 daļa darbinieku, neskatoties uz to, ka nonākuši interešu konflikta situācijā, turpinātu veikt savus amata pienākumus. Trūkst skaidras izpratnes par to, kā rīkoties interešu konflikta situācijā, vai arī amatu savienošanas gadījumā. Turklāt, par spīti pastāvošajai praksei, ka aptuveni 32% no respondentiem ir kādreiz saņēmuši dāvanas suvenīru/ziedu veidā un 10% darbinieku saņēmuši dāvanas, kas adresētas kolektīvam, pašvaldībā nav reglamentēta dāvanu pieņemšanas ierobežošana un departamentu vadība nav formulējusi kārtību, kādā šis jautājums risināms.

Darbinieki nav gatavi praktiski pielietot ētikas kodeksu, celt trauksmi. Neskatoties uz to, ka darbinieki trauksmes celšanu novērtē kā svarīgu korupcijas novēršanas instrumentu, kopumā darbinieki nejūtas pietiekami droši, lai paši kļūtu par aktīviem trauksmes cēlējiem. Turklāt ētikas komisiju darbība nav pietiekami reglamentēta, kas var vēl vairāk samazināt darbinieku gatavību tajās vērsties, lai ziņotu par iespējamiem korupcijas gadījumiem, gan arī, lai pievērstu uzmanību ētikas problēmām.

Nav reglamentēta darbinieku rekrutēšanas kārtība. Pašvaldībā nepastāv vienota kārtība, kādā amatā tiek pieņemti darbinieki, kas pieļauj iespēju pieņemt amatā apšaubāmas reputācijas kandidātus vai arī amatu aizpildīšanā balstīties nevis uz profesionalitātes un piemērotības kritērijiem, bet gan uz “pazīšanos”, vai arī politiskiem motīviem. **Necaurskatāma atalgojumu apmēru un prēmēšanas piešķiršanas kārtība.** Pētījumā tika secināts, ka pašreizējā Rīgas pašvaldības atalgojuma sistēma ir necaurskatāma, lielu daļu no ienākumiem veido augsta mainīgā atalgojuma (prēmiju, piemaksu) sastāvdaļa, līdz ar to nav iespējams gūt priekšstatu par patieso atalgojuma līmeni pašvaldībā.

Trūkst izpratnes par Informācijas atklātību. Pastāv būtiska atšķirība starp sabiedrības un pašvaldības darbinieku vērtējumu par informācijas pieejamību par pašvaldības darbību. Iedzīvotāju aptaujas dati liecina, ka 42% Rīgas iedzīvotāju ļoti kritiski vērtē informācijas iegūšanas un savas līdzdalības iespējas pašvaldības darbā. Publiski pieejamās informācijas par pašvaldības darbu un funkcijām pasniegšanas veids vairākumā gadījumu ir birokrātisks, netiek domāts par informācijas lietotāju, neskatoties uz to, ka Rīgas pilsētas pašvaldības portāla izveidošanas izmaksas ir bijušas nepilni 142 tk.LVL. Nav pieejama informācija par pašvaldības un departamentu paveiktajiem darbiem un to efektivitātes analīze. Pētījuma veikšanas gaitā autori arī saskārās ar informācijas atklātības principu nepietiekamu izpratni RD Pilsētas attīstības departamentā.

2. Departamentu darbības uzraudzība

Kopumā pētījumā tika secināts, ka departamentu darbības uzraudzībā un izvērtēšanā nav saprotams kompetenču nodalījums starp atbildīgajām institūcijām – pilsētas mēru, vicemēru un atbildīgo komiteju. Neviena no minētajām institūcijām nevērtē departamentu darbības efektivitāti. Efektivitātes izvērtēšanai nav izstrādāti skaidri definētu rezultatīvie rādītāji, kā arī trūkst izvērtēšanas mehānisms.

2.1. Mēra/ vicemēra īstenotā departamentu uzraudzība

2.1.1. Situācijas apraksts

Rīgas pilsētas pašvaldības nolikums paredz, ka departamenti atrodas tiešā pašvaldības priekšsēdētāja un viņa atbildīgā vietnieka pakļautībā¹. Savukārt deputātu politisko kontroli pār pašvaldības administrācijas iestādēm (arī to pakļautības iestādēm) īsteno pastāvīgās komitejas (departamentu uzraudzības shēmu skat. pielikumā Nr. 1).

Pašreizējā kārtība vienlīdzīgas tiesības (izdot rīkojumus, atcelt zemākas iestādes/amatpersonas lēmumus) departamentu darbības uzraudzībā piešķir gan domes priekšsēdētājam, gan viņa vietniekam. Intervijās ar atbildīgajām amatpersonām departamentos un rakstiskā veidā pieprasot informāciju no departamentiem, tika noskaidrots, ka šīs gan domes priekšsēdētājs, gan viņa vietnieki izmanto reti. 2008.gadā Labklājības departamentā Rīgas domes priekšsēdētājs vai par sociālo jomu atbildīgais vicemērs nav izdevuši tieši departamentam saistošus rīkojumus, ne arī atcēlušī departamenta izdotos administratīvos aktus. Tāda pati situācija ir arī Īpašuma departamentā. Savukārt Pilsētas attīstības departamenta gadījumā Domes priekšsēdētājs 2008.gadā ir atcēlis divus Pilsētas attīstības departamenta lēmumus, atceļot Departamenta lēmumu par atteikumu sniegt informāciju un par atteikumu izskatīt iesniegumu pēc būtības sakarā ar administratīvā akta apstrīdēšanas termiņa nokavējumu.²

Atbildīgie vicemēri pašreizējā modelī neveic sistemātisku departamentu darbības uzraudzību. Ir apšaubāma šāda amata lietderība. Savukārt departamentu direktori sadarbojas ar vicemēriem pēc saviem priekšstatiem, kārtībā kas nav formāli noteikta.

Kopumā Rīgas pilsētas pašvaldības nolikums vicemēriem piešķir gandrīz tik pat plašas pilnvaras departamentu darbības uzraudzībā, kā mēram. Intervijās departamentu vadība nespēja precīzi aprakstīt vicemēru kompetenci attiecībā uz departamentu darbības uzraudzību. Piemēram, Pilsētas attīstības departamenta direktors uz jautājumu, kādā veidā izpaužas atbildīgā vicemēra uzraudzība, skaidroja, ka regulāri informē domes priekšsēdētāju par departamenta jautājumiem, savukārt atbildīgo vicemēru A.Ārgali par ostu jautājumiem, jo A.Ārgalis ir Brīvostas valdes priekšsēdētājs³. Savukārt Labklājības departamenta direktore intervijā atteicās komentēt, norādot, ka tas ir politisks jautājums⁴. Abos gadījumos tika norādīts, ka departamenti pēc savas iniciatīvas atbildīgos vicemērus informē par aktualitātēm, saskaņo pozīcijas. Savukārt Īpašuma departamenta direktors norādīja, ka

¹ Rīgas pilsētas pašvaldības nolikuma 12.pants. Pakļautība nozīmē augstākas iestādes vai amatpersonas tiesības dot rīkojumus zemākai iestādei vai amatpersonai, kā arī atcelt zemākas iestādes vai amatpersonas lēmumus.

² RD Pilsētas attīstības departamenta atbildes vēstule Sabiedrībai par atklātību Delna. Nr. DA-09-68-nd, 16.01.2009.

³ Intervija ar RD Pilsētas attīstības departamenta direktora p.i. G.Princi un Direktora biroja vadītāju I.Pļavenieci, 02.12.2008.

⁴ I.Švekle intervijā atteicās komentēt šo vicemēra kompetences attiecībā uz departamenta uzraudzību, norādot, ka tas ir politisks jautājums, ko būtu labāk uzdot pašam vicemēram (Intervija ar LD amatpersonām 11.11.2008.)

vicemēra galvenā kompetence saistīta ar sadarbības veicināšanu starp departamentiem⁵.

Uz vicemēru formālu lomu netieši intervijās norādīja arī atbildīgo komiteju pārstāvji. Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komitejas priekšsēdētājs A.Ameriks intervijā uz jautājumu, kāda ir atbildīgā vicemēra īstenotā kontrole pār departamentu darbību un kā tā atšķiras no uzraudzības, ko īsteno pastāvīgā komiteja, atbildēja sakot, ka visdrīzāk nākamā sasaukuma Domē šādi amati tiks likvidēti, tādu nav bijis arī iepriekšējā Domes sastāvā⁶. Pilsētas attīstības komitejas priekšsēdētāja uz šo jautājumu atbildēja, ka šie amati tika ieviesti, lai varētu izveidot pašreizējo koalīciju Domē⁷. Savukārt Sociālo jautājumu komitejas priekšsēdētājs L.Kurdjumovs norādīja, ka, viņam pārstāvot ārpus koalīcijas esošu partiju, tieši ar vicemēra starpniecību ir iespējams panākt sociālo jautājumu iekļaušanu koalīcijas padomes dienaskārtībā. Tāpat L.Kurdjumovs kopā ar Labklājības departamenta direktori I.Švekli ar vicemēru saskaņo viedokli par dažādiem sociālās jomas jautājumiem, lai panāktu tiem politisku atbalstu⁸.

Tas netieši norāda arī uz citu potenciālu problēmu, ka koalīcijas partijām ir iespējams tiešā veidā ietekmēt departamentu darbību, vai pat konkrētu jautājumu virzību. Pašreizējā uzraudzības kārtība liecina par to, ka politiskās partijas ir sadalījušas savas uzraugāmās jomas – Pilsētas attīstības departaments atrodas Tautas partijas uzraudzībā (atbildīgais vicemērs ir A.Ārgalis, pastāvīgās komitejas priekšsēdētāja ir S.Pīka), savukārt Īpašuma departaments ir LPP/LC (vicemēra A.Ludvika, un pastāvīgās komitejas priekšsēdētāja A.Amerika) uzraudzībā.

Divu departamentu atrašanās vietas vienas partijas kontrolē un uzraudzības un atskaitīšanās mehānismu trūkums var radīt korupcijas risku, ka politiskās patronāžas rezultātā ir iespējams nokārtot jautājumus, kas atrodas departamentu kompetencē.

Par to, ka šāds risks ir iespējams, liecina arī plašsaziņas līdzekļos atrodamā informācija. Raidījuma “Kas notiek Latvijā?” portāla pētnieciskajā rakstā ir minēta A.Ārgaļa iejaukšanās kādas būvniecības akceptēšanas procedūrā (skatīt 1. attēlu). Tāpat plašsaziņas līdzekļos ir izskanējuši gadījumi, kad Rīgas domes amatpersonas mainījušas politisko piederību uz koalīcijas politiskajām partijām, un šādai partijas maiņai ir piedēvēts darījuma raksturs⁹.

2.1.2. Problēmjaudājumi

Šie dati norāda uz vairākiem problēmjaudājumiem departamentu darbības uzraudzībā.

- Pirmkārt, intervijās iegūtā informācija no atbildīgajām amatpersonām liecina, ka pašreizējā atbildīgo vicemēra uzraudzība tiek veidota balstoties uz neformalizētu kārtību, kurā Departamenti pēc savas iniciatīvas izvēlas veidu, kādā sadarboties ar atbildīgajiem

⁵ Intervija ar RD Īpašuma departamenta direktoru K.Kavacu, 21.01.2009.

⁶ Intervija ar A.Ameriku, RD Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komitejas priekšsēdētāju, 08.01.2009.

⁷ Intervija ar S.Pīku, RD Pilsētas attīstības komitejas priekšsēdētāju, 20.01.2009.

⁸ Intervija ar L.Kurdjumovu, RD Sociālo jautājumu komitejas priekšsēdētāju, 07.01.2009.

⁹ Viens no redzamākajiem piemēriem tam medijos tiek minēts bijušā Domes mēra Gundara Bojāra gadījums, kad G.Bojārs kā viens no Sociāldemokrātiskās strādnieku partijas līderiem uz atsevišķi noslēgta sadarbības līguma pamata (09.01.2007.) darbojās Rīgas domes LPP/LC frakcijā. Šis sadarbības līgums paredzēja vienotu pozīciju vai viedokļa saskaņošanu balsojumos Domes sēdēs. Vienlaikus, šajā laika posmā G.Bojārs arī uzsāka aktīvu uzņēmējdarbību un sagatavoja un Domē virzīja vērienīgu būvniecības ieceri Mežaparkā. Šī gada 12.janvārī G.Bojārs jau ir kļuvis par LPP/LC partijas biedra kandidātu. Laikrakstā Diena 2006. gada nogalē J.Dinevičs šo G.Bojāra soli bija komentējis norādot, ka tas visdrīzāk ir saistīts ar viņa uzņēmējdarbību, taču Dinevičs nekomentēja, kādā veidā tai varētu traucēt politiskā piederība. [Egle I. LPP piedāvājumi opozīcijai var vājināt LSDSP. Diena, 22.12.2006.]

vicemēriem, taču nepastāv sistemātiska vicemēru darbība, kas būtu vērsta uz regulāru katra departamenta darbības izvērtējumu.

1.attēls

Vicemēra iesaistīšanās būvniecības akceptēšanā - Dzirciema ielas lieta

SIA NCC Spilve Development 2007.gada 22.februārī iesniedza būvniecības priekšlikumu, vēloties būvēt daudzdzīvokļu namu kompleksu, kurā ieliptu septiņas ēkas 5-7 stāvu augstumā, kopumā izbūvējot 448 dzīvokļus.

Uzņēmuma būvniecība Būvvaldes padomes sēdē tika skatīta trīs reizes, no kurām pirmajā reizē tika pieņemts lēmums, ka šai teritorijai nepieciešams detālplānojums, jo nav nodrošināta piekļuve. Otrajā reizē iecere tika skatīta atkārtoti, jo bija sanemtas projektētāju un attīstītāju iebildes par to, ka skatītajai teritorijai nebūtu nepieciešams strādāt detālplānojumu, taču nepieciešams piemērot publiskās apspriešanas rīkošanu. Izrādījās, ka Būvvaldes padomei un attīstītajam bija atšķirīgs viedoklis, par cik lielu teritoriju tiek lemts, lai gan uzņēmums uzskatīja, ka Būvvaldei jau pirmajā lemtāšanas reizē lēma par precizēto būvniecību. Koriģētā būvniecība tika atbalstīta. Pēc publiskās apspriešanas (tajā saņemti 18 iedzīvotāju viedokļi) 2007.gada 9.augustā tā virzīta skatīšanai Pilsētas attīstības komitejā. Tikai aptuveni gadu kopš ieceres iesniegšanas pašvaldībā, 2008.gada 13.februārī (divas dienas pirms Štrama un Janītas aresta), RD Pilsētas attīstības komiteja skatīja šo būvniecības ieceri un nolēma to virzīt uz izskatīšanu Rīgas domē, paredzot projektā pirmsskolas izglītības iestādi 180 līdz 200 vietām.

2008.gada 19.aprīlī saskaņā ar RD priekšsēdētāja vietnieka Andra Ārgaļa mutisku uzdevumu PAD vadībai, tika nosūtīta vēstule Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijas Valsts būvinspekcijai ar lūgumu veikt neatkarīgu ekspertīzi būvniecības ieceres sakarā. “Kas notiek Latvijā?” (KNL) portāla pētnieciskajā rakstā norādīts, ka šī iespēja visdrīzāk netiekot izmantota visai bieži, jo vicemēram nebija skaidrs, kuras institūcijas kompetencē būtu veikta šo ekspertīzi. Jau nākamajā dienā no būvinspekcijas tika saņemta atbilde, ka būvniecības ieceri uzraudzība nav Valsts būvinspekcijas kompetence. Tajā pašā dienā PAD nosūtīja vēstuli Latvijas Būvzinieņu savienībai ar lūgumu veikt minēto ekspertīzi. Kā KNL pastāstīja Latvijas Būvzinieņu savienības uzņēmuma "LBS Konsultants" izpilddirektors Juris Tervits, kopumā konkrētā būvniecības iecere „vērtējama kā normāla”. Galvenais kļūšanas akmens esot procesuālā virzība gan domes izpildu, gan lēmēju institūcijās: „Tā ir tā pati vaina, kas parasti – ne vienmēr konsekventi tiek lemts un ne vienmēr lēmumi tiek pieņemti maksimāli ātri.” Visbeidzot 2008.gada 8.jūlijā Rīgas domes sēdē šī būvniecība tika atbalstīta.

Kā liecina KNAB publiski paustā informācija, tad šis visdrīzāk ir viens no gadījumiem, uz kura pamata 2008.gada 14. februārī tika ierosināts kriminālprocess un vēlāk sauktas pie kriminālatbildības trīs RD PAD amatpersonas. Par sekmīgu dzīvojamo māju kompleksa būvniecību Dzirciema ielā PAD amatpersonas, vienojoties ar citām RD amatpersonām pieprasīja no kāda uzņēmuma pārstāvjiem prettiesisku atlīdzību ne mazāk kā 60 000 EUR apmērā par to, lai Rīgas domē un tās institūcijās tiktu pieņemti būvniecības ieceres attīstītajam labvēlīgi lēmumi būvatļaujas izsniegšanas procesā (plašāk par šo gadījumu var lasīt ziņojuma pielikumā Nr.3).

Avoti: RD lēmumprojekti, Būvvaldes sēžu, Pilsētas attīstības komitejas, Rīgas domes sēžu protokoli; KNAB publiskotā informācija plašsaziņas līdzekļiem; “Štrams un Strancijs cietumā. Būvniecība (ne) turpinās?” Inga Varslavova, Jānis Domburs, <http://www.knl.lv/raksti/432/>

- Otrkārt, neformalizēta atskaitīšanās vicemēriem, īpaši situācijā, kad departaments pēc būtības ir nonācis vienas partijas kontrolē, var veicināt departamentu direktoru atkarību no uzrauga un vicemēru iejaukšanos departamentu darbā, šajā gadījumā, konkrētas politiskās partijas interesēs. Netieši uz šāda riska augstu iespējamību norāda iepriekš aprakstītie piemēri.
- Treškārt, kopumā nav saprotama Domes vicemēru institūcijas lietderība, kas pēc būtības dublē politisko komiteju darbu. Atbildīgie vicemēri objektīvi ir daudz mazāk informēti par

aktualitātēm attiecīgajā departamentā salīdzinājumā ar pastāvīgo komiteju vadītājiem, kuri, savukārt, ir plašāk iesaistīti nozares lēmumprojektu sagatavošanā, departamenta darbības vērtēšanā.

Pašreizējā kārtība, kas paredz dubultu politisko kontroli pār departamentu darbību nav saprotama un var radīt politizētu lēmumu pieņemšanas risku.

2.1.3. Ieteikumi

1. Nepieciešams ieviest precīzu departamentu darbības uzraudzības sistēmu, kurā regulāri tiek fiksēti attiecīgo jomu departamentu darbības rezultāti, novērtējums, ko veic pastāvīgās politiskās komitejas. Svarīgi, lai šis izvērtējums ir sistematizēts, apkopots un publisks, kas nodrošinātu, ka nozaru departamentu darbība ik gadu tiek vērtēta un sabiedrībai ir iespēja iepazīties ar šo vērtējumu. Šī ieteikuma ieviešanai būtu nepieciešams papildināt pastāvīgo komiteju kompetences Rīgas pilsētas pašvaldības nolikumā, tajā ietverot prasību komitejām reizi gadā sniegt novērtējumu (rakstisku/mutisku) par noteiktas nozares attīstību un departamenta darbu.

2. Ņemot vērā to, ka objektīvi vicemērs nespēj veikt pašvaldības nolikumā noteiktās kontroles pilnvaras, kā arī to praktiski nedara, būtu nepieciešams optimizēt uzraudzības mehānismu, likvidējot šos amatus un deputātu kontroles funkciju pār nozaru departamentiem atstāt pastāvīgās komitejas kompetencē.

2.2. Politisko komiteju īstenotā uzraudzība

2.2.1. Situācijas apraksts

Pašvaldību likums, kā arī Rīgas pilsētas pašvaldības nolikums apraksta pastāvīgo komiteju kompetenci. Saskaņā ar šiem normatīvajiem aktiem, komitejas ne vien īsteno deputātu kontroli pār izpildvaras institūcijām – departamentiem, bet arī sagatavo jautājumus izskatīšanai Domes sēdēs, izstrādā perspektīvās attīstības stratēģiju komitejas kompetencē esošajos jautājumos, sagatavo priekšlikumus Domei par attiecīgās nozares Domes departamenta: a) izveidošanu, reorganizēšanu vai likvidēšanu; b) nelikumīgu vai nelietderīgu rīkojumu atcelšanu; c) direktora iecelšanu amatā vai atbrīvošanu no amata; d) izvērtē attiecīgās nozares pašvaldības iestāžu darbības efektivitāti, kā arī par nozares jautājumiem sadarbojas ar citām pašvaldības institūcijām, nevalstiskajām organizācijām, valsts un citu pašvaldību institūcijām¹⁰. Tāpat nolikums precizē katras komitejas atsevišķās kompetences.

Līdz ar to, piemēram, *Pilsētas attīstības komitejas* kompetencē ir pilsētas attīstības jautājumi, pilsētas plānošana. Komiteja izvērtē priekšlikumus un sniedz atzinumus par pilsētas administratīvās teritorijas dalījumu, tā robežu grozīšanu, nosaukumu maiņu (t.sk. ielu, skvēru, parku, laukumu nosaukumu maiņu); kadastrālās vērtības zonējuma robežām; apbūves zonējumu un tā izmaiņām; satiksmes, ielu un ceļu, sabiedriskā transporta plānošanu; ostas teritorijas robežām.

Īpašuma un privatizācijas lietu komitejas kompetencē ir pašvaldības nekustamā īpašuma atsavināšanas, iznomāšanas, privatizēšanas, ieķīlāšanas, nekustamās mantas iegūšanas īpašumā, kā arī pašvaldībai piederošo kapitāla daļu kapitālsabiedrībās atsavināšanas, privatizēšanas, kapitālsabiedrību dibināšanas, reorganizācijas un likvidācijas jautājumi.

¹⁰ Pilnu pastāvīgo komiteju kompetences aprakstu skatīt Rīgas pilsētas pašvaldības nolikuma 56.pantā

Sociālo jautājumu komitejas kompetencē ir sociālo problēmu risināšana un sociālās attīstības jautājumi, pašvaldības ikgadējais nodarbinātības plāns, veselības aprūpe un bērnu tiesību aizsardzība. Savas kompetences ietvaros komiteja sadarbojas ar Rīgas bāriņtiesu, izvērtē Pašvaldības ārstniecības un sociālās palīdzības iestāžu, kā arī kapitālsabiedrību darbības efektivitāti, to īpašuma un finansējuma racionālu izmantošanu un izvērtē priekšlikumus politiski represēto personu un nacionālās pretošanās dalībnieku atbalstam un sagatavo attiecīgos lēmumu projektus izskatīšanai Domē.

Intervijās atbildīgo komiteju priekšsēdētāji kā galveno veidu, kā komiteja īsteno deputātu kontroli pār departamentu darbu, minēja tieši komitejas iesaisti jautājumu sagatavošanā izskatīšanai Domes sēdē. Kā norādīja visu trīs pastāvīgo komiteju priekšsēdētāji, lēmumprojektu sagatavošanā komitejas cieši sadarbojas ar uzraugāmajiem departamentiem, kuru pārstāvji piedalās komitejas sēdēs un izskaidro departamenta sagatavotos lēmumprojektus.

Sēžu protokoli liecina, ka ievērojama daļa no komitejā skatītajiem jautājumiem ir administratīva rakstura. Ar administratīva rakstura jautājumiem autori saprata tādus jautājumus, kuru izskatīšana balstīta uz jau iepriekš noteiktu prasību/kritēriju pārbaudīšanu un izvērtēšanu, proti, gadījumus, kad komiteja izskata, vai jautājums atbilst kādiem iepriekš noteiktiem kritērijiem. Piemēram, gadījumos, kad tiek izskatīts jautājums par būvniecības akceptēšanu Pilsētas attīstības komitejā. Pilsētas attīstības komitejā bija vismaz 126 līdzīga rakstura jautājumi no kopumā 459 jautājumiem, kas izskatīti 2008.gadā, kad komiteja lēmusi par zemes iznomāšanu, nodošanu valdījumā vai līdzvērtīgas zemes piešķiršanu. Savukārt, Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komitejā gada laikā ir izskatīti 1231 jautājums, no kuriem daļa būtu klasificējami kā administratīvi, piemēram, īpašuma iznomāšana.

Pilsētas attīstības komitejas gadījumā piemērs administratīvai funkcijai ir būvniecības akceptēšana. 2008.gadā komitejā tās tika skatītas 39 reizes. Komitejā deputāti sagatavo lēmumprojektu skatīšanai Domes sēdē. Ja komitejā notiek diskusija par konkrētām būvniecībām, tad tā vairumā gadījumu ir saistīta ar publiskās apspriešanas rezultātu interpretēšanu. Šo jautājumu varētu atrisināt, normatīvajos aktos precīzi definējot to, kā piemērojami publisko apspriežu rezultāti, nevis katru reizi piemērojot politisko sietu.

Pozitīva iezīme ir Sociālo jautājumu komitejas darbībā, jo vismaz 12 reizes 2008.gadā Labklājības departaments ir sniedzis informāciju, uz kuras pamata varētu vērtēt nozarē pastāvošo situāciju. Tāpat Labklājības departaments katru gadu izstrādā prioritārās sadarbības jomas ar nevalstiskajām organizācijām, kas tiek apstiprinātas komitejā. Tomēr, neskatoties uz šādu kārtību, komiteja mēdz izskatīt arī individuālus nevalstisko organizāciju pieteikumus (piemēram, par nomas maksas segšanu komunālo maksājumu segšanu NVO). Par jautājumiem, kuri lemjami pēc stingrām administratīvām prasībām varētu uzskatīt arī gadījumus, kad komiteja lemj par politiski represētās personas statusa piešķiršanu, kas 2008.gada Sociālās komitejas sēdēs veidoja aptuveni 13% no jautājumiem. Likums "Par politiski represētās personas statusa noteikšanu komunistiskajā un nacistiskajā režīmā cietušajiem" nosaka prasības, kurām personai ir jāatbilst, lai viņa varētu iegūt šo statusu. Šis likums arī nosaka, ka šo statusu piešķir vietējā pašvaldība, kas veikusi attiecīgās personas reģistrāciju dzīvesvietā. Taču diskutējams būtu jautājums, vai šāda rakstura lietas būtu izskatāmas politiskās komitejas sēdēs, kurās ne vienmēr komitejas locekļiem ir pieredze šādu jautājumu skatīšanā pirms darba pašvaldības lēmējvarā.

RD Pilsētas attīstības komitejas 2008.gadā izskatītie jautājumi

Sēdē izskatītie jautājumi	Skaitis	%
Iesniegumu izskatīšana	140	31
Zemes iznomāšana, nodošana valdījumā, līdzvērtīgas zemes piešķiršana	126	27
Normatīvie akti	45	10
Būvniecības akceptēšana	39	8
Detālplānojumi/ apbūves noteikumi	36	8
Budžets un finanšu jautājumi	25	5
Ielu nosaukumi	19	4
Citi	29	6
Kopā	459	100

Avots: Delna, 2008.

RD Sociālo jautājumu komitejas 2008.gadā izskatītie jautājumi

Sēdē izskatītie jautājumi	Skaitis	%
Stratēģiski jautājumi (stratēģiju izskatīšana, pasākumu plānu izskatīšana, darbības plānu izskatīšana)	16	10
Labklājības departamenta un tā padotības iestāžu darbības pārskatu izvērtēšana, atskaitīšanās par situāciju par dažādiem jautājumiem (piemēram, bezpajumtnieku situācija augsta laika apstākļos)	12	7
RD normatīvie akti/ LD un pakļautības iestāžu budžets, budžeta grozījumi	51	31
Iecelšana/ atcelšana no amata, pretendentu konkursi	7	4
Par bāriņtiesas sastāvu	8	5
Citi (atzinumi par nekustamo īpašumu, par politiski represētās personas statusa piešķiršanu, par mājokļa pielāgošanas personai ar kustības traucējumiem apskati, par finansiālu atbalstu individuāliem iesniegumiem (konferencēm, spermas bankas attīstībai utt.)	71	43
Kopā	165	100

Avots: Delna, 2008.

RD Īpašuma un privatizācijas komitejas 2008.gadā izskatītie jautājumi

Sēdē izskatītie jautājumi	Skaitis	%
Par atteikumu nodot privatizācijai	177	14
Par nodošanu privatizācijai	154	13
Par atsavināšanu	105	9
Par nodošanu īpašumā/ valdījumā	85	7
Par privatizācijas pabeigšanu	76	6
Par privatizācijas uzsākšanu	74	6
Par iznomāšanu	74	6
Par īpašuma pirkšanu	66	5
Par budžetu/ finanšu līdzekļu piešķiršanu	37	3
Citi	383	31
Kopā	1231	100

Avots: Delna, 2008.

Iemesls, kādēļ par šo jautājumu būtu jādiskutē, ir saistīts ar to, ka pašreizējais pārvaldības modelis vairākas tipiskas administratīvas funkcijas paredz veikt politisko komiteju ietvaros, kas var ievērojami apgrūtināt šīs komitejas kā departamentu darbības uzrauga iespējas uzraudzīt un vienlaikus piedalīties lēmumprojektu izstrādē. Tas arī var būtiski pagarināt procesu, lai persona iegūtu savas likumā paredzētās tiesības, noteiktu statusu, būvniecības ieceri, utt. Treškārt, šādu jautājumu lemšana politiskā komitejā var radīt risku, ka tie tiek politizēti.

Turklāt ne visiem komiteju locekļiem var būt pietiekamas zināšanas vai pieredze, lai varētu izvērtēt minētās procedūras, tādēļ arī ne vienmēr komitejā šie projekti var tikt skatīti pēc būtības. Jānorāda, ka komitejā tiek sagatavots jautājums skatīšanai Domes sēdē, tādēļ faktiski lēmums par šāda rakstura jautājumiem tiek pieņemts Domes sēdē. Praksē ir bijuši gadījumi, kad deputāti Domes sēdē pieņemt pretēju lēmumu tam, kādu ir sagatavojuši departamenti, turklāt, vismaz vienā gadījumā – tas ir noticis pēc pēdējā brīdī iesniegta deputāta priekšlikuma, kurā tika ierosināts mainīt teritorijas zonējuma statusu (skatīt 2.attēlu).

2.attēls

Kuldīgas ielas” gadījums – deputāti pieņem pretēju lēmumu izpildvaras sagatavotajam projektam

Gadījums ir saistīts ar Kuldīgas ielas 45B būvniecības ieceri, ko vēlējās veikt SIA Kvarta. Kā norādījuši mediji, tad, iespējams, tieši ar šo gadījumu saistītas arī bijušā Pilsētas attīstības departamenta vadītāju V.Štrama un P.Stranča aizturēšanas. SIA Kvarta pieder īpašums Kuldīgas ielā 45 B, kas Rīgas attīstības plānā iezīmēta kā jauktas apbūves teritorija.

2006.gadā Rīgas domes Būvvalde sāka izskatīt SIA Kvarta būvniecības ieceri, kas paredzēja nedaudz vairāk kā 1ha lielā teritorijā būvēt daudzdzīvokļu ēkas no pieciem līdz deviņiem stāviem kopumā ar 152 dzīvokļiem.

2006.gada 15.jūnijā Būvvaldes sēdē tika pieņemts lēmums atlikt šo projektu, bet 2006.gada 18.oktobrī šo projektu atbalstīja un virzīt publiskajai apspriešanai. Apspriešanā tika saņemtas 214 negatīvas atsauksmes.

2007.gada 23. maijā būvniecība tika vērtēta Pilsētas attīstības komitejā, kur pieņēma lēmumu atlikt šī jautājuma izskatīšanu un to nosūtīt Pilsētas arhitektu kolēģijai.

2007.gada 7.jūnijā Rīgas pilsētas arhitektu kolēģijā tika pieņemts lēmums atbalstīt projekta ieceri pēc būtības, kā kompromisu starp pilsētas, attīstītāja un iedzīvotāju interesēm kā arī vides raksturu. Kolēģija ierosināja vairākus kvalitatīvus uzlabojumus, tai skaitā arī samazināt būves augstumu.

2007.gada 27.jūnijā šī iecere tika izskatīta Pilsētas attīstības komitejā. Komitejā tika skatīts RD PAD sagatavotais lēmumprojekts, kas paredzēja akceptēt SIA „KVARTA” būvniecības ieceri un saskaņā ar pievienoto ziņojumu par publiskās apspriešanas rezultātiem, paredzot, ka tiek nodrošinātas 36 vietas pirmsskolas izglītības iestādēs. Par šo ieceri deputātu viedokļi atšķīrās, komitejas priekšsēdētājs ierosināja pieņemt lēmumu balsojot. Balsojot ar 8 balsīm „par” (E. Krastiņš, S. Pīka, J. Birks, I. Gaters, G. Bojārs, J. Dinevičs, M. Gavrilovs, A. Ārgalis), 4 balsīm „pret” (S. Zaļetajevs, I. Pimenovs, J. Aleksejevs, A. Žuravļova), 4 balsīm „atturas” (E. Cilinskis, G. Kotovs, O.Pulks, M. Greste), priekšlikums tika pieņemts, tajā izšķirošā bija komitejas priekšsēdētāja E.Krastiņa balsojums, kurš balsoja „par”.

2007.gada 28. augustā lēmumprojekts tika skatīts Rīgas domes sēdē. Balsojumā 24 deputāti atbalstīja ieceri, 22 deputāti to neatbalstīja, savukārt 2 deputāti atturējās (3 deputāti nebalsoja), būvniecība tika noraidīta, jo deputātu skaits, kas to neatbalstīja bija lielāks nekā atbalstītāju skaits.

2008.gada 11. decembrī šis jautājums RD sēdē tika skatīts atkārtoti, pamatojoties uz SIA „Kvarta” iesniegto pretenziju, ka balsu līdzīga sadalījuma gadījumā bija nepieciešama pārbalsošana. Šajā reizē deputāti atbalstīja šo ieceri ar vienas balss pārsvaru. Kā liecina sēdes protokols, 11 deputātu balsojums atšķīrās no tā, kā viņi bija balsojuši iepriekš. Kā norāda mediji, tad būtiska loma šajā balsojumā bija PCTVL deputātiem – D.Gorbam, N.Jolkinai, A.Kuzminam, V.Dergunovam - kas augustā balsoja “pret”, bet novembra sēdē balsošanā nepiedalījās.

Pēc 11.decembra sēdes gan PCTVL deputāti dedzīgi mēģināja paskaidrot, ka arvien vēl ir pret Kuldīgas ielas apbūvi, taču balsojuma ātrumā nez kāpēc nav varējuši izlemt ko darīt. Taču statistika ir nepārprotama - ja vismaz viens no tiem deputātiem, kas atturējās, vai nebalsoja vispār, nobalsotu pret Kuldīgas ielas būvniecības ieceri, šis projekts tiktu noraidīts". 2008. gada 1.aprīlī, skatot lēmuma projektu par Rīgas attīstības plāna grozījumiem, norādot, ka par teritoriju Kuldīgas ielā 45B ir Saņemti vairāki protesti no iedzīvotājiem un sabiedriskām organizācijām, tādēļ RD deputāte A.Žuravļova 3 dienas pirms sēdes ierosināja priekšlikumu - mainīt šīs teritorijas statusu no jauktas apbūves teritorijas uz publiskās apbūves teritoriju ar apstādījumiem, kas līdz ar to arī pilnībā izslēdz SIA Kvarta paredzēto apbūvi. Šo priekšlikumu Dome atbalstīja (28 "par", 6 "pret", 18 "atturas", 3 nebalsoja). Lēmums stāsies spēkā līdz ar galīgiem grozījumiem attīstības plānā. SIA Kvarta pārstāvji jau medijos norādījuši, ka visdrīzāk lūgs RD segt radušos zaudējumus.

Minētais piemērs apliecina, ka šādi, pēc būtības administratīvi lēmumi, ir tikuši politizēti, ko domnieki ir pieņēmuši pretēju lēmumu tam, ko ir rosinājušas izpildinstitūcijas.

Avoti: RD lēmumprojekti, Būvvaldes sēžu, Pilsētas attīstības komitejas, Rīgas domes sēžu protokoli; KNAB publiskotā informācija plašsaziņas līdzekļiem; "Štrams un Strancis cietumā. Būvniecība (ne) turpinās?" Inga Varslavova, Jānis Domburs, <http://www.knl.lv/raksti/432/>

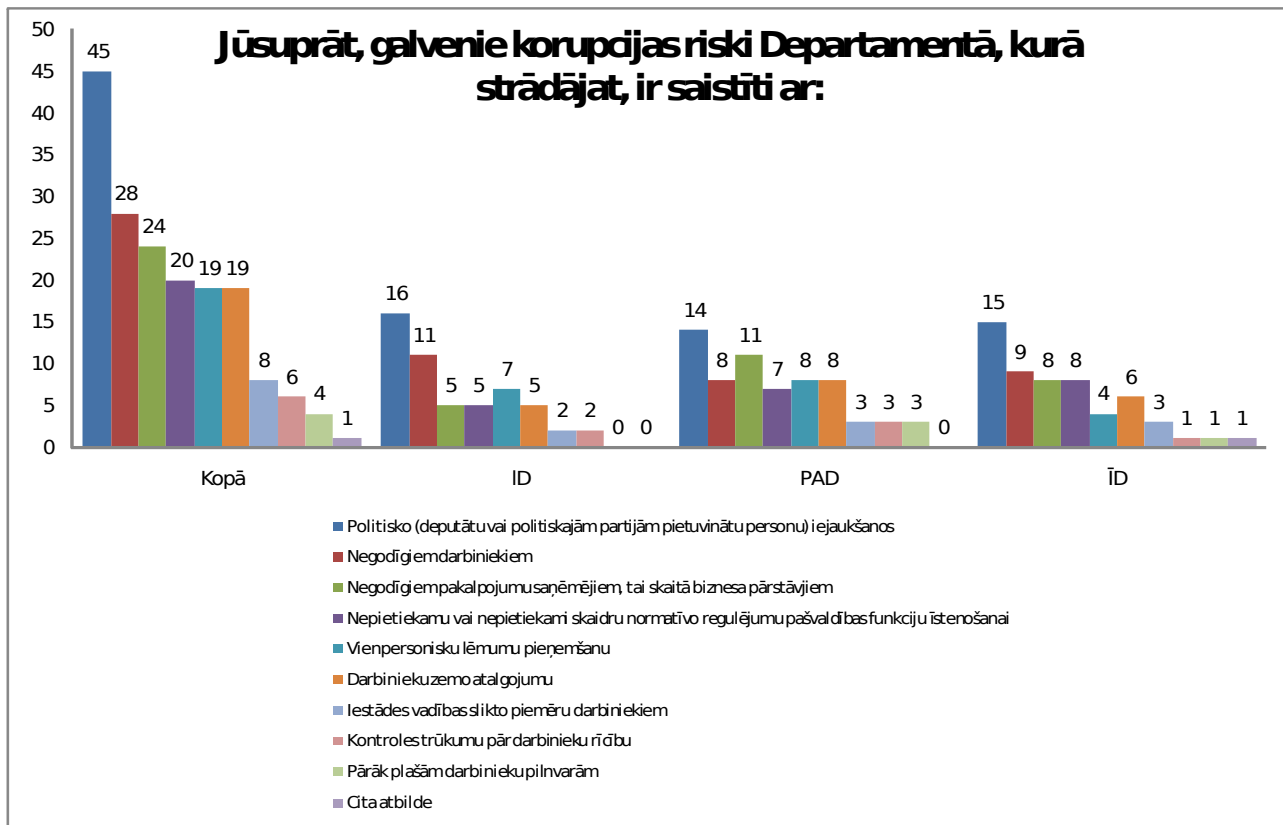
Politisko amatpersonu iesaistīšanos konkrētu administratīvu jautājumu lemšanā kā augsti novērtētu korupcijas risku 2008.gadā SIA „Ernst & Young Baltic“ veiktajā korupcijas risku izvērtējumā Pilsētas attīstības departamentā norādīja departamenta darbinieki, atzīstot, ka Rīgas domes deputāti balsojumā mēdz pieņemt lēmumus, kas būtiski atšķiras no departamenta pieņemtajiem slēdzieniem/atzinumiem (piemēram, par būvniecības ieceres publiskās apspriešanas rezultātiem, par detālplānojuma sabiedrisko apspriešanu)¹¹. Tāpat uz šo pārāk plašo politisko amatpersonu pilnvaru loku šī pati auditorkompānija norādīja arī jau 2005.gadā izstrādātajā Rīgas pilsētas pašvaldības administrācijas attīstības plānā, taču konsultantu ieteikumi nav ņemti vērā.

“Tā vietā, lai noteiktu precīzu pašvaldības politiku kādā jomā un uzraudzītu tās īstenošanu, ir tendence (caur komisijām un citā veidā) politiķiem pašiem piedalīties konkrētu jautājumu risināšanā un lemšanā. (..) Pašreizējā Domes komiteju darba prakse, bieži iejaucoties pašvaldības iestāžu ikdienas darbā, neatbilst labas publiskās pārvaldes principiem, saskaņā ar kuriem komiteju darbības uzdevums ir pašvaldības politiku noteikšana un īstenošanas uzraudzība (rezultātu nevis darbības kontrole), sagatavojot un virzot izskatīšanai Domes sēdēs attiecīgus Domes lēmumus. Pašvaldības administrācijai ir jādeleģē pietiekama kompetence, lai tā varētu patstāvīgi un efektīvi organizēt pieņemto politiku (domes lēmumu īstenošanu).”

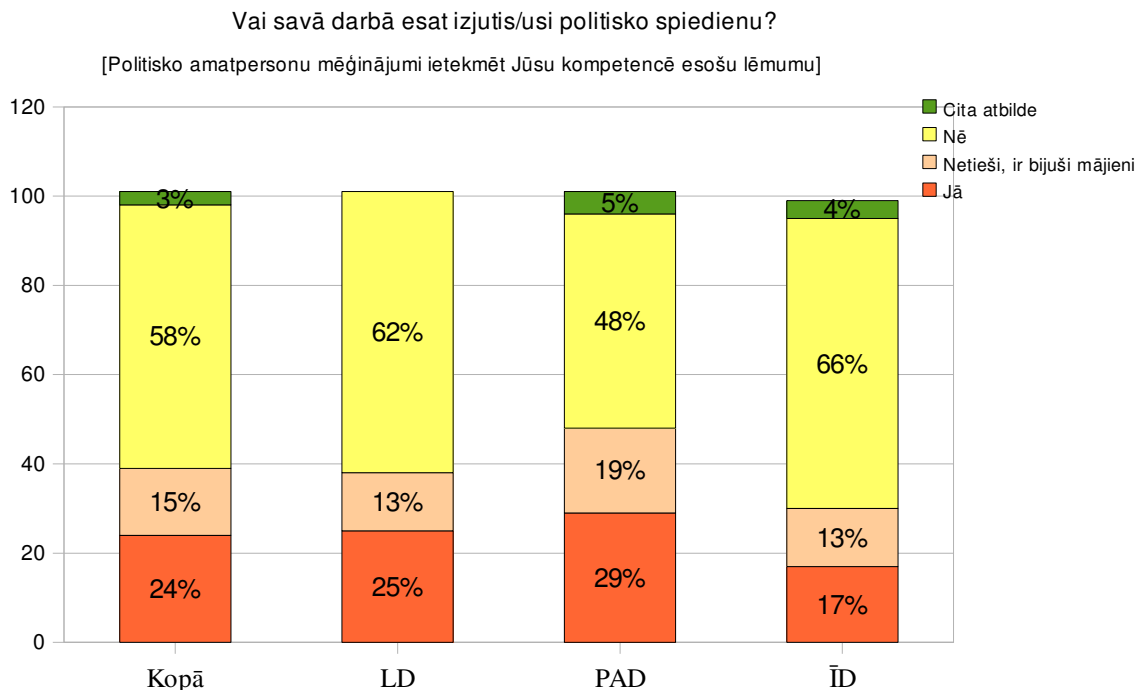
Avots: SIA Ernst & Young, Rīgas pilsētas pašvaldības administrācijas attīstības plāns, konsultantu priekšlikumi. 2005.gads.

Iespējams, ka tieši plašās administratīvās pilnvaras, kādas pašreizējā kārtībā ir piešķirtas Domes deputātiem attiecīgajās komitejās izskaidro to, kādēļ visu trīs departamentu darbinieki kā galveno korupcijas risku departamentā norāda politisko iejaukšanos (45 atbildes, 26% respondentu) un kā otro nozīmīgāko iemeslu min negodīgus darbiniekus (28 atbildes, 16%) (skat. 4.attēlu).

¹¹ Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta korupcijas risku identificēšana, novērtējums un ieteikumi augsti – novērtēto risku mazināšanai. SIA Ernst & Young Baltic, Rīga 2008.

Attēlā norādīts atbilžu skaits. Respondenti varēja atzīmēt vairākas atbildes. Avots: Delnas veiktā aptauja 2008.gada novembrī.

Avots: Delnas veiktā aptauja 2008.gada novembrī

Lai gan departamentu vadītāji intervijās norādīja, ka savā darbībā nav izjutuši politisko spiedienu un mēģinājumus ietekmēt departamenta darbību, darbinieku atbildes aptaujas anketās liecina par visai nopietnu tendenci. Proti, lai arī vairākums respondentu norādīja, ka savā darbībā nav izjutuši politisko spiedienu, 24 % respondentu norādīja, ka to ir izjutuši un 15 % respondentu atbildēja, ka ir izjutuši netiešā veidā (skat. 5.attēlu). Turklāt nav viendabības starp departamentiem, kas varētu nozīmēt, ka atsevišķas jomas kā pilsētas attīstība un būvniecības jautājumi konkrētām ekonomiskajām interesēm ir daudz saistošākas.

Salīdzinoši tieši Pilsētas attīstības departamenta darbinieki vairāk atzinuši, ka tieši vai netieši ir izjutuši politisko spiedienu (48%), to ir atzinusi gandrīz puse no respondentiem. Tāpat augsts rādītājs ir Labklājības departamenta darbinieku vidū, izsakot savu viedokli par šo apgalvojumu.

2.2.2. *Problēmjaautājumi*

- Kā liecina apkopotie dati, esošā Rīgas domes pārvaldes struktūra un lēmumu pieņemšanas kārtība nosaka to, ka par virkni administratīvu jautājumu tiek pieņemts politisks lēmums. Šāda kārtība būtiski paaugstina politiskās korupcijas risku, ka politisko komiteju pārstāvji, komitejas priekšsēdētājs var pieņemt lēmumu pretēji administrācijas izstrādātajam projektam, ignorējot objektīvi fiksētos apsvērumus. Rīgas domes praksē ir bijuši gadījumi, kad politiskās amatpersonas pieņem pretēju lēmumu tam, ko ierosinājuši domes atbildīgie speciālisti, proti, administratīvs lēmums tiek pieņemts, balstoties uz politiskiem, nevis profesionāliem principiem. Viens no līdz šim spilgtākajiem piemēriem tādām lēmumam ir Teritoriālā plāna 2008. - 2018.gadam grozīšana, kurā pretēji speciālistu ierosinājumam tika pieņemts domes deputāta M.Kameņeckā pēdējā brīdī iesniegtais priekšlikums, kas ievērojami ierobežo konkrētās teritorijas iedzīvotāju tiesības un pavēra iespējas stratēģiskā investora biznesa interesēm.
- Departamentu darbinieku sniegtās atbildes, kur kopumā 31% respondentu tieši vai netieši ir izjutuši politisku spiedienu savā darbībā, ir dati, kas ilustrē, ka politiskajām amatpersonām ir pārāk plašas pilnvaras attiecībā uz administratīvi lemjamiem jautājumiem.

2.2.3. *Ieteikumi*

Lai novērstu potenciālu sistēmiskās korupcijas risku, nepieciešams nodalīt administratīvo jautājumu lemlšanu, kura balstīta uz precīziem normatīvajiem aktiem, kurus, savukārt, izstrādā politiskās amatpersonas, taču ievieš departamenti un to pakļautības iestādes nevis katram gadījumam piemērojot politisko sietu.

2.3. **Domes deputāta amata savienošana**

2.3.1. *Situācijas apraksts*

Lēmējvaras un izpildvaras saplūšanu ilustrē ne vien kompetenču sadalījums starp tām, bet arī pašreizējā kārtība, ka deputāti savus pienākumus veic, tos savienojot ar citiem amatiem. Savukārt pašvaldības priekšsēdētājs saskaņā ar Likumu "Par pašvaldībām" vienlaikus ir gan domes (lēmējvaras), gan pašvaldības (izpildvaras) priekšsēdētājs. Šis likums vienīgi nosaka, ka pašvaldībās, kur iedzīvotāju skaits pārsniedz 5000 iedzīvotāju, deputāta amats nav savienojams ar

izpilddirektora amatu¹². Tāpat domes pastāvīgās komitejas priekšsēdētājs nedrīkst būt tās pašvaldības iestādes, pašvaldības kapitālsabiedrības vai to struktūrvienības vadītājs, kuras darbu saskaņā ar pašvaldības nolikumu kontrolē attiecīgā komiteja¹³.

Likums "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" nosaka, ka valsts amatpersonai ir aizliegts, pildot valsts amatpersonas pienākumus, sagatavot vai izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības, kurās šī valsts amatpersona vai darījumu partneri ir personiski vai mantiski ieinteresēti. Tāpat likums nosaka, ka valsts amatpersona atsakās no tās amata pienākumu veikšanas vai valsts amatpersonas amata savienošanas visos gadījumos, kad ētisku apsvērumu dēļ varētu tikt apšaubīta tās darbības objektivitāte un neitralitāte.

Attiecībā uz domes deputātiem, likums nenosaka speciālus amata savienošanas ierobežojumus. Ierobežojumi šai likumā paredzēti tikai Domes priekšsēdētājam, viņa vietniekiem, pašvaldības izpilddirektoram un viņa vietniekiem, pašvaldību iestāžu vadītājiem un viņu vietniekiem, kā arī pašvaldību kapitālsabiedrību valžu un padomju (tai skaitā, kapitālsabiedrību, kurās pašvaldības daļa pamatkapitālā pārsniedz 50%) locekļiem, kuri pārstāv pašvaldību intereses kapitālsabiedrībā¹⁴.

Prakse liecina, ka Rīgas domes deputātu vairākums amatus savieno ar citiem amatiem, pārsvarā tie ir amati pašvaldības kapitālsabiedrībās, pedagoga amats. Turklāt vairāki deputāti savieno deputāta amatu ar amatu pašvaldības izpildvarā.

Kā liecina valsts amatpersonu ienākumu deklarāciju informācija, kas publicēta Valsts ieņēmumu dienesta datu bāzē, 2007. gadā no 60 Rīgas domes deputātiem, aptuveni 36 deputāti deputāta amatu savienoja ar amatu pašvaldības kapitālsabiedrībā (t.sk., kapitālsabiedrībā, kur pašvaldības daļa pamatkapitālā pārsniedz 50%) (pilnu deputātu sarakstu skatīt pielikumā Nr. 2).

Savukārt vismaz 7 deputāti vienlaikus savieno (saskaņā ar 2007.gada ienākumu deklarācijām) deputāta pienākumus ar amatu pašvaldības izpildvarā, turklāt, dažos gadījumos deputāti strādā pašvaldības departamentā un vienlaikus arī komitejā, kas īsteno deputātu kontroli pār šo departamentu. Piemēram, M.Jaunups 2007.gada deklarācijā norādījis, ka ir Kontroles daļas vadītājs RD Satiksmes departamentā un vienlaikus 2007.gadā darbojās Satiksmes un transporta lietu komitejā. Savukārt M.Stefane kopš 2008.gada 1.septembra ir RD Vides departamenta Ekonomikas, plānošanas un projektu realizācijas pārvaldes Starptautisko projektu nodaļas vecākā speciāliste un šo amatu savieno ar darbību RD Vides komitejā. Vairāki deputāti, kas darbojas kultūras jomā, ir veikuši līgumdarbus RD Kultūras departamentā, vienlaikus darbojoties RD Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komitejā.

Tāpat, vairāki deputāti pašvaldības iedzīvotāju pārstāvja pienākumus veic pārejā laikā darbojoties uzņēmējdarbības sektorā.

2.3.2. *Problēmjaautājumi*

- Viens no būtiskiem pašreizējās sistēmas problēmjaautājumiem ir saistīts ar to, ka deputātu kontroli nav iespējams objektīvi īstenot pār pašvaldības iestādi, kurā pats deputāts ir nodarbināts. Tā Latvijas pašvaldībās ir izplatīta prakse, ka par deputātiem kļūst personas,

¹² Likums "Par pašvaldībām", 67. pants.

¹³ Likums "Par pašvaldībām", 58.pants.

¹⁴ Likums "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā", 7.panta piektā daļa.

kuras pirms tam ir strādājušas pašvaldības administrācijā. Rīgas domē M.Stefanes gadījumā darbu izpildvarā deputāte ir ieguvusi jau darbojoties kā domes deputāte. Šāda amatu savienošana būtiski apgrūtinā lēmējvaras kontroli pār izpildvaru, jo var veidoties situācijas, kad šī iemesla dēļ departamenta darbības kontrole var tikt padarīta par ļoti vāju vai pat formālu.

- Tāpat pašreizējā sistēma, ka deputāti var savienot deputāta amatu ar aktīvu uzņēmējdarbību, var potenciāli radīt interešu konflikta situācijas, ko no sabiedrības puses ne vienmēr ir iespējams fiksēt. Šāda situācija var radīt iespējamās interešu konflikta situācijas, kad deputāts izmanto amatu, lai īstenotu kādas trešās puses vai savas privātās intereses. Piemēram, ļoti pretrunīgi var vērtēt Rīgas domes deputāta G.Bojāra vadītā uzņēmuma SIA Mežaparks SPV būvniecības akceptēšanu 2007.gada maijā, neuzdodot tik ievērojamai pašvaldības teritorijai (246 426m²) izstrādāt detālplānojumu, vien liekot rīkot publisko apspriešanu. Parasti detālplānojuma izstrāde uzņēmumam ievērojami pagarina būvniecības ieceres apstiprināšanas procedūru un palielina izmaksas. Līdz ar to par tik vērienīgu projektu, kurā paredzēta 5 līdz 24 stāvu augstu darījumu un dzīvojamo māju kompleksa izveide tika rīkota tikai publiskā apspriešana mēneša garumā¹⁵. Šī problēma ir īpaši aktuāla arī tādēļ, ka Latvijā pašlaik nav reglamentēta lobēšanas procedūra, tai skaitā arī pašvaldībās, līdz ar to, trešajām pusēm ir iespējams izmantot kontaktus ar deputātiem.
- Veiktā analīze liecina, ka līdzdalība pašvaldības kapitālsabiedrībās un padomēs, kas līdzīgi kā tas ir valsts kapitālsabiedrībās, tiek nodrošināta, balstoties uz politiskiem, nevis profesionāliem kritērijiem, un koalīcijas partiju pārstāvji parasti ieņem amatus “ienesīgākās” padomēs, piemēram, SIA Rīgas ūdens, SIA Rīgas satiksme, SIA Rīgas pilsētņēmnieks, SIA Rīgas meži.
- Rīgas domes deputātiem nav fiksēts atalgojums. Saskaņā ar RD lēmumu 2008.gada beigās, 2009.gadā vienas stundas likme par deputāta pienākumu izpildi (piedalīšanās Rīgas domes prezidija sēdēs, Rīgas domes darba grupu un komisiju sēdēs, tikšanās ar vēlētājiem, Rīgas pilsētas pašvaldības darbību regulējošo normatīvo aktu izpēte, atbilžu sniegšana uz Rīgas pilsētas iedzīvotāju iesniegumiem, priekšlikumiem, sūdzībām u.c.) noteikta Ls 13,6 apmērā un mēnesī nedrīkst pārsniegt 28 stundas. Savukārt par piedalīšanos pastāvīgo komiteju un domes sēdēs, šim periodam noteiktā vienas stundas algas likme ir Ls 13,6, nepārsniedzot 12 stundas mēnesī¹⁶. Līdz ar to, 2009. gadā domes deputāta mēnešalga pirms nodokļu nomaksas veido aptuveni Ls 543, pie nosacījuma, ja mēnesī deputāts 28 stundas pildījis deputāta pienākumus un 12 stundas pavadījis domes/komitejas sēdēs. Šāds atalgojums var nebūt pietiekami motivējošs deputātiem plašāk un detalizētāk iesaistīties ar Rīgas pilsētas pašvaldību saistītos dažādos jautājumos. Tādējādi deputāti savieno deputāta amatu ar citiem amatiem, kuros gūtie ienākumi veido lielāko atalgojuma daļu.

2.3.3. Ieteikumi

1. **Minētās problēmas skaidri apliecina, ka būtu nepieciešams sākt mērķtiecīgu darbu pie lēmējvaras un izpildvaras nodalīšanas**, tai skaitā, veicot pašreizējo pastāvīgo komiteju kompetenču izvērtējumu, izvērtējot deputātu kontroles apjomu un mehānismus. Uzskatām,

¹⁵ Iecere tika apstiprināta RD sēdē, 29.05.2007.

¹⁶ RD lēmums Par grozījumiem Rīgas domes 23.10.2007. lēmumā Nr. 2982 „Par atlīdzību par Rīgas domes deputāta pienākumu izpildi. 16.12.2008.

ka būtu jānodala administratīvo jautājumu lemšana no stratēģiskās uzraudzības, pirmo atstājot izpildvaras līmenim, bet otro nosakot kā galveno lēmējvaras uzdevumu. Par šo jautājumu ir nepieciešams rīkot plašāku diskusiju, lai atrastu iespējami piemērotāko pārvaldības modeli. Šādām reformām būtu nepieciešams arī veikt grozījumus likumā "Par pašvaldībām". Auditorkompānijas SIA Ernst & Young Baltic 2005. gadā pēc Rīgas domes pasūtījuma veiktajā analīzes ziņojumā par Rīgas pašvaldības administrācijas attīstību jau ir piedāvāti vairāki pārvaldības modeļi, analizētas to priekšrocības un trūkumi, Rīgas pilsētas pašvaldībai būtu jāuzsāk un jāvada šī diskusija, mērķtiecīgi novedot to līdz pašvaldības pārvaldes restrukturizācijai.

2. Līdz ar precīzu funkciju nodalījumu starp lēmējvaru un izpildvaru, rosinām izvērtēt pašreizējo Rīgas domes deputātu darbības nodrošinājuma kārtību. Gadījumā, ja tiek nodalīta lēmējvara no izpildvaras, samazināsies deputātu darba apjoms, ir iespējams saglabāt pašreizējo deputātu apjomu. Taču otrs iespējamais ceļš ir veidot profesionālus politiķus ar pilna laika noslodzi, taču tādā gadījumā būtu nepieciešams apsvērt deputātu skaita¹⁷.

2.4. Departamentu darbības efektivitātes vērtēšana

Pētījuma ietvaros iegūtā informācija ļauj secināt, ka atbildīgās institūcijas, kurām ir piešķirts mandāts veikt departamentu darbības uzraudzību nevērtē, cik efektīvi tiek izmantoti departamenta resursi pašvaldības mērķu sasniegšanai attiecīgajā nozarē. Divas būtiskākās problēmas šajā jomā ir saistītas ar vāji pamatotiem stratēģiskajiem dokumentiem, kuros nav ietverti precīzi izmērāmi Departamenta darbības rādītāji un atbildīgo amatpersonu izpratnes trūkumu par to, ka šāda veida izvērtēšana ir nepieciešama.

2.4.1. Situācijas apraksts

- *Trūkst precīzi definētu rezultativitātes rādītāju*

Galvenais "jumta" dokuments, kurā aprakstīti Rīgas pilsētas pašvaldības stratēģiskie mērķi ir Rīgas pilsētas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025.gadam un tās īstenošanai izstrādātā Rīgas pilsētas attīstības programma 2006.-2012.gadam. Katrs departaments savā nozarē papildus jau minētajiem dokumentiem izstrādā attiecīgās jomas attīstības vīziju.

Labklājības departaments 2008.gada otrajā pusē izstrādāja Rīgas pilsētas sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sistēmas attīstības stratēģiju 2008. - 2013.gadam, kā arī Rīcības plānu tās īstenošanai. Departaments par sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu sistēmas darbību reizi pusgadā iesniedz atskaiti Sociālo jautājumu komitejai, taču komitejas sēžu protokoli neliecina par plašāku departamenta darbības izvērtējumu stratēģijas ietvaros.

Īpašuma departamentā "Rīgas pašvaldības īpašumu pārvaldības pilnveidošanas un attīstības stratēģija līdz 2013.gadam" tika pieņemta 2007.gadā, vēlāk izstrādājot Rīcības plānu tās sasniegšanai. Uz stratēģijas nepieciešamību Īpašuma departamentā savā revīzijas ziņojumā 2007.gadā norādīja arī LR Valsts kontrole, sakot, ka "nav apstiprināta piederīgo un piekritīgo ēku

¹⁷ Citu Centrālās un Austrumeiropas valstu pieredze liecina, ka galvaspilsētu pašvaldībās tiek izmantoti atšķirīgi pārvaldes modeļi, jo atšķiras arī lēmējvaras pinvaru apjoms. Salīdzinājumam, Varšavas pilsētas domē ir 60 vēlēti deputāti uz 1,63 miljoniem iedzīvotāju, Tallinas pašvaldībā ir daudz plašāka pārstāvniecība, proti, 63 vēlēti deputāti uz 396 852 iedzīvotājiem. Līdzīgi ir arī Viļņas pašvaldībā, kur tiek ievēlēti 53 deputāti uz 554 400 iedzīvotājiem. [Minēto pašvalību oficiālo mājas lapu dati.]

pārvaldības stratēģija. Rīgas pašvaldībā nav noteikti ēku pārvaldības ilgtermiņa mērķi un vienota pieeja ēku izmantošanai.”¹⁸ Jānorāda, ka intervijā Īpašuma departamenta direktors atzina, ka izstrādāto stratēģisko dokumentu augstu nevērtē un apšaubīja tā pielietojamību¹⁹.

Savukārt Pilsētas attīstības departamentam tā darbības stratēģija un laika ietvars mērķu sasniegšanai nav izstrādāta, līdz ar to, sabiedrībai principā nav iespēju vērtēt pašvaldības resursu izmantošanas efektivitāti. Intervijā departamenta pārstāvji norādīja uz stratēģisko “jumta” dokumentu, kuru izstrādāja PAD Ekonomikas pārvalde, taču šis dokuments nosaka plašākus visas pašvaldības stratēģiskos mērķus, taču atsevišķi nedefinē konkrēti PAD darbības virzienu un rezultātīvos rādītājus īsākā laika periodā.

Departamentu stratēģijās mērķi tiek formulēti vispārīgi, nenospraužot izmērāmus rādītājus, kas ļautu izvērtēt darbības atbilstību izvirzītajiem mērķiem. Viskritiskākā situācija ir RD Pilsētas attīstības departamentā, kur šādi stratēģiskie mērķi departamenta darbībai nav noteikti. Tādējādi nav arī iespējams izvērtēt ne pašvaldības resursu izmantošanas lietderību, ne arī departamenta darbības mērķtiecību un sistemātiskumu.

Piemēram, Sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu nodrošināšanas stratēģijā ietverti šādi mērķi: “sniegt bērniem un ģimenēm ar bērniem sociālos pakalpojumus tādā apjomā un kvalitātē, kas nodrošina visus bērnus ar nepieciešamajiem apstākļiem viņu izaugsmei un attīstībai”; “sniegt pensijas vecuma personām sociālos pakalpojumus tādā apjomā un kvalitātē, kas apmierina viņu sociālās vajadzības un izslēdz dzīves līmeņa krasas pazemināšanās risku”. Pie šo mērķu indikatīvajiem rādītājiem stratēģijā netiek norādīti izmērāmi rādītāji, kas ļautu katru gadu stratēģijas izvērtēšanas procesā novērtēt tās izpildi.

Dažkārt stratēģiskie mērķi, ko nospraudis atbildīgais departaments, nesakrīt ar mērķiem, kas definēti stratēģiskajā jumta dokumentā (skatīt 6.attēlu).

¹⁸ Rīgas pašvaldībai piederīgo un piekritīgo ēku pārvaldība. Revīzijas ziņojums. [Nr. 5.1-2-28/2006] 07.08.2007. 4.lpp.

¹⁹ Intervija ar RD Īpašuma departamenta direktoru K.Kavacu, 21.01.2009.

Piemērs

Īpašuma departamenta sagatavotajā *Rīgas pašvaldības īpašumu pārvaldības pilnveidošanas un attīstības stratēģijā* (līdz 2013.gadam) ir definēti pašvaldības īpašumu pārvaldīšanas mērķi un norādīts, ka “stratēģija būs kā pamatojums tālākai pašvaldības īpašumu pārvaldīšanas pasākumu un nepieciešamo finanšu resursu plānošanai un investīciju piesaistei, kā arī pastāvošās juridiskās bāzes pilnveidošanai”. Viens no mērķiem ir nodrošināt Rīgas pilsētas nekustamo īpašumu pārvaldību.

Stratēģijā pašreizējā situācija par šo jautājumu ir raksturota sekojoši:

“Pašvaldības iestādes lielākoties ir nodrošinātas ar tām nepieciešamajām telpām, tomēr bieži telpas nav piemērotas funkciju veikšanai, atrodas nepiemērotās vietās, tādējādi apgrūtinot pakalpojumu pieejamību, vai arī telpas ir neatbilstošā tehniskā stāvoklī. Šobrīd veikt visaptverošu un objektīvu novērtējumu par Rīgas pilsētas pašvaldības iestāžu pašreizējo nodrošinājumu ar telpām faktiski nav iespējams.”

Savukārt budžeta projektā 2009.gadam attiecībā uz šo mērķi ir norādīti sekojoši rezultatīvie rādītāji:

Noslēgto nomas līgumu skaits – 540 nomas līgumi

Dzīvojamo māju pārvaldības tiesību nodošana – 180

Pārvaldības īpašuma tiesību reģistrācija, ierakstu aktualizācija un dzēšana – 312.

Neskatoties uz to, ka jau stratēģijā ietvertu mērķu pamatojumā norādīts, ka nav iespējams veikt visaptverošu novērtējumu par pašreizējo pašvaldības iestāžu nodrošinājumu ar telpām, budžeta projektā ir paredzēts, ka 2009.gadā tiks noslēgti 540 nomas līgumi. Šo rādītāju nav iespējams izvērtēt plašākā kontekstā, piemēram, kādēļ tieši tāds nomas līgumu skaits un vai tas atbilst paša departamenta izvirzītajam mērķim.

Avots: Rīgas pašvaldības īpašumu pārvaldības pilnveidošanas un attīstības stratēģija, RD Budžeta projekts 2009.gadam.

Ja pašvaldības departamentam nav noteikti skaidri darbības stratēģiskie mērķi ar noteiktos termiņos plānotiem rezultatīvajiem rādītājiem, nav saprotams, kādā veidā tiek plānots budžets.

Trūkst izpratnes par departamentu darbības efektivitātes vērtēšanas nepieciešamību

Atbildīgo amatpersonu, komiteju vadītāju sniegtās atbildes intervijās liecina, ka atbildīgās komitejas nevērtē departamentu darbības efektivitāti, neskatoties uz to, ka šī ir viena no komiteju kompetencēm, kas paredzēta Rīgas pilsētas pašvaldības nolikumā. Šāda veida izvērtējums neparādās arī atbildīgo komiteju dienaskārtībā. Intervijas ar komiteju vadītājiem arī apstiprināja, ka šāds vērtējums netiek nodrošināts vai arī trūkst izpratnes par šāda izvērtējuma nepieciešamību. Piemēram, Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komitejas priekšsēdētājs A.Ameriks intervijā norādīja, ka departamenta darbības efektivitāti nav iespējams izmērīt, jo tas nav ražošanas uzņēmums, departaments drīzāk veic saimniecisku darbību²⁰. Savukārt Sociālo jautājumu komitejas priekšsēdētājs L.Kurdjumovs uz jautājumu, kā vērtē komitejas pārraudzībā esošā Labklājības departamenta darbību norādīja, ka “tas nebūtu korekti šādi vērtēt departamentu, jo tādējādi būtu jāvērtē paša darbs, jo esmu galvenais atbildīgais par šo nozari”²¹ Pilsētas attīstības komitejas priekšsēdētāja S.Pīka intervijā netieši norādīja, ka šādā veidā departamenta darbības efektivitāte netiek izvērtēta, jo vēsturiski šāda prakse nav izveidojusies²².

²⁰ Intervija ar Andri Ameriku, RD Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komitejas priekšsēdētāju, 08.01.2009.

²¹ Intervija ar Leonīdu Kurdjumovu, RD Sociālo jautājumu komitejas priekšsēdētāju (07.01.2009.).

²² Intervija ar RD Pilsētas attīstības komitejas priekšsēdētāju S.Pīku, 20.01.2009.

Jānorāda, ka šo stratēģisko dokumentu izvērtēšanas kārtība aptuveni ir iezīmēta pašos dokumentos. Labklājības departamenta stratēģiskais dokuments paredz arī konkrētu uzraudzības mehānismu, proti, Sociālo pakalpojumu stratēģijas īstenošanu uzraudzīs Stratēģijas uzraudzības padome, kuras sastāvu apstiprina Labklājības departamenta direktors, par stratēģijas izpildes kontroli tiek iecelta atbildīgā departamenta amatpersona. Uzraudzības padome ne retāk kā divas reizes gadā izvērtē stratēģijas ieviešanas procesu, izstrādā priekšlikumus stratēģijā paredzēto pasākumu izpildes termiņu korekcijai. Stratēģijā ir norādīts, ka katru gadu līdz 1.aprīlim departaments iesniedz informatīvo ziņojumu par stratēģijā plānoto rezultātu sasniegšanu. Tā kā Stratēģija ir pieņemta 2008.gada nogalē, tad nav iespējams izvērtēt, cik efektīvs būs šis mehānisms. Savukārt Īpašuma departamenta stratēģijas uzraudzības mehānisms nav detalizēts, vien noteikts, ka ieviešanu paredzēts izvērtēt kārtējā gada pēdējā ceturksnī.

2.4.2. Problēmjaudājumi

- Pirmkārt, stratēģiskajos dokumentos trūkst precīzi definētu rezultativitātes kritēriju, nospraustie mērķi ir vispārīgi, kas apgrūtina iespējas vērtēt departamentu darbību definēto mērķu sasniegšanā. Labklājības un Īpašuma departamentiem ir izstrādātas attiecīgās jomas attīstības stratēģijas, kā arī rīcības plāni tās īstenošanai, tomēr šo dokumentu saturs nepiedāvā konkrētus pieturas punktus, kas ļautu novērtēt, kādā veidā par konkrēto nozari atbildīgā iestāde nodrošina stratēģisko mērķu sasniegšanu. Mērķu formulējums nevieš skaidrību, kas ir apjoms un kvalitāte, ko cerēts sasniegt un kādā veidā to iespējams izmērīt, vai šis apjoms ir sasniegts stratēģijas darbības termiņa beigās. Līdz ar to, pat ja atbildīgās komitejas vērtētu departamentu darbības efektivitāti, savā vērtējumā balstoties uz stratēģijā nospraustajiem mērķiem, efektivitātes izvērtēšana būtu ļoti apgrūtināta. Tādējādi pašlaik nav iespējams izvērtēt, vai pašvaldības resursi, kas tiek ieguldīti attiecīgajās nozarēs, tiek izmantoti to prioritārajiem mērķiem.
- Pozitīvi vērtējams tas, ka izstrādāto “jumta” dokumenta ieviešanas uzraudzībai ir noteikta precīza metode un atbildīgā institūcija par šī dokumenta ieviešanas uzraudzību RD PAD Ekonomikas pārvalde šobrīd strādā pie tā, lai ikvienam interneta lietotājam drīzumā būtu iespējams sekot līdzi Rīgas pilsētas ilgtermiņa attīstības stratēģijas līdz 2025.gadam un tās īstenošanai izstrādātā Rīgas pilsētas attīstības programmas 2006.-2012.gadam ieviešanai. Tomēr uzraugošajai institūcijai nav pilnvaru kaut kādā veidā stimulēt tās pašvaldības institūcijas, kuras ir pasīvas stratēģijas pildīšanā, atskaitīties par paveiktajiem darbiem.
- Savukārt negatīvi vērtējams tas, ka “jumta” dokuments un tam pakļautā Rīgas pilsētas attīstības programma 2006. - 2013. gadam netiek izmantota par pamatu kārtējā gada budžeta sastādīšanai²³. Tādēļ šī dokumenta lietderība pagaidām ir zema, jo stratēģiskā plānošana nav sinhronizēta ar galvenajiem stratēģiskajiem dokumentiem un tajos ietverto programmu.
- Nav saprotams, pēc kādiem principiem tiek sastādīts ikgadējais budžets. Ja pašvaldības departamentam nav noteikti darbības stratēģiskie mērķi ar noteiktos termiņos plānotiem rezultatīvajiem rādītājiem, nav saprotams, kādā veidā tiek plānots budžeta līdzekļu izlietojums.
- Stratēģijas īstenošanas uzraudzības pienākumus nodošana pašu departamenta darbinieku rokās var nenodrošināt pietiekami efektīvu uzraudzību, jo tas pēc būtības nozīmē, ka departaments pats veic savas darbības uzraudzību.

²³ Intervija ar RD PAD Ekonomikas pārvaldes pārstāvjiem G.Ruskuli un M.Zīru, 22.12.2008.

2.4.3. Ieteikumi

1. Stratēģiskajos plānošanas dokumentos jāietver precīzi rezultatīvie rādītāji, to sasniegšanas termiņi, jāparedz precīza stratēģisko dokumentu uzraudzības kārtība, tādēļ nepieciešams rūpīgi izvērtēt pašreiz izstrādātos dokumentus, papildinot tos ar izmērāmiem rādītājiem. Šiem rādītājiem būtu jāatbilst stratēģiskajam “jumta” dokumentam - Rīgas pilsētas ilgtermiņa attīstības stratēģijai līdz 2025.gadam un Rīgas pilsētas attīstības programmai 2006.-2012.gadam.

2. Nepieciešams ieviest precīzu kārtību, kādā pastāvīgās komitejas veic likumā paredzēto uzdevumu – deputātu kontroli pār departamentu darbības efektivitāti, precizējot, ka reizi gadā komitejas nozares departamentu darbību izvērtē pret apstiprinātajiem stratēģiskajiem mērķiem. Tas ir nepieciešams ne vien lai izvērtētu to, kā dažādu nozaru griezumā attīstās Rīgas pilsētas pašvaldība, piemēram, pašvaldības īpašumu pārvaldīšanā, vai sociālo pakalpojumu sniegšanā. Tāpat tas ļautu izvērtēt, cik efektīvi pašvaldība izmanto tai pieejamos resursus (personāla apjoms, finanšu resursi).

3. Lai sabiedrība varētu sekot līdzi tam, kā strādā pašvaldības institūcijas, departamentiem savas mājas lapas būtu jāpapildina ar attiecīgu sadaļu, kurā departaments atskaitās par darbības sasniegumiem un resursu izlietojumu. Piemēram, RD PAD Ekonomikas pārvaldei ir izstrādāta precīza metode, kā mērāma Rīgas attīstības programmas ieviešana, šādu mehānismu līdzīgā veidā varētu izmantot departamentu darbības izvērtēšanā, publicējot to internetā.

3. Ētikas kodekss un interešu konflikta novēršana

3.1. Ētikas kodeksa normas un Ētikas komisiju darbība

3.1.1. Situācijas apraksts

Saskaņā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas valsts programmu 2004 – 2008.gadam, pašvaldībām līdz 2006. gada jūnijam bija jāizstrādā uzvedības standarti un ētiskas rīcības kritēriju un ētikas pamatvērtību ievērošanas prasības.²⁴ Tomēr Rīgas pilsētas pašvaldības darbinieku ētikas kodekss tika pieņemts tikai 2008.gada vasarā, pēc tam kad korupcijas skandālu rezultātā tā izstrāde tika noteikta kā viens no jaunizveidotās Pretkorupcijas komisijas darba uzdevumiem. Spēkā esošais Ētikas kodekss tika apstiprināts 2008. gada 8.jūlija Domes sēdē²⁵. Pirms tā pieņemšanas savu viedokli izteica gan Centrālās administrācijas darbinieku arodbiedrība, gan Sabiedrība par atklātību – Delna, gan Providus.

Ētikas kodeksam noteikti divi uzdevumi: veicināt darbinieka likumīgu un godprātīgu darbību sabiedrības interesēs un novērst iespējamus interešu konfliktus – situācijas, kurās darbiniekam, pildot savus pienākumus, jāpieņem lēmums vai jāpiedalās lēmuma pieņemšanā, vai jāveic citas ar darba pienākumiem saistītas darbības, kas ietekmē vai var ietekmēt šī darbinieka, tā radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās intereses. Rīgas pilsētas pašvaldības darbinieku ētikas kodekss ir Darba kārtības noteikumu sastāvdaļa.

Kodekss sastāv no sešām nodaļām:

- Vispārīgie noteikumi;
- Pašvaldības darbinieku profesionālās ētikas pamatprincipi;
- Interešu konflikta novēršana;
- Pašvaldības darbinieku uzvedības pamatprincipi;
- Profesionālās ētikas un uzvedības pamatprincipu izvērtēšana;
- Noslēguma jautājumi.

Šis kodekss ir vienots visām pašvaldības struktūrvienībām, savukārt tā ieviešanu nodrošina katrā departamentā izveidota Ētikas komisija. Komisijas darbības principi ir aprakstīti Domes apstiprinātajā Ētikas komisijas paraugnolikumā, uz kura bāzes katrs departaments izstrādāja savu Ētikas komisijas nolikumu. Pozitīvi vērtējams tas, ka kodeksā ir ietverti mehānismi, kā panākt tā ieviešanu, piemēram, Ētikas kodekss ir Darba kārtības noteikumu sastāvdaļa un darbiniekam ar savu parakstu jāapliecina, ka ir iepazinies ar kodeksa saturu. Tāpat par Ētikas kodeksa neievērošanu Ētikas komisija var ierosināt piemērot disciplinārsodu, izteikt mutisku brīdinājumu, šim komisijas lēmumam ir ieteikuma raksturs.

Saskaņā ar Ētikas komisijas paraugnolikumu, Ētikas komisijā sūdzību var ierosināt ar iesniegumu, ko iesniedz darbinieki, citas valsts vai pašvaldības iestādes pārstāvji vai cita persona, kuras intereses tieši ir aizskārusi darbinieka rīcība²⁶. Pozitīvi vērtējams tas, ka Ētikas komisijās tiks izskatīti arī pašvaldības sniegto pakalpojumu saņēmēju iesniegumi, taču no pašreizējās redakcijas nav saprotams, vai šādus iesniegumus personas var iesniegt anonīmi. Anonimitātes nosacījums varētu

²⁴ Korupcijas novēršanas un apkarošanas valsts programma 2004. - 2008.gadam, 88.uzdevums.

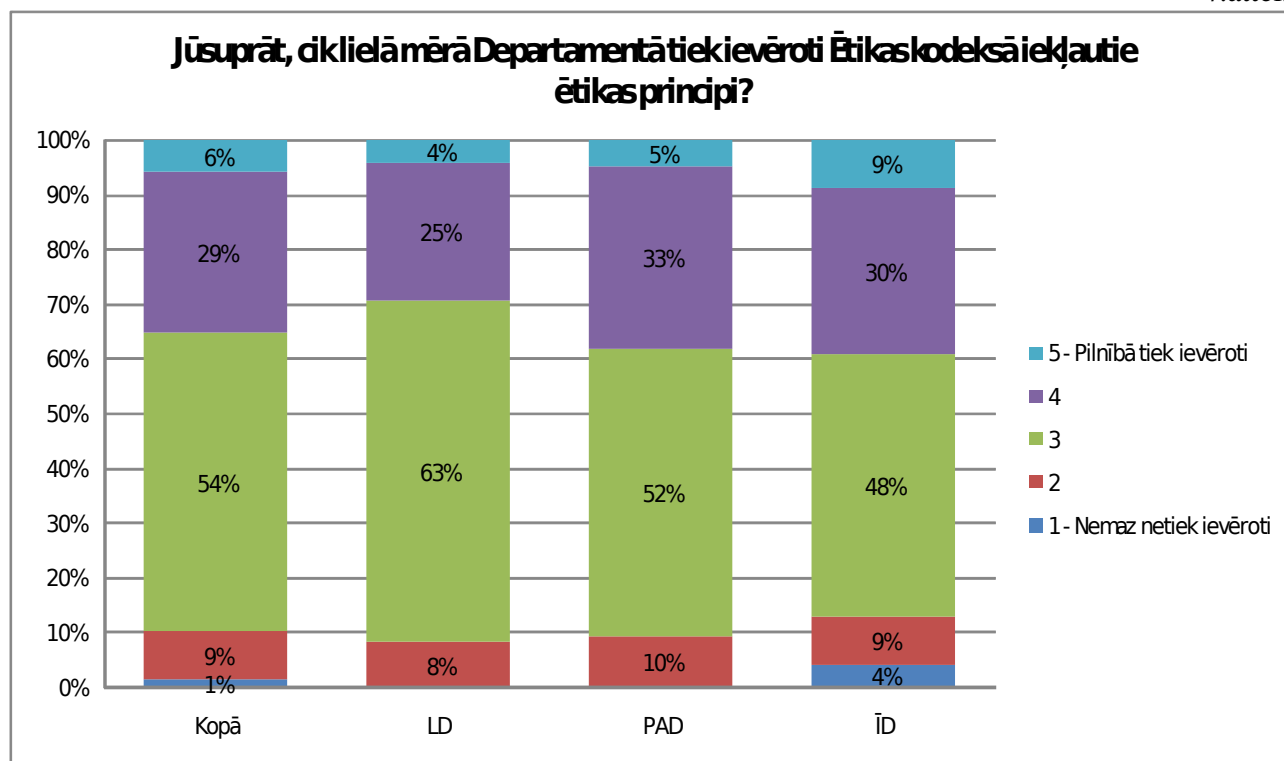
²⁵ Par Ētikas kodeksu balsoja 42 deputāti, divi balsoja “pret” un trīs deputāti atturējās.

²⁶ Rīgas domes 2008.gada 8.jūlijā apstiprinātais Ētikas komisijas paraugnolikums.

būt būtisks tiem darbiniekiem, kuri nejūtas droši, ka ziņošana komisijai varētu radīt negatīvu rezonansi pret pašu ziņotāju. Tāpat iestāde saņemtu vairāk informācijas par to, kādas ir aktuālās problēmas. Savukārt negatīvais apsvēruma anonīmu ziņojumu gadījumā varētu būt saistīts ar to, ka darbinieki sāk šo nosacījumu izmantot ļaunprātīgi, lai savstarpēji “izrēķinātos”. Ņemot vērā šos apsvērumus, iestādēm pašām būtu jāizvērtē, kāda veida iesniegumus tās ir gatavas pieņemt un ar savu lēmumu jāiepazīstina darbinieki, padarot skaidrus spēles noteikumus. Ētikas komisijas savu darbu ir uzsākušas tikai 2008.gada nogalē, tādēļ vēl nav iespējams vērtēt to darbību.

Lai arī vairākums darbinieku ir informēti par Ētikas kodeksa esamību, darbinieku vidū trūkst izpratnes par kodeksa nozīmi. Delnas veiktajā aptaujā kopumā lielākā daļa - 88% respondentu ir informēti par Ētikas kodeksu. Savukārt 12% no aptaujātajiem nezina, vai viņu pārstāvētajā Departamentā ir Ētikas kodekss. Turklāt vērtējuma skalā, cik lielā mērā Departamentā tiek ievēroti Ētikas kodeksā iekļautie ētikas principi, vidējais novērtējums ir 3.25 (kur 5 ir pilnībā tiek ievēroti) (skat.7.attēlu).

7.attēls

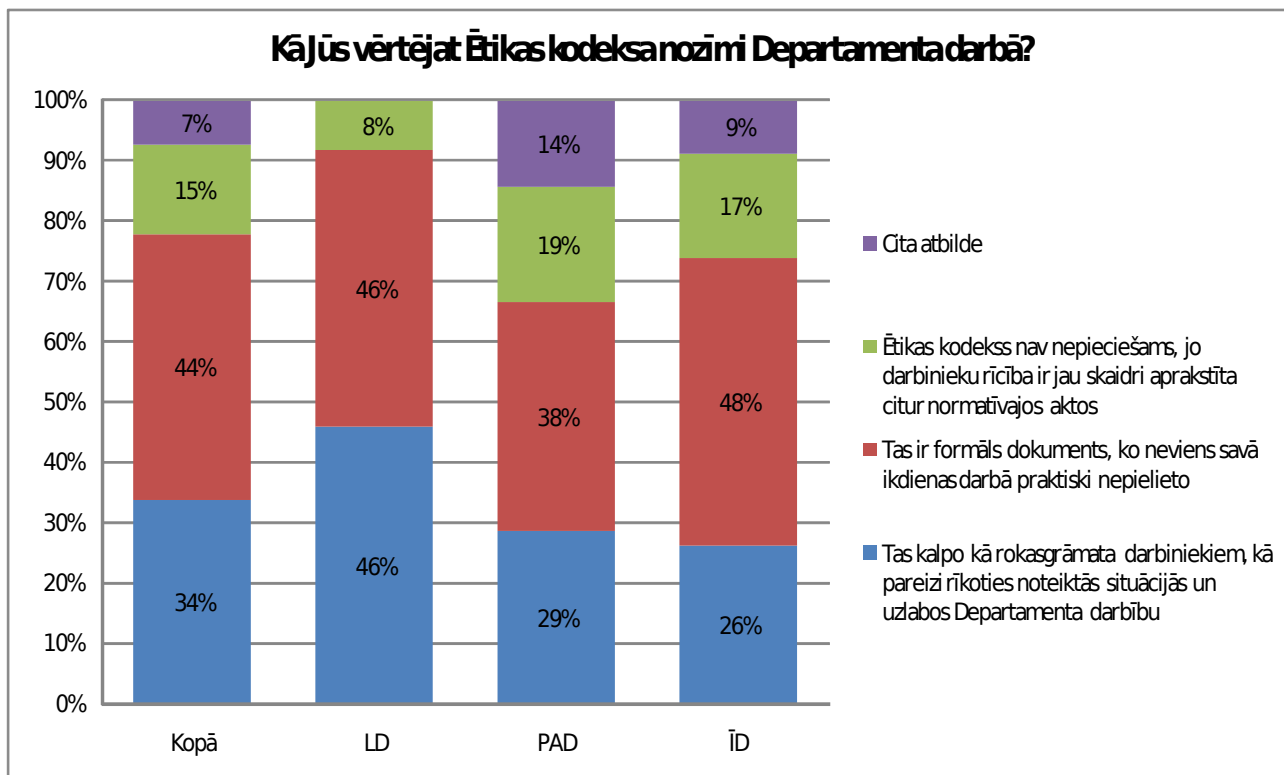
Avots: Delnas veiktā trīs RD departamentu darbinieku aptauja, 2008.gada novembris.

Delnas veiktās aptaujas rezultāti parāda, ka 45% respondentu uzskata, ka tas ir formāls dokuments, ko ikdienā neviens nepielieto. Savukārt 15% no aptaujas dalībniekiem uzskata, ka atsevišķs ētikas kodekss nav nepieciešams, jo darbinieku rīcība jau ir skaidri aprakstīta citos normatīvajos aktos. Tikai 34% respondentu norādījuši, ka tas kalpo kā rokasgrāmata darbiniekiem, kā rīkoties noteiktās situācijās un uzlabos Departamenta darbību. Salīdzinoši, daudz lielāku nozīmi Ētikas kodeksam piešķir RD Labklājības departamenta darbinieki, savukārt visskeptiskākie ir Īpašuma departamenta darbinieki, uztverot to kā lieku birokrātisku apgrūtinājumu (skatīt 8.attēlu).

3.1.2. Problēmjaautājumi

Lai arī kopumā atzinīgi vērtējams tas, ka Rīgas pilsētas pašvaldības darbiniekiem ir izveidots vienots Ētikas kodekss, tomēr pašreizējā tā redakcija un ieviešanas mehānisms būtu pilnveidojami vairākos aspektos.

8.attēls

Avots: Delnas veiktā trīs RD departamentu darbinieku aptauja, 2008.gada novembris.

9.attēls

Piemēri Ētikas kodeksā:

1. Piemērs:

Kodeksā atsevišķi netiek noteikts informācijas atklātības princips, taču 4. pantā definēts Informācijas aizsardzības, konfidencialitātes princips, kas kontekstā ar šī panta daļām varētu radīt iespaidu, ka nav pieļaujams, ka darbinieki sniedz informāciju par savu iestādi publiski, jo tas varētu negatīvi ietekmēt iestādes tēlu sabiedrībā:

Darbinieks informāciju, kas viņam kļuvusi zināma, pildot darba vai amata pienākumus, nedrīkst prettiesiski izpaust vai izmantot mērķiem, kas nav saistīti ar amata pienākumu veikšanu vai konkrētu darba uzdevumu pildīšanu.

Darbinieks, paužot informāciju, kas saistīta ar Pašvaldības darbību ir piesardzīgs, apzinoties, ka katra atsevišķa darbinieka rīcība veido kopējo Pašvaldības tēlu sabiedrībā.

Pašvaldības saziņa ar plašsaziņas līdzekļiem notiek ar attiecīgās struktūrvienības starpniecību, ievērojot plašsaziņas līdzekļu vienlīdzību gan informācijas sniegšanas laikā, gan tās saturs ziņā. Tas nepieciešams, lai sabiedrība varētu saņemt skaidru, nepārprotamu un drošu informāciju par pašvaldības politiku un tās īstenošanu.

2. Piemērs:

Interesu konflikta novēršanas daļā 9.pants - "Ja radies interešu konflikts, darbinieks informē attiecīgu augstāko amatpersonu un pārtrauc savu līdzdalību lēmuma pieņemšanā. Darbinieks informē augstāku amatpersonu par jebkuru korupcijas izpausmi Pašvaldībā". Šī panta otrā daļa nedod pietiekami skaidras vadlīnijas, kā darbiniekam būtu jārikojas. Visdrīzāk, ka pašvaldība no darbinieka domā sagaidīt informēšanu par korupcijas pārkāpumiem, par kuriem darbinieka rīcībā ir jebkāda veida informācija, jo apšaubāms, ka darbinieks spēs ziņot par jebkuru korupcijas izpausmi Pašvaldībā. Šis pants arī definē darbinieka rīcību situācijā, kad darbinieks pats ir fiksējies, ka atrodas interešu konfliktā, taču nesniedz padomu, kā darbiniekam rīkoties, ja viņš nav pārliecināts par to, vai pieņemot konkrētu lēmumu, viņam nevarētu veidoties interešu konflikta situācija, proti, nesniedz padomu, kas palīdzētu nonācšanu interešu konfliktā novērst.

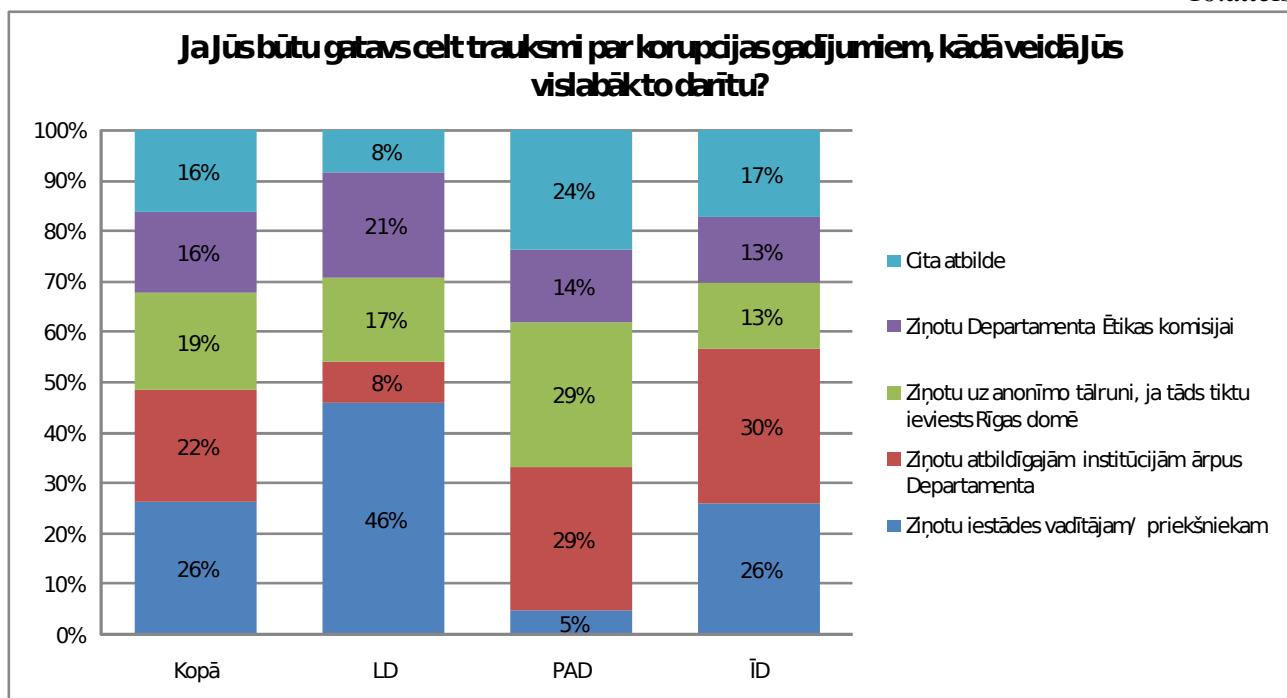
Avots: Rīgas pilsētas pašvaldības darbinieku Ētikas kodekss

- Viens no priekšnoteikumiem, lai ētikas kodeksi veiksmīgi darbotos, ir vienota darbinieku izpratne par kodeksā ietvertajām normām. Proti, ētikas kodeksā ietvertajām normām nevajadzētu būt atšķirīgi interpretējamām, pretējā gadījumā tās zaudē savu nozīmi. Pašreizējā Ētikas kodeksa redakcija satur vairākus pantus, kuru formulējums varētu nesniegt pilnīgu izpratni par pareizāko darbinieka rīcību nonākot neskaidrā situācijā. Divi spilgtākie piemēri ir aprakstīti 9.attēlā.
- Otrs problēmloks ir saistīts ar Ētikas komisiju paraugolikumu, kas neparedz kārtību, kādā veidā būtu jārikojas situācijā, ja darbinieks vēlas vai jau ir iesniedzis sūdzību Ētikas komisijai par kādu no komisijas locekļiem vai priekšsēdētāju. Darbiniekiem nav iespējas iesniegt priekšlikumu anonīmi, taču tas varētu būt uzskatāms par šķērslī ziņošanai, jo darbinieki varētu justies apdraudēti tādēļ, ka ziņojuši. Zināmā mērā šim pieņemumam tieši attiecībā uz situācijām, kad darbiniekam ir zināma informācija, kas varētu būt saistīta ar koruptīviem pārkāpumiem, apstiprinājums ir departamentu darbinieku sniegtās atbildes jautājumā par trauksmes celšanas nozīmi un darbinieku gatavību to darīt.

Delnas veiktajā aptaujā 82% respondentu pilnībā piekrīt vai drīzāk piekrīt, ka trauksmes celšana ir svarīgs instruments, lai apkarotu korupciju, jo citādi atbildīgās institūcijas par šādiem pārkāpumiem nevarētu uzzināt. Taču uz jautājumu, vai darbinieki paši būtu gatavi ziņot par korupcijas gadījumiem, 35% respondentu norādīja, ka nezina, 24 % respondentu, ka nē/ drīzāk nē; 26 %, ka gatavi ziņot, bet tikai anonīmi, savukārt atklāti gatavi ziņot tikai 15% respondentu.

Aptaujā tikai 16% respondentu atbild, ka būtu gatavi ziņot Departamenta ētikas komisijai, 26% būtu gatavi vērsties pie Departamenta/nodaļas vadītāja, savukārt lielākā daļa tomēr to darītu ārpus iestādes (22% ziņotu ārpus Departamenta; 19% ziņotu uz anonīmo tālruni, ja tāds tiktu izveidots Rīgas domē) (skatīt 10.attēlu).

10.attēls

Avots: Delnas veiktā trīs RD departamentu darbinieku aptauja, 2008.gada novembris

Ētikas komisijas paraugnolikumā nav noteikts arī komisijas locekļu skaits un sastāvs, piemēram, prasība, lai tajā tiktu pārstāvēti dažādu līmeņu darbinieki. Tas potenciāli var radīt barjeru darbinieku gatavībai ziņot, piemēram, ja kolektīvā valda vairākas darbinieku grupas, kurām ir komunikācijas problēmas, vai darbiniekam nav pārliecības, ka viņa sūdzība tiks izskatīta objektīvi tieši komisijas sastāva dēļ. Tāpat, būtu nepieciešams precizēt, vai sūdzības/ ierosinājumus ir iespējams iesniegt anonīmā veidā.

Taču visbūtiskākā problēma Ētikas kodeksa ieviešanā ir tieši darbinieku izpratnes trūkums par kodeksa nozīmi. Jānorāda, ka šāda attieksme valda arī politisko amatpersonu līmenī, kas publiski izteikušās visai kritiski par šādu kodeksu lietderību (skatīt nākamo jautājumu par deputātu ētikas kodeksu).

3.1.3. Ieteikumi

- Nepieciešams precizēt Rīgas pilsētas pašvaldības ētikas kodeksa normas, lai novērstu to atšķirīgas interpretēšanas iespējamību un sniegtu skaidrākas rīcības vadlīnijas, kā darbiniekiem rīkoties noteiktās situācijās.
- Nepieciešams precizēt Ētikas komisiju darbības principus, nosakot kārtību, kā komisija rīkojas gadījumā, ja saņemta sūdzība par komisijas priekšsēdētāju, kā arī precizējot prasības sūdzību iesniedzējiem.
- Nepieciešams publiskot kodeksu, ievietojot to katra Departamenta mājas lapā, lai arī departamenta pakalpojumu saņēmēji, personām, kas saskaras ar jebkāda veida problēmām, kuras iespējams risināt ar Ētikas komisijas palīdzību, būtu iespējams iesniegt sūdzību.
- Svarīgi, lai darbinieki ētikas kodeksu izmanto nevis kā formālu dokumentu, bet gan kā palīgu darbā, tādēļ iestādes ietvaros būtu jāorganizē izglītojoši pasākumi, savukārt iestādes vadītājam būtu jāveicina Kodeksa izmantošana, darbinieku sapulcēs vai īpaši šim nolūkam organizētā seminārā, modelējot dažādas situācijas, kādās darbinieki varētu nonākt, lai ar kodeksa palīdzību rastu labāko risinājumu.

3.2. Ētikas normu definējums deputātiem

3.2.1. Situācijas apraksts

2008.gadā Domē apstiprinātais Ētikas kodekss ir attiecināms tikai uz Rīgas pilsētas pašvaldības darbiniekiem, tas neattiecas uz Domes deputātiem. Likums "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 22.pants nosaka, ka Valsts amatpersonas darbojas atbilstoši attiecīgajā profesijā, jomā vai nozarē apstiprinātajiem uzvedības (ētikas) kodeksiem. Valsts amatpersona atsakās no tās amata pienākumu veikšanas vai valsts amatpersonas amata savienošanas visos gadījumos, kad ētisku apsvērumu dēļ varētu tikt apšaubīta tās darbības objektivitāte un neitralitāte. Rīgas domē šāda deputāta uzvedības (ētikas) kodeksa nav. Turklāt Domes ārkārtas sēdē, kurā tika skatīts jautājums par Pretkorupcijas komisijas izveidi, nosakot par vienu no tās uzdevumiem Ētikas kodeksa pašvaldības darbiniekiem izstrādi, deputāti pauda ļoti kritisku viedokli par šāda uzdevuma lietderību. Kā liecina sēdes protokols, deputātiem šis uzdevums nešķita pietiekami efektīvs, kas būtu jāveic jaunizveidotajai Pretkorupcijas komisijai²⁷. Viens no deputātiem – I.Pimenovs ierosināja šo jautājumu izslēgt no Pretkorupcijas komisijas kompetences, savukārt citi savā uzrunā vēltja

²⁷ RD Ārkārtas sēdes protokols Nr.92, 2008.gada 28.februārī.

populistiskus argumentus, demonstrējot izpratnes trūkumu par kodeksu nozīmi korupcijas mazināšanā.

11. attēls.

Izvilumi no RD sēdes protokola, kurā tiek apspriesti jaunizveidotās Pretkorupcijas komisijas uzdevumi:

Modris Jaunups (JL): "Rīgas domes Pretkorupcijas komisijas izveide ir farss, kas paredzēts Rīgas iedzīvotājiem un preseī, jo pirmais Rīgas domes Pretkorupcijas komisijas darba uzdevums būs Rīgas domes ētikas kodeksa izstrāde."

Dainis Kalns (JL) sēdē apšaubīja ētikas kodeksu lietderību.

E.Cilinskis savā uzrunā norādīja, ka ētikas kodekss nebūs galvenais Pretkorupcijas komisijas uzdevums.

Atzinīgi par šo uzdevumu izteicās Andrejs Vilks (LSDSP), kurš ierosināja komisiju pārsaukt par Pretkorupcijas un ētikas komisiju norādot, ka arī ētiska rakstura jautājumi ietilpst to jautājumu lokā, kas būtu jārisina šai komisijai.

Avots: RD Sēdes Nr.92 Protokols, 28.02.2008.

3.2.2. Problēmjaautājumi

Viens no priekšnoteikumiem korupcijas risku mazināšanā ir atbilstošas vides radīšana, kurā ir skaidri definēta institūcijas vadības nostāja par to, kas ir pieņemama prakse un kas nepieļaujamas darbības. Tas parasti tiek definēts ētikas kodeksā. Tomēr kodeksam ir arī daudz plašāka nozīme, jo tas ne vien definē iekšējos uzvedības noteikumus, nosaka iekšējo kultūru, bet arī kalpo kā mērinstruments sabiedrībai, ļaujot vērtēt pašvaldības deputātu darbību.

2008.gada vasarā, kad tika strādāts pie ētikas kodeksa redakcijas, Centrālās administrācijas darbinieku arodbiedrība, izsakot par to viedokli, norādīja, ka kodeksu būtu nepieciešams attiecināt arī uz Rīgas domes deputātiem. Turklāt, kā iepriekš jau tika aprakstīts, Delnas veiktās darbinieku aptaujas rezultāti liecina, ka tieši politiskā iejaukšanās ir viens no vislielākajiem korupcijas cēloņiem. Tādēļ bez jau aprakstītajām plašākām strukturālām pārmaiņām, kas precīzi nodalītu izpildvaru un lēmējvaras pašvaldību līmenī, ar dažādu mehānismu palīdzību būtu nepieciešams pašvaldībās veidot tādu iekšējo vidi, kas ir noturīga pret korupcijas riskiem.

3.2.3. Ieteikumi

Rīgas domes deputātiem nepieciešams izstrādāt savu ētikas kodeksu un paredzēt atbilstošu kodeksa ieviešanas mehānismu.

3.3. Darbinieku izpratne par interešu konflikta novēršanu

3.3.1. Situācijas raksturojums

Likums "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" nosaka, ka interešu konflikts ir „situācija, kurā valsts amatpersonai, pildot valsts amatpersonas amata pienākumus, jāpieņem lēmums vai jāpiedalās lēmuma pieņemšanā, vai jāveic citas ar valsts amatpersonas amatu saistītas darbības, kas ietekmē vai var ietekmēt šīs valsts amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās intereses.”²⁸

²⁸ Likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 1.panta piektā daļa. Šī likuma izpratnē par radnieku tiek uzskatīts - tēvs, māte, vecāmāte, vecaistēvs, bērns, mazbērns, adoptētais, adoptētājs, brālis, māsa, pusmāsa, pusbrālis, laulātais. Tāpat, likums nosaka, ka darījumu partneris ir fiziskā vai juridiskā persona vai uz līguma pamata izveidota fizisko un juridisko personu apvienība, kas saskaņā ar likuma noteikumiem ir deklarējamās darījumu

Ikvienai amatpersonai lēmumi jāpieņem objektīvi un taisnīgi, ne ar kādām darbībām neapšaubot savas rīcības neitralitāti. Ja amatpersona pieņem dāvanas, pildot savus amata pienākumus, vai arī savus pienākumus pašvaldībā savieno ar pienākumiem ārpus pašvaldības, šādas situācijas sabiedrībā var radīt iespaidu, ka šis darbinieks darbojas dāvanas devēja, vai arī cita darba devēja nevis sabiedrības interesēs.

Atšķirībā no valsts pārvaldes iestādēm, ne visi pašvaldību darbinieki ir amatpersonas. Tas nozīmē, ka nav iespējams izsekot līdz pašvaldību darbinieku ienākumu apjomam, kā arī uz viņiem neattiecas citas ierobežojošas normas, kas tiek piemērotas amatpersonām. Tādēļ jo īpaši svarīgi, ka departamentu darbinieku līmenī ir precīzi definēta darbinieku rīcība, lai novērstu interešu konflikta situācijas.

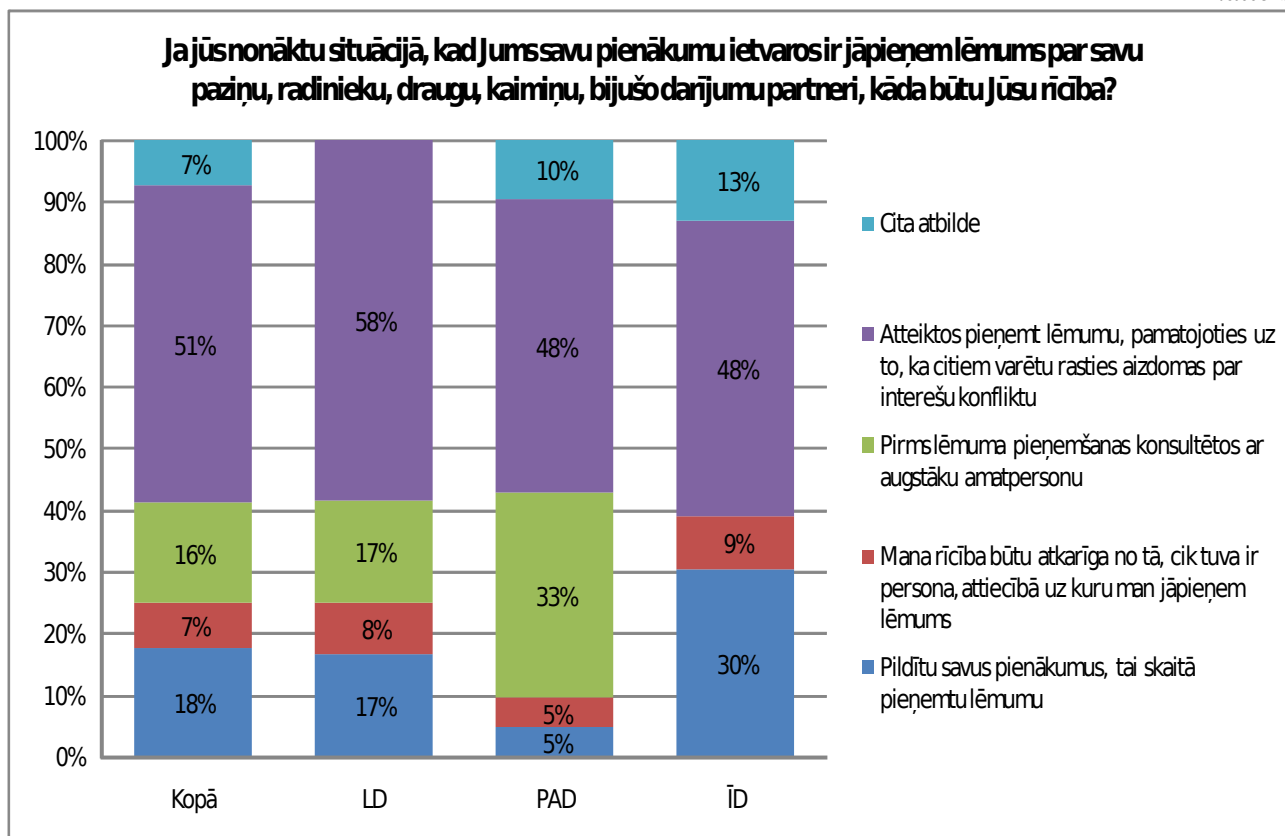
Pašvaldības institūcijas vadītājam ir pienākums atbilstoši savai kompetencei nepieļaut, lai šajā institūcijā strādājošās amatpersonas nonāktu interešu konflikta situācijā un šādā situācijā īstenotu amatpersonas pienākumus. Likums nosaka, ka pašvaldības institūcijas vadītājam ar rakstveida rīkojumu būtu jāpilnvaro pienākumus veikt citu amatpersonu, ja atbildīgā amatpersona savu pienākumu veikšanas rezultātā varētu nonākt interešu konflikta situācijā. Tāpat pašvaldības institūcijas vadītājam arī jālemj par to, vai ļaut pakļautajām amatpersonām savienot amatu pašvaldības institūcijā ar citu amatu.

Rīgas pilsētas pašvaldības ētikas kodeksa trešā daļa nosaka interešu konflikta novēršanu. Tajā noteikts, ka darbinieki lēmumus pieņem vienīgi sabiedrības interesēs, darbinieki atsakās no tādu pienākumu veikšanas un lēmumu pieņemšanas, kas saistīti ar savām, savas ģimenes un citu radnieku, kā arī draugu personiskajām vai mantiskajām interesēm. Kodekss nosaka, ka darbinieki nepieņem jebkādas tiešas vai netiešas dāvanas, izklaides piedāvājumus, labvēlības vai pateicības izpausmes, kas pielīdzināmas dāvanai, ja tās saistītas ar darba pienākumu pildīšanu. Savukārt interešu konflikta gadījumā darbinieki pārtrauc savu līdzdalību lēmumu pieņemšanā un informē augstāku amatpersonu par to.

Aptaujājot darbinieku pieredzi par interešu konflikta situācijām, 12% respondentu atzīst, ka ir nonākuši situācijā, kad, pildot amata pienākumus, jāpieņem lēmums par savu radnieku, paziņu, draugu, kaimiņu, biznesa partneri. Savukārt 88% respondentu norāda, ka šādā situācijā nav bijuši.

Uz hipotētisku jautājumu, kā darbinieki rīkotos, ja gadījumā nonāktu šādā situācijā, 51% respondentu atbildēja, ka atteiktos pieņemt lēmumu, pamatojoties uz to, ka citiem varētu rasties aizdomas par interešu konfliktu. Savukārt 16% atbildējušo par šādu situāciju, pirms lēmuma pieņemšanas konsultētos ar augstāku amatpersonu. 18% respondentu atbildēja, ka pildītu pienākumus, tai skaitā arī pieņemtu lēmumu un 7% respondentu rīcība būtu atkarīga no tā, cik tuva ir persona, par kuru jāpieņem lēmums (skatīt 12.attēlu).

attiecībās ar valsts amatpersonu.

Avots: Delnas veiktā trīs RD departamentu darbinieku aptauja, 2008.gada novembris

Attiecībā uz amatu savienošanu, 84% no aptaujātajiem darbiniekiem amats pašvaldībā ir vienīgais algotais amats. Savukārt 15% amatu savieno ar citu algotu darbu (gadījuma darbiem, citu amatu pašvaldībā, amatu privātajā sektorā).

Attiecībā uz dāvanu pieņemšanas praksi²⁹, vienā no intervijām augsta amatpersona uz šo jautājumu reaģēja atbildot, ka vienmēr visiem “palīdz pa labi, pa kreisi visādos veidos, bet neviens pat puķīti nav atnesis!” Pilsētas attīstības departamenta direktors atzīst, ka iedzīvotāju pieņemšanas dienās Pilsētas attīstības departamenta telpās var bieži redzēt cilvēkus ar ziediem, taču kopumā neuzskata, ka dāvanu pieņemšana būtu ierasta prakse departamentā.

Lai arī intervijās departamentu vadība norāda, ka līdz šim dāvanu došanas pašvaldības amatpersonām ir bijusi ārkārtīgi reta parādība, aptaujas rezultāti parāda, ka 32% respondentu ir saņēmuši ziedus, suvenīrus un reprezentācijas priekšmetus. 10% no respondentiem norādīja, ka dāvanu nav saņēmuši personīgi, bet tā bijusi adresēta visiem kolēģiem. Tikai 1% no respondentiem ir atzinuši, ka ir nācies pieņemt dāvanas. Savukārt 56% no aptaujātajiem norādīja, ka savu pienākumu ietvaros nav nācies saņemt dāvanas (13.attēls).

Dati parāda, ka departamentiem nav vienotas kārtības, kā jārikojas dāvanas pieņemšanas gadījumā.

²⁹ Interešu konflikta novēršanas likums nosaka, ka par dāvanu uzskatāms jebkurš mantisks vai citāda veida labums (tai skaitā pakalpojumi, tiesību piešķiršana, nodošana, atbrīvošana no pienākuma, atteikšanās no kādas tiesības, kā arī citas darbības, kuru rezultātā rodas kāds labums), kuras tiešs vai netiešs guvējs ir valsts amatpersona. Taču ar 2007.gada likuma grozījumiem par dāvanu pieņemšanas kārtība tika ievērojami paplašināta, nosakot, ka par dāvanu nav uzskatāmi suvenīri, grāmatas vai reprezentācijas priekšmeti, ja no vienas personas gada laikā saņemto suvenīru, grāmatu vai reprezentācijas priekšmetu kopējā vērtība naudas izteiksmē nepārsniedz vienas minimālās mēnešalgas apmēru.

Piemēram, 21% no respondentiem atbild, ka departamentā nav atļauta dāvanu pieņemšana, izņemot reprezentācijas priekšmetus un ziedus. 21% norādīja, ka nepastāv kārtība, kā rīkoties šādā situācijā, savukārt 54% no respondentiem atbildēja, ka nezina, vai šāda kārtība Departamentā ir noteikta.

3.3.2. *Problēmjaautājumi*

- Iegūtie aptaujas rezultāti, kā arī intervijas ar atbildīgajām departamentu amatpersonām iezīmē vairākas problēmas. Pirmkārt, minētie aptaujas rezultāti, kuri parāda, ka 18% respondentu būtu gatavi pieņemt lēmumu, apzinoties, ka tādējādi nonāks tiešā, potenciālā vai šķietamā interešu konfliktā, liecina, ka kopumā departamentu darbiniekiem trūkst izpratnes par interešu konflikta nozīmi korupcijas mazināšanā.
- Otrkārt, īpaši problemātisks ir jautājums par dāvanu pieņemšanu prakses regulēšanu departamenta ietvaros. Lai arī Ētikas kodeksā ir ietverta norma, kas nosaka, ka darbinieki nepieņem jebkādas tiešas vai netiešas dāvanas, izklaides piedāvājumus, labvēlības vai pateicības izpausmes, kas pielīdzināmas dāvanai, ja tās saistītas ar darba pienākumu pildīšanu. Taču vienlaikus šīs normas otrā daļa nosaka, ka “sadarbības partneru un citu personu dāvinājumi, ja tiem nav suvenīra raksturs, ir pašvaldības īpašums”. Tas nozīmē, ka darbiniekam būtu jāzina, kādā veidā izvērtēt, kas tiek saprasts ar jēdzienu “sadarbības partneris”, vai par tādu var uzskatīt jebkuru privātu/ juridisku personu, kura vienreiz vai atkārtoti ir vērsusies pašvaldībā, lai nokārtotu kādu jautājumu, tai skaitā panāktu iesniegtu būvniecības pieteikumu, vai arī tie ir iestādes formālie partneri, piemēram, Dienvidu tilta būvnieki. Tāpat, darbiniekam nav skaidras rīcības vadlīnijas, kādā veidā un kam par šāda veida dāvanu ziņot, kā šo dāvanu nodot pašvaldības īpašumā. Pie šī jautājuma problemātisks ir arī iestāžu vadības pamatojums, ka dāvanu pieņemšanas prakse nav izstrādāta, jo departamentā šādi dāvanu piedāvāšanas gadījumi ir reti. Kopumā pašreizējā sistēma nenovērš interešu konflikta bīstamību šajā jautājumā (14. attēls).

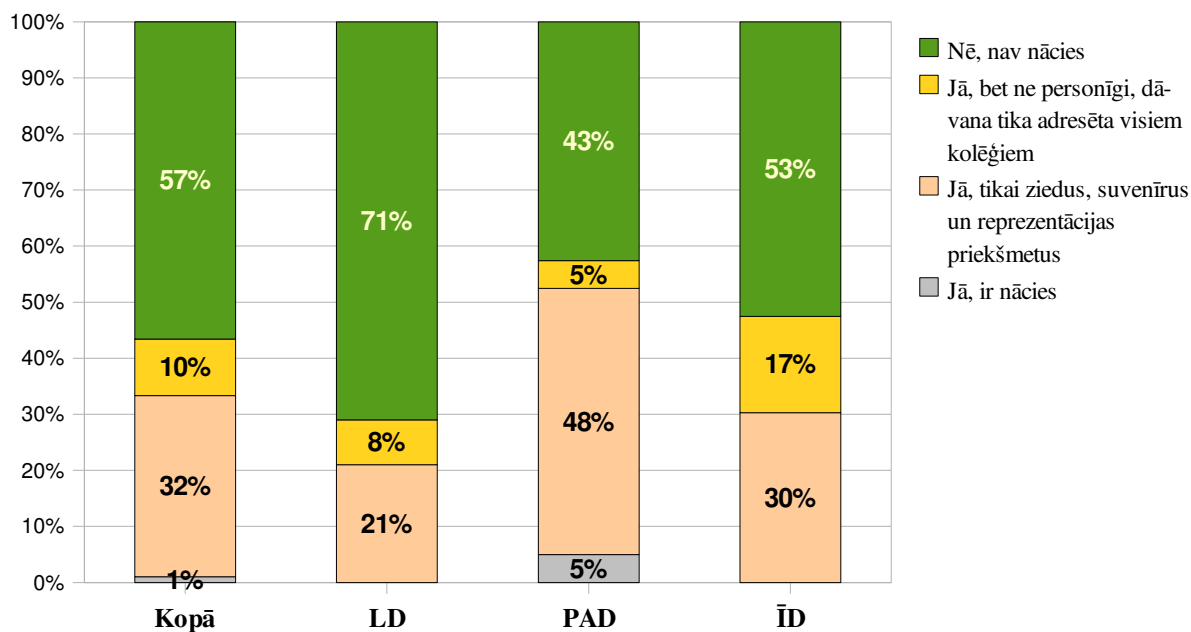
3.3.3. *Ieteikumi*

1. Nepieciešams sistemātisks darbs pie darbinieku izpratnes veicināšanas par to, kas ir interešu konflikts, kādas sekas tas rada gan attiecībā uz pašvaldības resursu izmantošanu, gan sabiedrības uzticēšanos, kā arī to, kādā veidā darbinieki var novērst nonākšanu interešu konfliktā. Tas ir īpaši svarīgi pašvaldībā, jo atšķirībā no ierēdņiem, ne visiem pašvaldības darbiniekiem ir amatpersonas statuss, kas uzliktu par pienākumu publiskot savus ienākumus un darījumus, vai arī uzliktu citus ierobežojumus.

2. Nepieciešams precīzi definēt pašvaldības attieksmi pret dāvanu pieņemšanas praksi. Pašvaldības darbiniekiem būtu jāizvairās no jebkāda veida dāvanu pieņemšanas, ja tas pārsniedz cilvēciskas cieņas apliecinājumu, piemēram, pašrocīgi sagatavotas apsveikuma kartiņas pasniegšanu.

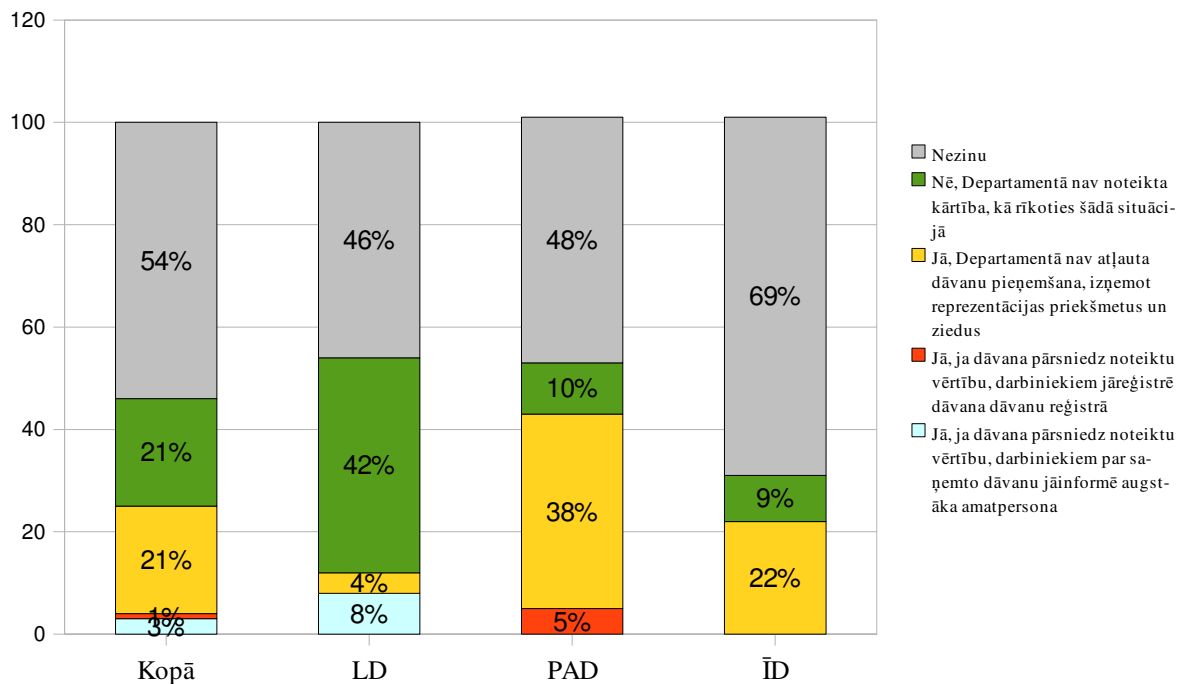
Vai Jums, pildot amata pienākumus, ir nācies saņemt dāvanas?

(Dāvana Interesu konflikta novēršanas likuma izpratnē ir gan mantiska, gan citāda rakstura labums, piemēram, tiesības, pakalpojumi, piešķirta īpaša atlaide vai atvieglojums, kas nav pieejams citiem.)

Avots: Delnas veiktā trīs RD departamentu darbinieku aptauja, 2008.gada novembris

Vai Departamentā pastāv noteikta kārtība, kā darbiniekiem jārikojas dāvanas pieņemšanas gadījumā?

Avots: Delnas veiktā trīs departamentu darbinieku aptauja, 2008

4. Darbinieku atlase un atalgojums

Kopumā pētījumā tika secināts, ka departamentiem pastāv iespēja subjektīvi izlemt, kādā veidā veikt personāla atlasi, kas rada risku, ka darbā tiks pieņemti darbinieki nevis kompetences, bet gan pazīšanās vai citu ar darba rezultātiem nesaistītu faktoru dēļ. Departamentu atalgojuma sistēmas lielu daļu veido augsta mainīgā atalgojuma (prēmiju) sastāvdaļa, kas rada patronāžas risku – finansiālu darbinieku ietekmi. Tāpat tika secināts, ka Rīgas pašvaldības atalgojuma sistēma ir ļoti sarežģīta, tā sastāv no dažādiem komponentiem, kas liedz sabiedrībai gūt skaidru ieskatu par patieso atalgojuma līmeni pašvaldībā.

4.1. Darbinieku atlases kārtība

4.1.1. Situācijas apraksts

Pētījuma ietvaros tika noskaidrots, ka Rīgas pašvaldībā nepastāv vienota personāla atlases kārtība.³⁰ Veicot intervijas ar departamentu pārstāvjiem, kā arī pētot departamentu normatīvos aktus, tika noskaidrots, ka Īpašuma un Labklājības departamenti ir izstrādājuši procedūras un instrukcijas darbinieku atlasei, savukārt Pilsētas attīstības departaments plāno šādu procedūru izstrādāt nākotnē. Labklājības departamenta Darbinieku atlases procesu kartē minēts, ka Personāla sektora vadītāja/-s nosaka kandidāta meklēšanas veidu un saskaņo to ar departamenta direktoru³¹. Savukārt Īpašuma departamenta instrukcijā “Personāla atlases kārtība Rīgas domes Īpašuma departamentā” noteikts, ka “struktūrvienības vadītājs sadarbībā ar Personāla nodaļu izvēlas konkrētajā situācijā atbilstošāko un lietderīgāko amata aizpildīšanas veidu, kā prioritāti izvirzot Departamenta darbības efektivitātes nodrošināšanu”. Iespējamie Īpašuma departamenta darbinieku atlases veidi ir:

- kāda no esošajiem darbiniekiem pārceļšana amatā;
- iekšēja konkursa izsludināšana;
- atklāta konkursa izsludināšana;
- iepriekš Departamentā saņemto pieteikumu un personāla atlases firmu datu bāzu izskatīšana.

Praksē personāla atlases sistēma visos departamentos darbojas līdzīgi - pastāv izvēles iespēja rīkot atklātu konkursu vai atrast darbinieku citā veidā, piemēram, no paša departamenta personāla vidus vai pieņemt kādu citu atbilstošu kandidātu. Priekšroka uz vakantajām vietām tiek dota paša departamenta darbiniekiem, savukārt, ja nav iespējams atrast piemērotu darbinieku departamenta iekšienē, lielākoties tiek rīkots atklāts konkurss un publicēti darba sludinājumi ar personāla atlases firmu palīdzību (CV Market, CV Online) un departamentu mājas lapās. Īpašumu departaments dažos gadījumos, kad ir nepieciešams operatīvi atrast jaunu darbinieku, var izmantot no iepriekšējiem konkursiem uzkrāto CV datubāzi.³²

Visu departamentu pārstāvji minēja, ka esošā sistēma ļauj nodrošināt to, ka paša departamenta darbiniekiem ir paaugstinājuma iespējas, kas kalpo kā motivējošs faktors, kā arī ļauj iestādei noturēt uzkrātās zināšanas un prasmes. Īpašuma departamenta pārstāvji minēja, ka šāda izvēles brīvība ļauj darbinieku atrast visefektīvākajā un ātrākajā veidā, savukārt konkursu rīkošana dažos gadījumos var

³⁰ Jana Dulberga, Rīgas Domes personāla nodaļas vadītāja, šo situāciju skaidro ar to, ka ir jāņem vērā katras domes iestādes darba specifika.

³¹ RD Labklājības departamenta Kvalitātes vadības sistēmas procesu karte. 27.11.2007.

³² Intervija ar Sīgitu Škapari un Agnesi Valkeri, Rīgas domes Īpašuma departamenta pārstāvēm, 2008.gada 30.novembrī, Intervija ar Esteri Gulbi - Leimani un Mariju Ābeltiņu, Rīgas pilsētas attīstības departamenta pārstāvēm, 2009.gada 14.janvārī, Intervija ar Gunu Eglīti, Rīgas domes Labklājības departamenta pārstāvi, 2009.gada 15.janvārī.

ļoti ievilkties. Kā piemērs tika minēts nesens gadījums, kad tika saņemti 300 pieteikumi uz vienu vakanci, kas gan pats par sevi ir pozitīvs rādītājs, bet prasa papildus administratīvo iesaisti. Arī Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komitejas priekšsēdētājs Andris Ameriks intervijā norādīja, ka izvēles iespēja, rīkot vai nerīkot konkursu, ļauj vadītājam efektīvi piesaistīt profesionālākos darbiniekus, jo dažreiz situācija darba tirgū liekot "pārpirkt" piemērotākos darbiniekus.³³

Lai gan aptaujātie departamenta darbinieki esošo personāla atlases sistēmu vērtēja pozitīvi, dažreiz tā noved pie neviennozīmīgi vērtējamiem rezultātiem, ko ilustrē piemērs, kas aprakstīts 15.attēlā.

15.attēls

Piemērs

2008.gada 14.augustā Īpašuma departamenta direktors Kārlis Kavacs pieņēma direktora vietnieka amatā Oļegu Burovu, kas atbildēs par būvniecības jautājumiem. Šis gadījums izsauca asu sabiedrības reakciju, jo tika apšaubīta O.Burova reputācija. Arī Rīgas mērs pauda negatīvu viedokli par šo gadījumu:

"Ja es būtu K.Kavaca vietā, es tā nebūtu darījis, jo sabiedrība neuztver Burova kungu viennozīmīgi," sacīja Birks, norādot uz neviennozīmīgo Burova saistību ar Jūrmalgeitas lietu. Vienlaikus gan Rīgas mērs atzina, ka viņa rīcībā nav nekādu atzinumu par pārbaužu rezultātiem attiecībā uz Burovu.³⁴

O.Burovs jau iepriekš strādājis Īpašuma departamentā līdz 2003.gada 13.oktobrī toreizējais direktors Jānis Zviedris izdeva rīkojumu par viņa atlaišanu, kā iemeslu minot to, ka O.Burovs nav pildījis departamenta direktora rīkojumus, kā arī nav pienācīgi veicis savus tiešos pienākumus. 2007.gada 8.augustā Rīgas domes apstiprināja O.Burovu par Īpašuma departamenta direktora pienākumu izpildītāju, taču plaši publiski izskanējušo pretenziju dēļ par viņa reputāciju līdz pat 2008.gada 8.aprīlim viņš netika apstiprināts pilntiesīga direktora amatā. O.Burovs šo amatu nolēma atstāt, pamatojot aiziešanu ar "politisko spiedienu un pēdējā mēneša laikā atsevišķos masu medijos organizēto nomelnojošo kampaņu," kas traucējis darbam.³⁵ 2008.gada augustā jaunieceltais departamenta direktors K.Kavacs pieņēma O.Burovu direktora vietnieka amatā.

2008.gada septembrī KNAB ieteica atcelt Latgales priekšpilsētas multifunkcionālā centra konkursa rezultātus. Pārbaude tika uzsākta pēc tam, kad gandrīz miljonu vērtajā projektēšanas konkursā uzvarēja toreizējā Īpašuma departamenta direktora p.i. bijušie biznesa partneri arhitektu birojs "Graf X", Burovam piedaloties iepirkuma komisijā.³⁶

4.1.2. Problēmjasautājumi

No vienas puses raugoties, esošā personāla atlases sistēma ļauj pētījumā apskatītajiem departamentiem piesaistīt nepieciešamos darbiniekus visātrākajā veidā, dodot iespēju vadībai izlemt par konkursa rīkošanu vai darbinieka piesaistīšanu citā, ātrākā veidā. Tāpat nevar noliegt to, ka Rīgas pašvaldības iestādēs ir nepieciešama sistēma, kas paredz departamenta darbinieku paaugstināšanu amatā.

Taču, raugoties no korupcijas risku viedokļa, personāla atlases sistēma, kas ļauj nerīkot atklātu konkursu uz vakantajām darba vietām, rada risku, ka darbā tiks pieņemti darbinieki nevis kompetences, bet gan pazīšanās vai citu ar rezultātu sasniegšanu nesaistītu faktoru dēļ.

Šādā veidā darbā pieņemti darbinieki ir vieglāk iespaidojami negodprātīgi pildīt savus darba pienākumus. Šādā situācijā rodas arī citi riski:

³³ Intervija ar Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komitejas priekšsēdētāju Andri Ameriku, 2009.gada 8.janvārī.

³⁴ LETA: Rīgas mērs nebūtu pieņēmis Burovu Īpašuma departamenta vietnieka amatā, 2008.gada 26.augustā.

³⁵ Turpat.

³⁶ KNAB iesaka atcelt Latgales priekšpilsētas multifunkcionālā centra konkursa rezultātus, Leta, 2008.gada 11.septembrī.

- nav pārliecības, ka ir izvēlēta vispiemērotākā kandidatūra;
- var tikt pieņemti kandidāti ar pašvaldībai kā vietējai pašpārvaldei neatbilstošu reputāciju.

Personāla atlases sistēmas izveide, kas paredz atklāta konkursa rīkošanu, neizslēdz iespēju iestrādāt tajā rīkus, kas nodrošinātu departamenta darbinieku izaugsmes iespējas. Līdz ar to uzskatām, ka, lai samazinātu šo korupcijas risku, būtu nepieciešams rīkot atklātus darbinieku atlases konkursus visos gadījumos.

4.1.3. Ieteikumi

1. Iesakām veikt darbinieku atlasī ar atklāta konkursa metodi, kas mazinātu korupcijas risku.

4.2. Atalgojuma sistēma

4.2.1. Situācijas apraksts

Necaurskatāmā atalgojuma sistēma

Atalgojuma apjomu Rīgas pašvaldībā regulē Rīgas pilsētas pašvaldības darbinieku darba samaksas nolikums, kas nosaka darba algas un prēmiju maksimālo apjomu, kā arī koplīgumi ar arodbiedrībām, kurus katrs departaments slēdz atsevišķi un kuros ir paredzētas dažādas piemaksas, prēmijas un balvas, kuras tiek izmaksātas, ja tas ir iespējams budžeta ietvaros. Kā piemērus var minēt vienreizēju materiālo pabalstu veselības veicināšanai, aizejot ikgadējā atvaļinājumā 50-100% no mēnešalgas, pabalstu bērnam pirmo reizi uzsākot skolas gaitas, papildus atvaļinājuma dienas, utt. Departamentu atalgojuma 2008. gada budžeti, kas ilustrē šo sistēmu ir apskatāmi 16. attēlā.

16. attēls

Īpašuma departaments	2008
Izdevumi darba algām gadā	1,064,562
Atvaļinājuma naudas rezerve	80,811
Papildus atvaļinājuma dienu apmaksā saskaņā ar koplīgumu	44,426
Piemaksa par papildu darbu	41,309
Ceturkšņa prēmijas	354,854
Prēmijas un naudas balvas saskaņā ar koplīgumu	24,050
Materiālais pabalsts darbiniekam kalendārā gadā aizejot atvaļinājumā 50% -100% apmērā no mēneša darba algas	89,790
Materiālais pabalsts darbiniekam, kura bērns iegūst izglītību obligātās pirmsskolas un vispārizglītojošās iestādēs	3,920
Darbiniekiem nozīmīgās dzīves jubilejā	1,800
Bērna piedzimšanas pabalsts	1,000
Atlaišanas pabalsts un pabalsts, izbeidzot darba tiesiskās attiecības, sakarā ar darbinieka aiziešanu pensijā	12,835
Citi pabalsti	10,000
Slimības naudai	13,726
Studiju maksas segšana 50% apmērā	11,084
Darbinieku veselības apdrošināšana	58,920
Kopā	1,813,087

Pilsētas attīstības departaments	2008
Izdevumi darba algām gadā	2,319,382
Ceturkšņa prēmijas	663,656
Piemaksas pie vadības līgumiem	57,850
Darba devēja sociāla rakstura pabalsti un kompensācijas	10,000
Darbinieku veselības apdrošināšana	61,600
Kopā	3,112,488

Avots: Departamentu budžetu tāmēm 2008.gadam

Kā redzams, tad dažāda veida prēmijas un pabalsti veido lielu atalgojuma daļu. Tas padara atalgojuma sistēmu Rīgas pašvaldībā necaurskatāmu un grūti saprotamu. Ņemot vērā arī to, ka nav pieejami rezultātīvi rādītāji par Rīgas pašvaldības darbības efektivitāti un finansiālo efektivitāti, sabiedrībai nav iespējas izdarīt secinājumus par to, cik atbilstošs ir atalgojums Rīgas pašvaldībā.

No ārpusē grūti saprotamo un necaurskatāmo sistēmu raksturo vairāki raksti presē 2008.gada nogalē³⁷, kuros pausts sašutums par prēmiju izmaksu un atalgojuma noteikšanu Rīgas pašvaldībā. Piemēram, Pilsētas attīstības departaments, sastādot gada budžetu, algu fondu nosaka reizinot viena mēneša algu fondu ar 13, kas rada aizdomas par “13.algas” izmaksu darbiniekiem. Savukārt intervijā departamenta pārstāvji paskaidroja, ka šī “13.alga” kalpo kā rezerve darbinieku ilgstošas slimības gadījumiem un, ja tā netiek izmantota, tiek pārcelta uz nākamā gada budžetu.³⁸

³⁷ Diena “Rīgas pašvaldība prēmē centrālo administrāciju un departamentu direktorus”, 2008.gada 29.decembris; Dienas bizness “13. alga Rīgas domē” 2008.gada 5.decembris

³⁸ Intervija ar Esteri Gulbi - Leimani un Mariju Ābeltiņu, Rīgas pilsētas attīstības departamenta pārstāvēm, 2009.gada 14.janvārī.

Pastāv augsts prēmiju apjoms kopējā atalgojumā. Valsts kontroles veiktajā revīzijā par atalgojuma sistēmu Rīgas pašvaldībā tika norādīts uz vairākām problēmām. Galvenās no tām bija, ka Rīgas pašvaldībā nav izstrādāta vienota atalgojuma sistēma, kas rada situāciju, ka darbinieki dažādās iestādes saņem būtiski atšķirīgas algas un prēmijas. Vēl pie tam tika konstatēts, ka mēnešalgas Rīgas pašvaldībā veidoja no 56% - 77% no kopējā gada atalgojuma, kas nozīmē to, ka nosakot algu apjomus, nebija rūpīgi izvērtēti amata pienākumi un veicamā darba apjoms.³⁹

Situāciju nedaudz uzlaboja 2007. gadā pieņemtais Rīgas pilsētas pašvaldības darbinieku darba samaksas nolikums, ar kura palīdzību tika ieviesta vienota atalgojuma sistēma pašvaldībā. Tika novērtēti pašvaldības amati un sadalīti dažādās algu grupās, katrai grupai nosakot iespējamās algas intervālu. Tāpat tika arī sakārtota prēmēšanas sistēma, nosakot prēmiju izmaksu ne biežāk kā reizi ceturksnī un to, ka gada prēmiju apjoms nedrīkst pārsniegt 4 mēnešalgas, kā arī darbinieku izvērtēšanas kārtību. Šis nolikums ir vērtējams kā solis pareizajā virzienā – noticis mēģinājums atalgojuma sistēmu sakārtot un padarīta vieglāk saprotama sabiedrībai.

Taču analizējot pētījumā apskatīto departamentu atalgojuma budžetus ir jāsecina, ka prēmijas vēl joprojām veido būtisku atalgojuma daļu.

17.attēls

Īpašuma departaments	2006	% no kopējā	2007	% no kopējā	2008	% no kopējā
Mēneša amatalga	638,655	58.8%	959,253	65.2%	1,189,799	65.6%
Piemaksa par papildus darbu			26,049	0	41,309	0
Prēmijas un naudas balvas	126,488	11.6%	319,751	21.7%	378,904	20.9%
Pabalsti un kompensācijas	321,546	29.6%	166,058	11.3%	203,075	11.2%
Kopā	1,086,689	100.0%	1,471,111	100.0%	1,813,087	100.0%
Darbinieku skaits	153		162		128	
Vidējais atalgojums mēnesī	592		757		1,180	

Labklājības departaments	2007	% no kopējā	2008	% no kopējā
Mēneša amatalga	490,440	84.8%	566,868	75.9%
Piemaksa par papildus darbu		0.0%		0.0%
Prēmijas un naudas balvas	30,289	5.2%	130,766	17.5%
Pabalsti un kompensācijas	57,948	10.0%	48,930	6.6%
Kopā	578,677	100.0%	746,564	100.0%

³⁹ Valsts kontroles revīzijas ziņojums "Atalgojumu sistēma Rīgas pašvaldībā. 06.06.2007., http://www.lrvk.gov.lv/upload/zinojums_atalgojumi_riga.doc,

Pilsētas attīstības departaments	2006	% no kopējā	2007	% no kopējā	2008	% no kopējā
Mēneša amatalga ¹	1,387,997	□□.□%	1,740,484	□□.□%	2,319,382	□□.□%
Prēmijas un naudas balvas ²	427,076	□□.□%	537,072	□□.□%	773,707	□□.□%
Piemaksas pie vadības līgumiem		□□.□%	07,800	□□.□%	07,800	□□.□%
Pabalsti un kompensācijas ³	7,000	□□.□%	00,900	□□.□%	71,700	□□.□%
Kopā	1,822,073	□□□.□%	2,286,256	□□□.□%	3,172,589	□□□.□%
Darbinieku skaits	229		243		243	
Vidējais atalgojums mēnesī	796		941		1,306	

Avots: Departamentu 2006-2008.gada budžeta tāmes.

*** Paskaidrojums (izmantoti dati no departamentu gada budžetiem).**

1.Mēneša amatalga – Šajā pozīcijā ir atspoguļots mēneša amatalgas budžets.

2.Prēmijas un naudas balvas – Šajā pozīcijā atspoguļots prēmijām paredzētais atalgojums. Prēmijas var izmaksāt 4 reizes gadā. Tas tiek noteikts nosakot viena ceturkšņa prēmiju apjomu un pareizinot ar 4.

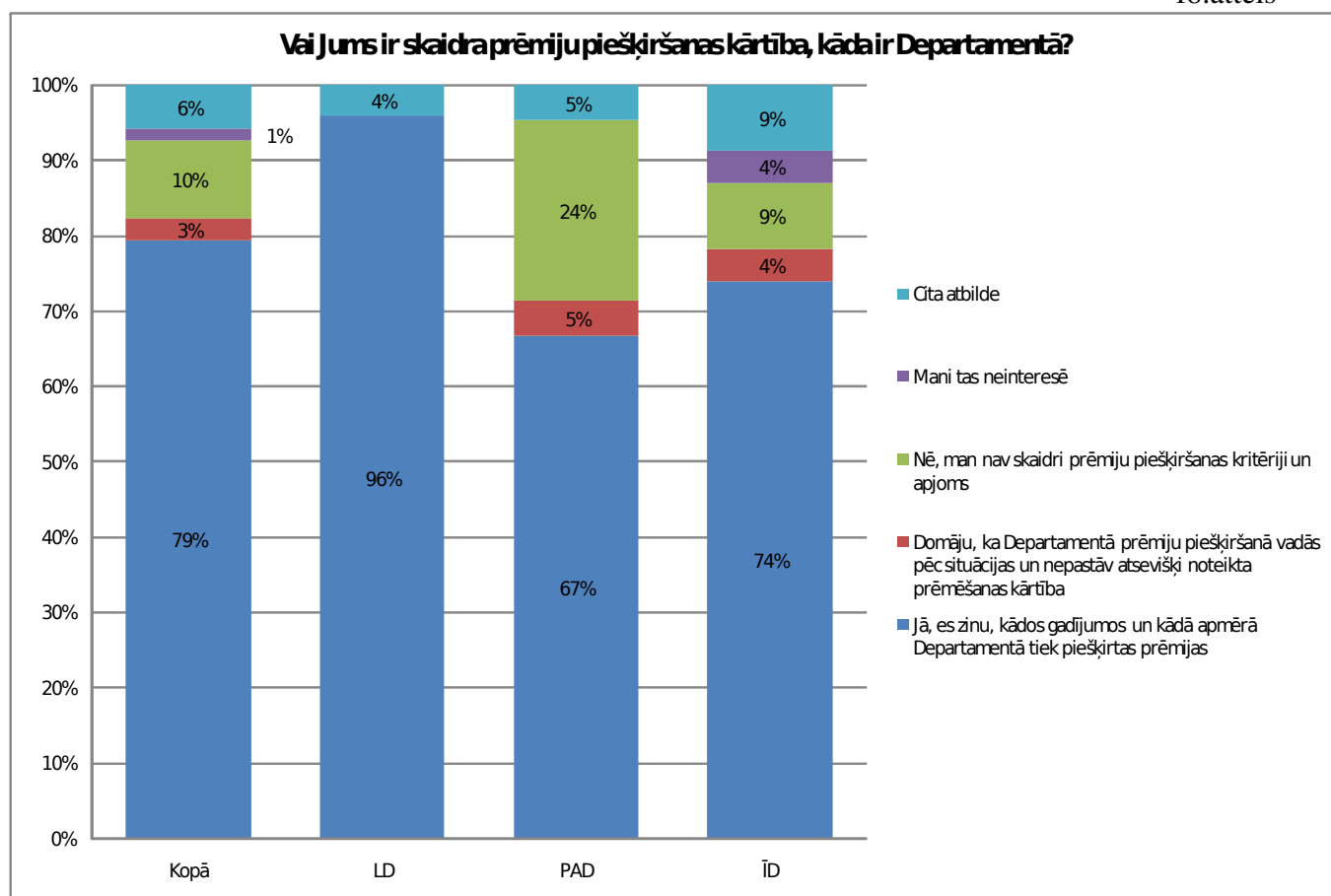
3.Pabalsti un kompensācijas – Šajā pozīcijā apkopoti dažādi pabalsti, kuru maksāšanu reglamentē Koplīgums ar arodbiedrību. Piemēram, atvaļinājuma pabalsts veselības uzlabošanai, veselības apdrošināšana, dažādi citi speciālie pabalsti (laulību, bērna piedzimšanas, utt.) gadījumos.

Kā redzams, tad 2008.gadā mēneša amatalga veidoja 75% no Pilsētas attīstības departamenta atalgojuma budžeta, 66% no Īpašuma departamenta atalgojuma budžeta un 75% no Labklājības departamenta atalgojuma budžeta. Saistībā ar prēmijām, 2008.gadā PAD mēnešalgas fonds bija LVL 178'414 mēnesī un bija plānots izmaksāt prēmijas LVL 165'914 apjomā četras reizes gadā jeb 92% no maksimāli iespējamā prēmiju budžeta. ĪD prēmiju izmaksa bija plānota 100% no mēneša algu fonda 4 reizes gadā, bet LD 69% no mēneša algu fonda.

Intervijās ar departamentu pārstāvjiem tika noskaidrots, ka prēmijas pilda motivācijas instrumenta funkcijas, darbinieku veikumu izvērtē tiešais vadītājs un tiek lemts jautājums par prēmiju izmaksu un apjomu. Taču, piemēram, Īpašuma departamentā saistībā ar straujo algu kāpumu pēdējo trīs gadu laikā un darba samaksas nolikuma noteiktajiem algu intervāliem, prēmijas dažos gadījumos tika izmantotas kā papildinājums algai, lai spētu nepieciešamajiem speciālistiem piedāvāt darba tirgū konkurētspējīgu atalgojumu⁴⁰. Labklājības departamenta pārstāvji saistībā ar prēmēšanas jautājumu minēja to, ka ar prēmiju palīdzību var motivēt darbiniekus papildus uzdevumu veikšanai, kas nav iekļauti amatu aprakstos. No intervijās noskaidrotā var secināt, ka prēmijas tikai daļēji pilda motivējošo funkciju un tiek arī izmantotas, lai darbiniekiem nodrošinātu konkurētspējīgu atalgojumu.

Augstais prēmiju īpatsvars atalgojuma struktūrā liek izdarīt secinājumu par to, ka prēmijas patiesībā nepilda motivācijas funkciju, bet gan pilda tieši to pašu funkciju, ko mēnešalga.

⁴⁰ Intervija ar Sigitu Škapari un Agnesi Valkeri, Rīgas domes Īpašuma departamenta pārstāvēm, 2008.gada 30.novembrī

Avots: Trīs RD departamentu darbinieku aptauja, Delna 2008.

Veiktajā darbinieku aptaujā noskaidrots, ka lielāka daļa no darbiniekiem izprot prēmiju piešķiršanas kārtību. Taču vislielākais respondentu īpatsvars, kuriem nav skaidra prēmiju piešķiršanas kārtība - 24 % no respondentiem ir Pilsētas attīstības departamentā. Viens no ierosinājumiem, kas tika izteikts no darbinieku puses, kas aizpildīja aptaujas anketu bija, ka "tirgus situācijai atbilstošāk būtu par prēmiju summu palielināt atalgojumu un prēmijas piešķirt par tiešām izcilu sniegumu. Tikai kā nodrošināt, lai šādā gadījumā sistēma būtu adekvāta, godīga, bez priekšrocībām vadībai pietuvinātajiem?".

4.2.2. Problēmjaautājumi

- Saistībā ar to, ka Rīgas pašvaldības atalgojuma sistēma sastāv no daudziem komponentiem – mēnešalgas, prēmijām, ar koplīgumu noteiktajiem pabalstiem un balvām, sabiedrībai ir sarežģīti gūt ieskatu par atalgojuma lielumu un atbilstību. Tas padara sistēmu necaurskatāmu un rada aizdomas un neuzticību no sabiedrības puses.
- Nenoliedzami prēmijas Rīgas pašvaldības atalgojuma sistēmā kalpo kā motivējošs rīks dažos gadījumos, tomēr citos gadījumos tās tiek izmantotas kā papildus alga, piemēram, lai varētu piesaistīt speciālistus ar tirgum atbilstošu atalgojumu.

Analizējot departamentu budžetus rodas secinājums, ka Pilsētas attīstības un Īpašuma departaments plāno prēmiju izmaksas gandrīz maksimālajā iespējamajā apjomā. Darbinieka atalgojuma mainīgā sastāvdaļa var kalpot gan kā motivācijas rīks, gan arī kā finansiālā spiediena rīks.

- No pretkorupcijas risku viedokļa raugoties, tas, ka lielu darbinieka atalgojuma daļu sastāda prēmijas, rada risku, ka vadība var šo instrumentu izmantot, lai izdarītu finansiālu spiedienu uz darbinieku, pieņemot “vajadzīgos” lēmumus. Tā kā Rīgas pašvaldībā maksimālais prēmiju apjoms gadā sastāda 25% no gada algas, jāsecina, ka šāda veida risks pastāv.

4.2.3. Ieteikumi

1. Nepieciešams Rīgas pašvaldības atalgojuma sistēmu padarīt caurskatāmu, lai sabiedrība varētu labāk izvērtēt tās apjomu un atbilstību. To būtu iespējams izdarīt vai nu vienkāršojot sistēmu, samazinot pabalstu un prēmiju skaitu un apjomu atalgojumā un atbilstoši palielinot mēnešalgu, vai arī publicējot skaidru informāciju par vidējo atalgojumu dažādās pašvaldības institūcijas, kurā būtu iekļautas visas prēmijas un piemaksas.

2. Tā kā prēmijas potenciāli var veidot lielu darbinieka gada atalgojuma daļu un var tikt izmantotas, lai izdarītu spiedienu uz darbiniekiem, iesakām samazināt mainīgo atalgojuma daļu Rīgas pašvaldībā un palielināt fiksētu, izmantojot prēmijas tikai īpašiem sasniegumiem.

5. Informācijas atklātības principu nodrošināšana

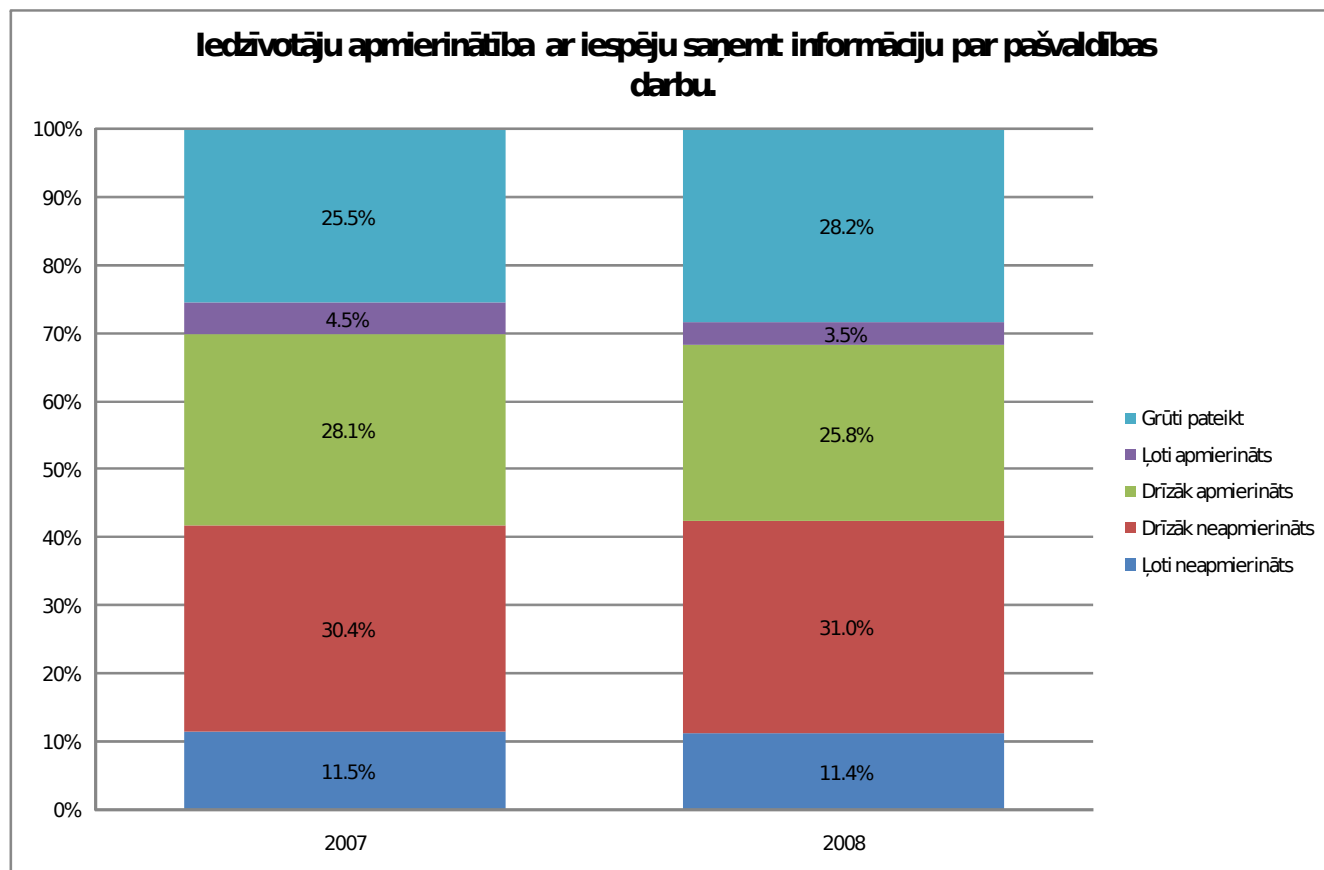
5.1. Informācijas pieejamība par Rīgas pašvaldības darbību

5.1.1. Situācijas apraksts

Sabiedrības un pašvaldības darbinieku viedoklis

Pārskatā par Rīgas Ilgtermiņa attīstības stratēģijas ieviešanu⁴¹ secināts, ka iedzīvotāju apmierinātība ar iespēju saņemt informāciju par pašvaldības darbu ir neapmierinoša. “Pilsētā ir svarīgi, lai katrs indivīds varētu piedalīties sabiedriskajā dzīvē, lai katram būtu iespēja saņemt nepieciešamo informāciju par tam pieejamajiem sociālajiem pakalpojumiem, pasākumiem, kultūras notikumiem u. c., ko sniedz Rīgas pašvaldība. Lai to nodrošinātu, katra RD institūcija atbilstoši savai kompetencei nodrošina informācijas pieejamību interesentiem ar informatīvu ziņojumu, mājas lapu, bukletu, konsultāciju u.c. līdzekļu palīdzību.” Taču sabiedriskās domas aptaujas rezultāti liecina, ka tieši informācijas atklātība un līdzdalība pašvaldības darbībā tiek vērtēta viskritiskāk. Kā liecina 2008.gadā SKDS veiktā aptauja, 11,4% aptaujāto Rīgas pilsētas iedzīvotāju ir ļoti neapmierināti ar informāciju par pašvaldības darbu un vēl 31% ir drīzāk neapmierināti.

19.attēls

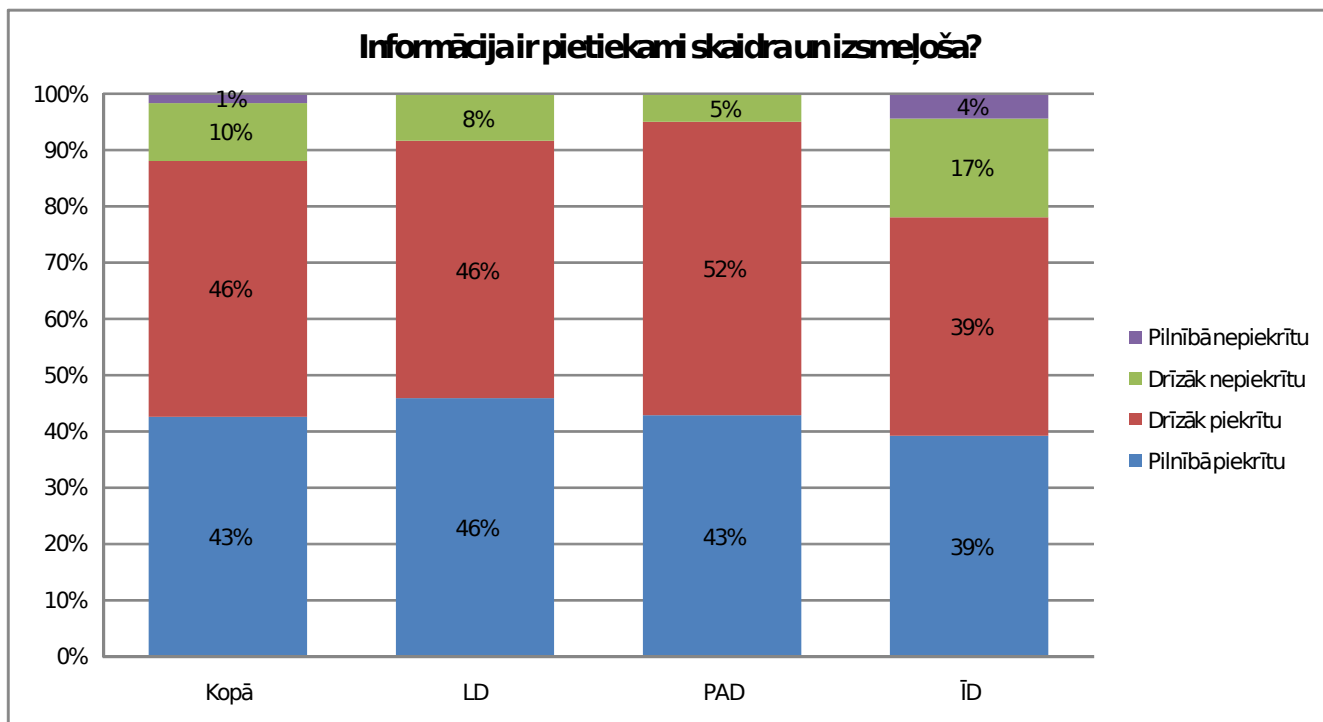
Avots: Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori. SKDS, 2008.

Savukārt Delnas veiktajā darbinieku aptaujā, kurā tika uzdoti jautājumi, lai noskaidrotu arī darbinieku viedokli par informācijas pieejamību iedzīvotājiem, 88% no respondentiem uzskatīja, ka informācija ir pietiekama un skaidra. Lielākā daļa aptaujāto arī piekrīt tam, ka informācija ir

⁴¹ 2006.-2007.gada pārskats par Rīgas Ilgtermiņa attīstības stratēģijas līdz 2025.gadam un Rīgas attīstības programmas 2006.-2012.gadam ieviešanu.

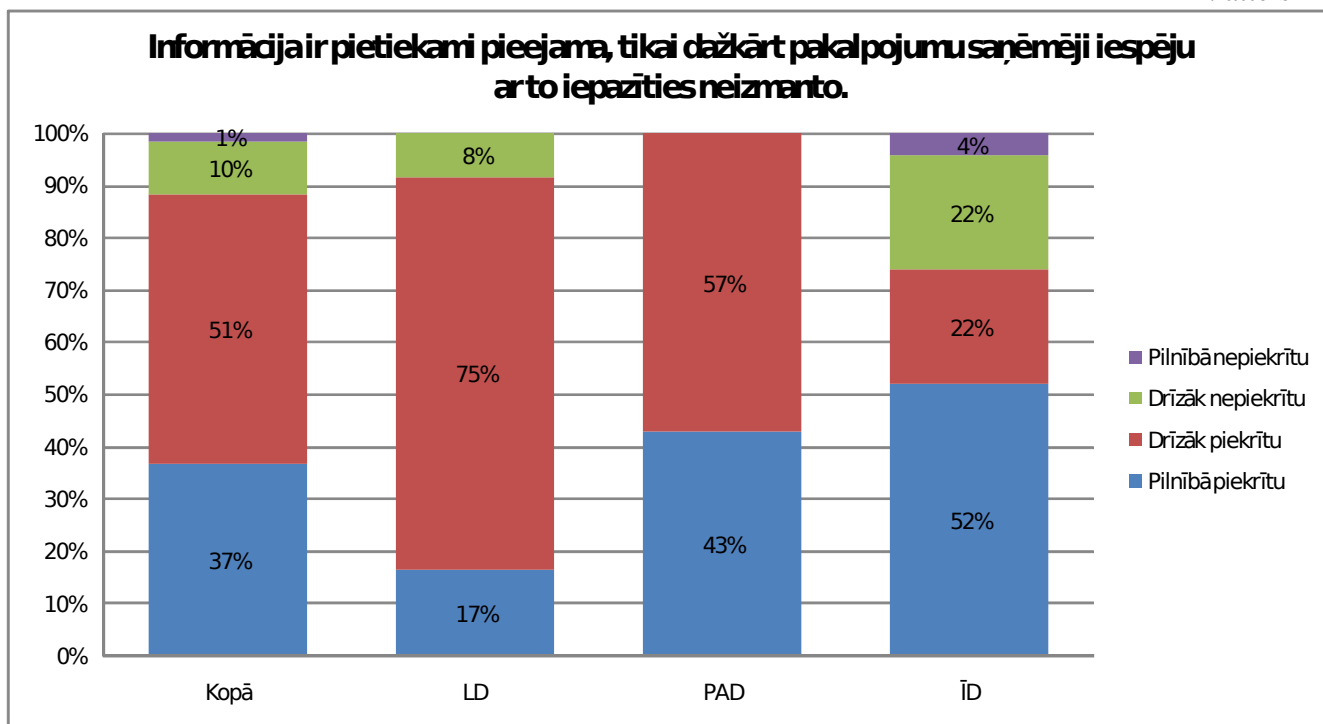
pieejama, bet tās saņēmēji neizmanto iespēju ar to iepazīties (skatīt 20. un 21. attēlu).

20.attēls

Avots: Trīs RD departamentu darbinieku aptauja, Delna 2008.

21. attēls

Avots: Trīs RD departamentu darbinieku aptauja, Delna 2008.

Informācijas pieejamība mājas lapās

Pašvaldības institūcijas sabiedrības informēšanai izmanto dažādus instrumentus, gan šim nolūkam izveidotus klientu apkalpošanas centrus, gan plašsaziņas līdzekļus. Viens no apjomīgākajiem informācijas resursiem ir pašvaldības institūciju mājas lapas. Pētījumā tika izvirzīti divi pamat apsvērumi, kam būtu jāparādās mājaslapā, lai tā būtu praktiski pielietojama. Pirmām kārtām, tas ir skaidrs ieskats tajos pakalpojumos, ko attiecīgā pašvaldības institūcija nodrošina. Otrām kārtām, šīs institūcijas darbības rādītāji, atskaitīšanās par paveikto.

22.attēls

	Izveidošanas izmaksas	Uzturēšanas izmaksas
Pilsētas pašvaldības portāla mājas lapa	141 994 LVL	3000LVL mēnesī
Pilsētas attīstības departamenta mājas lapa	3 280 LVL	No 08.04.08 – 21.12.08 855.50 LVL
Labklājības departamenta mājas lapa	4 838 LVL	Nav informācijas

Avots: Iestāžu sniegtās atbildes Delnai

Jānorāda, ka lai lietotājs varētu atrast vietu, kur meklēt informāciju, jāzina mājas lapas nosaukums. Rīgas pašvaldības izpildvaras institūcijas izmanto atšķirīgus mājas lapu nosaukumus. Piemēram, pašvaldības portāla nosaukums ir www.riga.lv, Labklājības departaments – www.ld.riga.lv, Pilsētas attīstības departaments – www.rdpad.lv, savukārt, Īpašuma departamentam pašlaik nav savas mājas lapas, tā ir izstrādes stadijā. Lai arī interneta meklētāji nodrošina iespēju atrast saiti uz mājas lapu, pašvaldībai būtu vērts apsvērt vienotu pieeju mājas lapu adresu jautājumā.

- Informācija par iestāžu galvenajām funkcijām.

Lietotājam būtu jābūt iespējai iegūt informāciju par galvenajām iestāžu funkcijām un to piedāvātajiem pakalpojumiem skaidrā un saprotamā veidā, lai pašvaldības iedzīvotājs varētu izmantot pašvaldības pakalpojumus, nevis birokrātisku informāciju normatīvo aktu izskatā. Šajā ziņā pozitīvs piemērs ir RD Pilsētas attīstības departamenta mājas lapa, kurā ikviens lietotājs var noskaidrot informāciju, izvēloties galvenos tematus, piemēram – būvniecība, izkārtņu izgatavošana, utt. Katram pakalpojumam ir pieejams detalizēts apraksts, kā arī sarežģītākie procesi attēloti shēmu veidā. Turklāt, mājas lapā ir iespējams izmantot meklētājus, piemēram, būvatļauju, būvniecību meklētājus. Turklāt, ikvienam ir iespējams tiešraidē skatīties Būvvaldes padomes sēdes, kā arī noskatīties videoierakstus no iepriekšējām sēdēm, apskatīt sēžu protokolus.

Savukārt LD ir gājis birokrātisko ceļu, informācija izvietota lietotājam nedraudzīgā veidā. Lietotājam lietotājs, kuram ir nepieciešama pašvaldības palīdzība iegūt par to informāciju, ir jāspēj novērtēt mājas lapas sadaļu birokrātiskā valoda. Piemēram: “Sociālās rehabilitācijas pakalpojums ir pasākumu komplekss, kas vērsts uz personas sociālās funkcionēšanas spēju atjaunošanu vai uzlabošanu, lai nodrošinātu sociālā statusa atgūšanu un iekļaušanos sabiedrībā, un ietver sevī pakalpojumus personas dzīvesvietā un sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā vai dzīvesvietā vai sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā.” “Rīgas domes 01.08.2006. saistošie [noteikumi Nr.50](#) "Par pašvaldības palīdzību bāreņiem un bez vecāku gādības palikušajiem bērniem pēc pilngadības sasniegšanas" nosaka valsts paredzēto sociālo garantiju apmēru un pašvaldības saņemšanas kārtību.”

Nav zināms, kādēļ Īpašuma departamentam nav līdz šim izstrādāta mājas lapa, jo būtu nepieciešams padarīt atklātākas šī departamenta īstenotās funkcijas, piemēram, pašvaldības nekustamā īpašuma iznomāšanas pakalpojumu kārtību, izcenojumu, kā arī datu bāzi, kurā būtu redzamas personas, kurām īpašums ir iznomāts, nomas termiņš un maksa.

Savukārt Rīgas pilsētas pašvaldības mājas lapā ir pieejams gan visu pašvaldības pakalpojumu saraksts, gan šie pakalpojumi ir sadalīti kategorijās un dažādās dzīves situācijās. Ir pieejams pakalpojuma īss apraksts, nepieciešamie dokumenti, atbildīgās struktūrvienības, regulējošie normatīvie akti, kā arī tālruņi, kur iegūt sīkāku informāciju. Tomēr mājas lapa ir ļoti nepārredzama, lai atrastu pašvaldības darbību regulējošos normatīvos aktus to meklētājā, ir jāveic priekšizpēte, nepietiek tikai ar atslēgvārdu ievadīšanu. Pašvaldības mājas lapa ir pārblīveta ar informāciju, kas ir strukturēta nepārredzamā veidā, dažkārt informācija tiek aktualizēta novēloti.

- **Paveiktie darbi un rezultāti**

Pašvaldības iedzīvotājam būtu jābūt iespējai iepazīties ar pašvaldības paveiktajiem darbiem un pašvaldības darbības efektivitāti. Caurskatot pašvaldību mājas lapas, nav iespējams atrasts pašvaldības iestāžu darbības atskaites. Labklājības departamenta mājas lapā ir pieejamas dažas atskaites un statistikas dati, piemēram, par naktspatversmi apmeklējušo skaitu un vietu skaitu tajās; par zupas virtuvju darbību. Tomēr informācija par paveikto ir ievietota pavirši un bez pārdomātas motivācijas. Šāda veida informācija neļauj izvērtēt ne to, cik labi departaments ir pildījis savas funkcijas, ne to cik finansiāli efektīvi tas ir darījis.

Pilsētas attīstības departamenta mājas lapā nav atrodamas atskaites par tā darbību. Īpašuma departamentam, lai gan tas apsaimnieko ievērojamas pašvaldības īpašumus, nemaz nav savas mājas lapas.

Rīgas pilsētas pašvaldības mājas lapā www.riga.lv ir pieejamas dažas datu bāzes, kas atspoguļo pašvaldības darbību:

1.Rīgas pilsētas īpašumu saraksts – šajā sarakstā apskatāmi uz 2006.gada februāri pašvaldības īpašumā esošie īpašumi. Piemēram, zemes īpašumu sarakstā norādītas vairāk nekā 10'000 vienības, norādot īpašuma kadastra numuru un adresi. Ir grūti saprast šo datu pielietojamību no lietotāja viedokļa.

2.Atsavināšanas reģistrs – šajā reģistrā apskatāmi atsavināšanas ierosinājumi, atteikumi, lēmumi par atsavināšanu. Pēdējais ieraksts datēts ar 2006.gada 31.augustu. Ir iespējams iepazīties ar atsavināšanas ierosinātāju, zemes īpašumu pircēju, īpašumu kadastra numuru, adresi un platību. Nav pieejama atsavināšanas cena.

3.Privatizācijas reģistrs – pieejama līdzīga satura informācija atsavināšanas reģistram, izņemot to, ka dati ir aktuāli.

4.Būvatļauju un būvprojektu meklētājs – šajos reģistros ir iespējams atrast piešķirtās būvatļaujas un būvprojektus. Lai iepazītos ar tiem sīkāk ir jāvēršas Rīgas pilsētas būvvaldē.

5.1. 2. *Problēmjaucējumi*

- Gan aptauju rezultāti, gan mājas lapu analīze liecina, ka pašvaldības iestāžu sniegtā informācija ne vienmēr ir lietotājam viegli uztverama, atrodama un pietiekama. Būtiskākā

problēma ir saistīta ar izpratnes trūkumu par to, ka iedzīvotāju uzticēšanās pašvaldībai ir lielā mērā atkarīga no tā, cik plaši informācija ir pieejama par pašvaldības darbu. Dati parāda, ka pašvaldību darbinieki neapzinās šo kā problēmu. Ir ļoti svarīgi, lai pašvaldības iedzīvotājs būtu informēts par tās piedāvātajiem pakalpojumiem, kā arī spētu izvērtēt tās darbību un efektivitāti ar publiski pieejamās informācijas palīdzību. Tas mazinātu neuzticību pašvaldībai un ļautu tai efektīvāk pildīt savas funkcijas.

- Saistībā ar informācijas pieejamību par pašvaldības darbību interneta resursos ir gan pozitīvas, gan negatīvas lietas. Piemēram, Pilsētas attīstības departaments ir izveidojis ļoti labus un saprotamus savu piedāvāto pakalpojumu aprakstus, kā arī tā mājas lapa ir ļoti draudzīga lietotājam. Taču Labklājības departamentā pieejamā informācija ir ļoti birokrātiska un grūti uztverama. Turklāt, pašvaldībai trūkst vienotas pieejas sabiedrības informēšanā par savu darbību un katrs no pētījumā apskatītajiem departamentiem to realizē atšķirīgi.
- Viena no svarīgākajām problēmām ir informācijas trūkums par departamentu un Rīgas pašvaldības paveiktajiem darbiem un to efektivitātes izvērtējums, un departamentu un Rīgas domes darbības finansiālo efektivitāti. Informāciju par šiem jautājumiem nav iespējams iegūt. Šo problēmu vislabāk ilustrē tas, ka netiek publicēta informācija par Īpašuma departamenta pašvaldībai piederošo īpašumu apsaimniekošanu tādā veidā, lai sabiedrība varētu pārliecināties par to, ka šī apsaimniekošana tiek veikta efektīvi.

5.1.3. Ieteikumi

1. Pašvaldības iestādēm būtu nepieciešams izvērtēt sabiedrības informēšanas formu un saturu, lai nodrošinātu informāciju par iestādes darbu un sniegtajiem pakalpojumiem sabiedrībai saprotamā veidā.

2. Iesakām izstrādāt konkrētus rezultatīvos radītājus, kas atspoguļotu pašvaldības darbības rezultātus un publicēt tos pašvaldības mājas lapā strukturētā formā, lai sabiedrība var ar tiem iepazīties.

3. Iesakām publicēt pašvaldības mājas lapā apkopotu informāciju par pašvaldības resursu apsaimniekošanu – īpašumu iznomāšanu, atsavināšanu, pirkšanu, kas ļautu sabiedrībai izdarīt secinājumus par pašvaldības darbību šajā jomā.

5.2. Informācijas atklātības likuma prasību ievērošanas problēmas

5.2.1. Situācijas apraksts

Pētījuma gaitā Delna sarakstē atklāja ievērojamus pārkāpumus informācijas atklātības normu ievērošanā RD Pilsētas attīstības departamentā, pieprasot informāciju, Delnai divas reizes tika atteikts sniegt informāciju nepamatotu iemeslu dēļ.

Pirmajā gadījumā Delna RD PAD lūdza atsūtīt *SIA Ernst & Young Baltic* veiktā korupcijas risku izvērtējuma Pilsētas attīstības departamentā apkopojuma kopiju, motivējot to ar savu iesaisti Rīgas domes pretkorupcijas darbā un vēlmi rūpīgāk izvērtēt RD PAD pretkorupcijas pasākumu plānu⁴².

⁴² Sabiedrības par atklātību Delna vēstule (Nr. 8/127) vēstule RD Pilsētas attīstības departamentam, 2008.gada 15.maijā.

Pamatojoties uz to, ka RD PAD vēl nav saņēmis rakstisku atļauju no *SIA Ernst & Young Baltic* un to, ka pieprasītajā informācija ir ierobežotas pieejamības, atteica sniegt informāciju. Delna atteikumu pārsūdzēja pie Rīgas mēra, norādot, ka, nesniedzot informāciju, RD PAD nav ievērojis Satversmē noteiktās tiesības un Informācijas atklātības likuma prasības. Delna norādīja, ka šāda RD PAD prakse ir prettiesiska, jo iestādes slēgtie privāttiesiskie līgumi ar kādu privātpersonu nav un nekad nevar būt saistoši citām personām un iestāde atteikumu sniegt informāciju ne pie kādiem apstākļiem nevar pamatot ar privāttiesisku līgumu.

Pēc apstrīdēšanas iesnieguma Rīgas mērs atcēla RD PAD lēmumu atteikt sniegt informāciju, uzdodot RD PAD atbildēt uz Delnas informācijas pieprasījumu⁴³. Pēc šī lēmuma RD PAD aptuveni mēnesi kavējās ar informācijas izsniegšanu, kas tika izdarīta pēc atkārtota Delnas aicinājuma izpildīt Rīgas domes priekšsēdētāja lēmumu⁴⁴. Visbeidzot, pieprasīto informāciju Delna saņēma 2008.gada 28.augustā.

Līdzīga situācija radās vēlāk, kad Delna Departamentam lūdza sniegt informāciju, ļaujot Delnai iepazīties ar *SIA Ernst & Young Baltic* 2007.gadā veikto "Būvniecības pārraudzības funkciju un ar to saistīto procesu Rīgas pašvaldībā izvērtējumu", kas bija nepieciešams, gatavojot atzinumu par RD Pilsētas attīstības departamenta reorganizāciju. Šis pētījums tika norādīts kā pamatojuma dokuments minētajai reorganizācijai.

Arī šo informāciju, balstoties uz identiskiem apsvērumiem, Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments atteicās sniegt, atsaucoties uz ierobežotas pieejamības statusu dokumentam un RD PAD noslēgto līgumu ar izvērtējuma veicējiem⁴⁵. Delna nepiekrita RD PAD argumentiem un informācijas pieprasīšanas brīdī nesaskatīja pamatu, ka pieprasītā informācija ir ierobežotas pieejamības informācija un RD PAD nav tiesiska pamata atteikt sniegt informāciju⁴⁶.

Pēc Delnas vēstules, RD PAD vadītājs aicināja Delnu uz tikšanos, lai noskaidrotu jautājumus, kas saistīti ar Delnas iebildumiem atteikumam sniegt informāciju. Visbeidzot, pieprasīto informāciju Delna saņēma, kopš pirmā informācijas pieprasījuma bija pagājuši 3 mēneši. Jānorāda, ka pretēji departamenta argumentiem, ka pieprasītais pētījums ir ierobežotas pieejamības dokuments un citiem apsvērumiem, kādēļ to Departaments atteicās sniegt, pētījuma sagatavošanas laikā pētījuma autori šo pašu dokumentu atrada Rīgas pilsētas pašvaldības dokumentu elektroniskajā portfelī, kas ir pieejams ne vien Domes deputātiem, bet arī plašsaziņas pārstāvjiem un ikvienam, kurš ir ieguvis piekļuves iespējas šai datnei.

Pilsētas attīstības departaments apgalvo, ka dokuments nav plašai sabiedrībai pieejams, atsakās to izsniegt, taču vienlaikus tas ir ievietots plaši pieejamā datnē.

5.2.2. Problēmjaudājumi

Minētie piemēri tika ietverti šajā pētījumā, jo tie ilustrē informācijas iegūšanas problēmas vēršoties

⁴³ Rīgas pilsētas pašvaldības priekšsēdētāja J.Birka lēmums (Nr.143/RD-08-2084nd) 2008.gada 4.jūlijā.

⁴⁴ Sabiedrības par atklātību Delna vēstule (Nr. 8/163) Rīgas domes Pilsētas attīstības departamentam, 2008.gada 22.augustā.

⁴⁵ RD Pilsētas attīstības departamenta atbilde (Nr.1-DA-08-8063-nd) Sabiedrībai par atklātību Delna, 2008.gada 21.oktobrī.

⁴⁶ Sabiedrības par atklātību vēstule (Nr. 8/383) Rīgas domes pilsētas attīstības departamenm. 2008.gada 12.novembrī.

RD PAD. Jāņem vērā, ka Delnai kā nevalstiskai organizācijai ir iepriekšēja pieredze informācijas pieprasīšanā un ir juridiskas zināšanas Informācijas atklātības likuma normu piemērošanā, taču daudz problemātiskāk informāciju būtu iespējams iegūt privātpersonai, kurai nav šādas pieredzes. Taču arī tad, ja šādas zināšanas ir, minētie piemēri apliecina, ka informācija tiek sniegta ievērojami novēloti, kas potenciāli varētu radīt situācijas, kad tās iegūšanai tiek pielietoti neētiski/prettiesiski līdzekļi – veicināšanas maksājumi vai privāti sakari.

5.2.3. Ieteikumi

Pētījuma autori uzskata, ka RD Pilsētas attīstības departamentā būtu jāveic plašs izglītošanas darbs par informācijas atklātības jautājumiem, laužot pastāvošās tradīcijas un padarot departamenta darbu atklātāku un informāciju sabiedrībai pieejamāku.

6. Pētījuma ieteikumu kopsavilkums

Pētījuma rezultātā ierosināts veikt vairākus būtiskus pasākumus, kas pārsniedz šauras pretkorupcijas aktivitātes, jo pētījuma autori korupcijas risku izvērtēšanu veica, analizējot dažādus strukturālus apsvērumus, kas potenciāli varētu izraisīt tiešu vai pastarpinātu korupcijas risku. Šī pētījuma mērķis bija veicināt korupcijas novēršanu Rīgas pilsētas pašvaldībā, tādējādi piedāvātie ieteikumi ir vērsti uz preventīviem kopējās sistēmas uzlabojumiem, kas mazinātu iespējas darbiniekiem, vēlētām pašvaldību amatpersonām iesaistīties koruptīvās darbībās.

Lai mazinātu risku, ka pašvaldības amatos nonāk personas ar apšaubāmu reputāciju, pamatojoties uz pazīšanos vai citiem, ne profesionalitātes un piemērotības apsvērumiem, pašvaldībai nepieciešams izstrādāt personāla atlases kārtību, ieviešot prasību par atklāta konkursa izsludināšanu. Tāpat, lai mazinātu darbinieku atkarību no darba devēja attiecībā uz atalgojuma apmēru, nepieciešams padarīt caurskatāmāku atalgojuma sistēmu.

Lai darbiniekiem būtu pilnībā skaidri principi, pēc kuriem jāvadās, pildot savus amata pienākumus, būtu nepieciešams precizēt gan Ētikas kodeksa normas, kuras pašreizējā redakcijā var tikt dažādi interpretētas, tāpat, būtu nepieciešams izstrādāt precīzu pašvaldības iestāžu pieeju interešu konflikta riska novēršanā, jo īpaši jautājumā par dāvanu pieņemšanu. Aptaujas rezultāti liecina, ka darbinieki zemu Ētikas kodeksa nozīmi un gatavību to pielietot. Pētījumā īpaši uzsvērts, ka savs ētikas kodekss būtu nekavējoties jāizstrādā arī Rīgas domes deputātiem, jo pašreizējais kodekss ir saistošs tikai pašvaldības darbiniekiem.

Tāpat pētījumā ir ietverti ieteikumi attiecībā uz informācijas atklātības veicināšanu pašvaldības darbībā, pašvaldībai būtu jāīsteno plašs izglītošanas darbs arī šajā jautājumā.

Svarīgākie ieteikumi, kuru īstenošanai būtu jāveic plašākas institucionālas reformas ir saistīti ar izpildvaras un lēmējvaras nodalīšanu, kas ir būtisks priekšnoteikums, lai iedzīvinātu sava veida pašuzraudzības sistēmu, kurā ar izpildvaras funkcijām nesaisīta lēmējvara varētu īstenot stratēģisku uzraudzību pār pašvaldības izpildvaru. Pētījumā ieteiks veikt šo funkciju skaidru nodalīšanu, lai novērstu pētījuma ietvaros veiktās aptaujas un atsevišķu gadījumu analīzes rezultātā iegūto secinājumu par augstu politiskās iejaukšanās risku pašvaldības administratīvo funkciju izpildē.

Tāpat pētījuma autori iesaka uzlabot departamentu atskaitīšanās sistēmu, jo, nepastāvot skaidrai izpratnei par informācijas atklātības principa nodrošināšanu, kā arī nepastāvot skaidrai departamentu darbības izvērtēšanas sistēmai, rodas korupcijai un pašvaldības līdzekļu izšķērdēšanai labvēlīga augsne.

Ne visi no šiem korupcijas novēršanas strukturāliem pasākumiem ir ietverami vienas pašvaldības iestādes pretkorupcijas pasākumu plānā. Šiem pasākumiem būtu nepieciešams organizēt plašāku diskusiju un Domes augstāko amatpersonu līmenī panākt vienošanos par daudz plašākiem pretkorupcijas pasākumiem, kas pārsniedz iestāžu pretkorupcijas plānus. Līdz ar to Domei būtu jāpārskata darbs pie pretkorupcijas politikas veidošanas. Pašreiz to nodrošina Rīgas domes Pretkorupcijas komisija, taču tās darbībai Dome ir noteikusi visai šauru uzdevumu loku – pašvaldības darbinieku ētikas kodeksu izstrādi un pretkorupcijas pasākumu plānu izstrādi. Lai arī šīs komisijas izveidošana noteikti būtu uzskatāma par atbalstāmu, taču tai piešķirtais pilnvarojums ir ierobežojošs plašāku pretkorupcijas aktivitāšu veikšanai.

Jānorāda, ka aptaujas anketā paustais novērtējums par pašreiz veiktajiem pasākumiem korupcijas mazināšanā pašvaldības darbinieku vidū ievērojami dalījās. Piemēram, 62% respondentu norādīja, ka Departamenta pretkorupcijas pasākumu plāns mazinās korupcijas riskus Departamentā, taču šim apgalvojumam nepiekrita 38% respondentu. Savukārt apgalvojumam, ka tas nesniegs būtiskus uzlabojumus Departamenta darbībā piekrita 51% respondentu, bet nepiekrita 48%. Turklāt, ievērojams darbinieku kopums neasociē Departamenta pretkorupcijas pasākumu plānu ar saviem pienākumiem. Aptaujā 59% respondentu piekrita apgalvojumam, ka “Departamenta pretkorupcijas pasākumu plāns neskar manus darba pienākumus” (41% drīzāk nepiekrita, vai pilnībā nepiekrita).

Līdzīgi darbinieku attieksme sadalās, novērtējot Pretkorupcijas komisijas darbu. Aptuveni 21% respondentu atzina, ka komisijas darbība ir labs sākums korupcijas novēršanai Rīgas domē, 6% norādīja, ka komisijas darbs būtu jāpastiprina un jāpaplašina. Taču 35% respondentu atbildēja, ka šīs komisijas darbība nedos būtiskus rezultātus un 7% aptaujāto uzskata, ka šāda komisija nav nepieciešama. Savukārt 35% par Pretkorupcijas komisijas līdzšinējo darbu un rezultātiem nav neko dzirdējuši. Visskeptiskākais vērtējums ir Pilsētas attīstības departamenta darbinieku vidū.

Ņemot vērā minētos apsvērumus, pētījuma autori uzskata, ka būtu nepieciešams pārskatīt Pretkorupcijas komisijas darba uzdevumus, paplašinot tās pilnvaras Pretkorupcijas stratēģijas izstrādāšanai. Pašreizējā situācija, ka pašvaldību iestādes savrupi izstrādā savus pretkorupcijas pasākumu plānus un individuāli atskaitās Pretkorupcijas komisijai par tā izpildi, nenodrošina sistemātisku pieeju pretkorupcijas politikas izstrādē.

Lai ikvienai ieinteresētajai vai pašvaldības darbā iesaistītajai pusei būtu skaidrs, kurā virzienā būtu jādomā par pretkorupcijas pasākumu plānošanu, vispirms nepieciešams apzināties pašvaldības mērķi, kādēļ pašvaldība ir uzsākusi aktivitātes korupcijas mazināšanā. Tādēļ būtu nepieciešams izstrādāt Pretkorupcijas stratēģiju, kas noteiktu ne vien pašvaldības mērķus un principus, uz kuru pamata lemt, piemēram, par kādas struktūras reorganizēšanu, bet arī definētu visu iesaistīto pušu pienākumus un atbildību pretkorupcijas politikas ieviešanā. Pašreiz darbinieki aptaujās norāda, ka tieši politiskā iejaukšanās ir viens no augstākajiem korupcijas riskiem pašvaldības administrācijas darbā, pētījumā secināts, ka politiskajām komitejām ir pārāk plašas administratīvas pilnvaras, kā arī ņemot vērā to, ka, atšķirībā no pašvaldības darbiniekiem, vēlētajām amatpersonām – Domes deputātiem nav sava ētikas kodeksa. Stratēģijā būtu nepieciešams atrunāt arī politisko amatpersonu atbildību korupcijas risku mazināšanā, kā arī virkni citu jautājumu. Galvenie jautājumi, uz kuriem būtu jārod atbildes, strādājot pie pretkorupcijas politikas izstrādes, ir apkopoti zemāk tabulā, kura veidota, balstoties uz Lielbritānijas pašvaldību pretkorupcijas stratēģiju piemēra⁴⁷.

- Mūsuprāt, pašvaldībai, lai tā sistēmiski pievērstos pretkorupcijas pasākumiem, pirms tam ir skaidri jādefinē un politisko amatpersonu līmenī jāvienojas par to, kas ir pašvaldības galvenais mērķis, kādēļ tā uzsāk darbu pie pretkorupcijas politikas veidošanas. Šāda vienošanās ir nepieciešama, lai panāktu pašvaldības iedzīvotāju priekšstāvju - vēlētu amatpersonu, kuras pārstāv politiskās partijas ar atšķirīgām stratēģijām, ideoloģisku pārliecību utt., vienošanos par pamatjautājumiem, pretējā gadījumā pašvaldībai nebūs iespējams panākt sistemātisku pretkorupcijas darbu. Tādēļ pretkorupcijas politikas mērķu definēšana ir būtisks sākuma solis. Definēšanas process nodrošinātu to, ka partijas,

⁴⁷ Piemēram, http://www.bromley.gov.uk/council/finance/anti_fraud_corruption_strategy.htm; www.exeter.gov.uk/media/pdf/d/n/7_Anti_Fraud_and_Anti_Corruption_Policy.pdf; <http://www.scilly.gov.uk/council/antifraud.htm> un citas pašvaldības.

pašvaldības darbiniekiem mērķu definēšanas procesā veidojas vienota izpratne šajā jautājumā. Pretējā gadījumā, viena pretkorupcijas komisijas dalībnieka mērķis var būt atrisināt problēmas, kas saistītas konkrēti ar iepirkumu procedūru atklātību, interešu konflikta novēršanu, savukārt citas iesaistītās puses vēlme ir veikt plašākas reformas un mainīt pašvaldības iestāžu iekšējo kultūru, attieksmi pret klientiem.

24.attēls

Pašvaldības pretkorupcijas stratēģijai vajadzētu sniegt atbildes uz šādiem jautājumiem:

1. Kādi ir pašvaldības mērķi korupcijas novēršanā?
2. Kā pašvaldība izprot jēdzienu “korupcija”?
3. Kādi ir pamatprincipi, balstoties uz kuriem, pašvaldība vēlas ieviest pretkorupcijas politiku?
4. Kāda ir pašvaldības deputātu loma un apņemšanās pretkorupcijas politikas īstenošanā ?
5. Kāda ir katras pašvaldības iestādes vadītāja atbildība pretkorupcijas stratēģijas īstenošanā?
6. Kāda ir ikviena pašvaldības darbinieka atbildība pretkorupcijas politikas ieviešanā?
7. Kādā veidā pašvaldība gādās par to, lai veicinātu tās darbinieku izpratni par pretkorupcijas jautājumiem (interesu konflikta novēršanu, dāvanu pieņemšanas prakses novēršanu utt.)?
8. Kādā veidā pašvaldība vēlas pretkorupcijas politikas īstenošanā iesaistīt sabiedrību?

- Otrām kārtām, šai stratēģijai būtu jāpāņāk arī vienota izpratne, kas pašvaldībā tiek saprasts ar vārdu “korupcija”, vai tā ir tikai pretlikumīga darbība, vai arī dažādu sociālu normu pārkāpums utt. Šai solī stratēģija būtu arī jāizskaidro citi jēdzieni, piemēram, “interesu konflikts”, “potenciāls interešu konflikts”, u.c.
- Atbilstoši stratēģijas mērķim, pašvaldībai stratēģijā būtu jānorāda ietvars, kurā tā vēlas īstenot pretkorupcijas politiku, piemēram, vai pašvaldība vēlas tikai caurskatīt visus pašvaldības darbību reglamentējošos normatīvos aktus, novērst tajos trūkumus un izstrādāt papildu normas, vai arī pašvaldība vēlas daudz plašāk pievērsties šim jautājumam, piemēram, kā vienu no stratēģiskajiem virzieniem nosakot pretkorupcijas kultūras veidošanu gan pašās pašvaldības iestāžu ietvaros, gan arī darbībā uz āru, pašvaldības komunikācijas kultūrā, klientu apkalpošanā, pašvaldības atskaitīšanās sistēmas uzlabošanā utt.
- Ceturtkārt, stratēģijai ir skaidri jānorāda katras no pašvaldības darbā iesaistītajām pusēm loma un atbildība pretkorupcijas politikas ieviešanā, sava veida “trīspusējais līgums”. Būtiska tā sastāvdaļa ir pašvaldības priekšstāvju – vēlētu amatpersonu jeb Domes deputātu loma. Proti, Stratēģijai jāsniedz atbildība, ko deputāti ir gatavi darīt, lai īstenotu

pretkorupcijas politiku. Šī ir īpaši svarīga sastāvdaļa Rīgas pašvaldības gadījumā, kad lēmumu pieņemšanas līmenis ir saplūdis ar izpildvaru un Domes deputātiem ir plašas administratīvās pilnvaras, turklāt deputāti savieno amatus ar algotu darbu ar algotu amatu citā darba vietā, gan privātajā sektorā, gan pašā pašvaldībā izpildvaras amatā. Vēlētām amatpersonām būtu jānorāda, ko tās pašas ir gatavas darīt, lai mazinātu korupcijas riskus pašvaldībā, piemēram, uzraudzītu, lai pašvaldības resursi tiktu izmantoti atbilstoši sabiedrības interesēm un visefektīvākajā veidā, ka paši domes deputāti izvairītos no interešu konflikta situācijām un darīs visu, lai veidotu pretkorupcijas kultūru pašvaldībā u.c.

- Piektkārt, stratēģijai jādefinē, ko pašvaldība tās īstenošanā vēlas sagaidīt no katras pašvaldības iestādes vadītāja, proti, vai vadītāja galvenā atbildība ir sekot līdz darbinieku darbības likumībai, vai arī gādāt par korupcijas novēršanu jau daudz plašāku pasākumu veidā, sākot no darbinieku atlases procedūru pilnveidošanas, lai tā nodrošinātu visgodprātīgāko darbinieku pieņemšanu amatā, darbinieku izpratnes veicināšanu par ētikas principiem, kas ietverti iestādes Ētikas kodeksā, tādas vides veidošana, kurā darbinieks jūtas zinošs un pārliecināts, kā rīkoties potenciāla interešu konflikta situācijā, vai arī jūtas drošs celt trauksmi par iespējamiem noziedzīgiem nodarījumiem, ja par tiem uzzina utt.
- Sestkārt, stratēģijā būtu jādefinē arī ikviena darbinieka atbildība pretkorupcijas politikas īstenošanā, piemēram, par ētikas normu un pašvaldības normatīvo aktu precīzu ievērošanu, darbības atklātību, savu interešu atklāšanu, ja darbinieks nonācis situācijā, kad jāpieņem lēmums par savu paziņu, draugu, ģimenes locekli vai biznesa partneri. Vienlaikus, stratēģijā būtu jābūt apliecinātai pašvaldības gatavībai veicināt izpratni, nodrošināt izglītošanas pasākumus pašvaldības darbiniekiem.
- Visbeidzot, stratēģijai būtu jādefinē, kādā veidā pretkorupcijas politikas īstenošanā tā vēlētos iesaistīt vietējos iedzīvotājus, vai nu mudinot un iesaistot iedzīvotājus pretkorupcijas politikas īstenošanā, piemēram, veidojot sabiedriskās uzraudzības padomes vai arī piedāvājot jau konkrētus instrumentus, ar kuru palīdzību iedzīvotāji, pašvaldības pakalpojumu saņēmēji var izmantot savā sadarbībā ar pašvaldību.

Šis stratēģiskais uzstādījums būtu svarīgs pamats, lai katra pašvaldības iestāde varētu īstenot savu pretkorupcijas pasākumu plānu. Pretkorupcijas pasākumu plānam būtu jābūt balstītam uz vienotiem principiem, kas ir definēti stratēģijā, taču katras iestādes plānotās aktivitātes, kā mazināt korupcijas riskus konkrētās jomās, var variēt, balstoties uz konkrētās nozares iestāžu darbības specifiku.

Bez tam, stratēģija, kurā definēta ne vien pašvaldības darbinieku, bet arī vēlētu amatpersonu atbildība par pretkorupcijas politikas īstenošanu, varētu mazināt pašreiz valdošo skepsi pašvaldības darbinieku vidū un panāktu vienotu pašvaldības darbību korupcijas novēršanā.

7. Informācija par projektu

Rīgas pilsētas pašvaldībā vēl pirms 2008.gadā notikušajiem korupcijas skandāliem bija atklāti citu korupcijas gadījumi, taču tie nebija guvuši plašāku sabiedrisku rezonansi, ne arī rezultējušies pašas pašvaldības aktīvā preventīvā darbā korupcijas novēršanai. Līdz ar vairāku augstu Rīgas domes amatpersonu aizturēšanu aizdomās par kukuļošanu, kā arī sabiedrības spiedienu, Rīgas dome izveidoja Pretkorupcijas komisiju, par tās diviem galvenajiem uzdevumiem nosakot Rīgas pilsētas pašvaldības darbinieku Ētikas kodeksa un Pretkorupcijas pasākumu plānu izstrādi.

Sabiedrības par atklātību – Delna (turpmāk – Delna) īstenotā projekta “Sabiedrības līdzdalība Pretkorupcijas pasākumu plānu veidošanā” mērķis ir veicināt korupcijas novēršanu Rīgas domē un nodrošināt sabiedrisko uzraudzību pretkorupcijas darbam Rīgas pilsētas pašvaldībā. Šī ziņojuma ietvaros ir apkopoti projekta laikā iegūtie secinājumi, kā arī piedāvāti ieteikumi korupcijas risku mazināšanai.

Pētījums tika veikts, pēc iepriekš izvirzītiem kritērijiem veicot analīzi trīs Rīgas domes departamentos (Pilsētas attīstības departaments, Labklājības departaments un Īpašuma departaments). Minētie departamenti tika izvēlēti līdz šim izskanējušo korupcijas gadījumu un pašu departamentu izteiktās gatavības sadarboties rezultātā.

Papildus pētījuma veikšanai, Delna sagatavoja atzinumu par Rīgas pilsētas pašvaldības darbinieku Ētikas kodeksa projektu, kā arī Rīgas pilsētas pašvaldības sadarbības memorandu ar nevalstiskajām organizācijām, kā arī atzinums par Pilsētas attīstības departamenta reorganizāciju.

Projekts īstenots pateicoties Nīderlandes vēstniecības finansiālajam atbalstam – 7974LVL. Projektu īstenoja Līga Stafekca (liga.stafecka@delna.lv) un Gatis Višņevskis (gatis.visnevskis@delna.lv).

Sabiedrība par atklātību Delna pateicas par sadarbību projekta īstenošanā: Eināram Cilinskim RD Pretkorupcijas komisijas vadītājam, Pilsētas attīstības departamenta direktoram Gvido Princim, Labklājības departamenta direktorei Inesei Šveklei un Īpašuma departamenta direktoram Kārlim, kā arī šī projekta kontaktpersonām departamentos – Dacei Bautrei Labklājības departamentā, Ievai Pļaveniecei Pilsētas attīstības departamentā un Sigitai Škaparei Īpašuma departamentā.

P.S. Projekta sākotnējā iecere bija veikt trīs Rīgas domes departamentu (Pilsētas attīstības departamentu, Labklājības departamenta un Īpašuma departamenta) izstrādāto Pretkorupcijas pasākumu plānu izvērtēšanu, analizējot korupcijas riskus atbilstoši katra departamenta galvenajām funkcijām. Šāds korupcijas risku audits ļautu izvērtēt, vai pretkorupcijas pasākumu plāni ietver precīzi definētus korupcijas riskus un vai to novēršanai paredzētie pasākumi būs pietiekami to novēršanai. Delnas sagatavotais projekta piedāvājums par (projekta līdzfinansējumu aptuveni Ls 6000 apmērā), kas tika sagatavots, atsaucoties uz Rīgas domes aicinājumu līdzdarboties pretkorupcijas darbā, neguva atbalstu Rīgas domes Finanšu komitejā, tādēļ pētījuma apjoms tika ievērojami samazināts.

8. Pētījuma metode un izmantotie kritēriji

8.1. Pētījuma apjoms

Rīgas pilsētas pašvaldības struktūru veido 9 nozaru departamenti un to pakļautības iestādes, 10 centrālās administrācijas iestādes (Juridiskā pārvalde, Ārlietu pārvalde, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Uzņēmējdarbības koordinācijas centrs, u.c.), ģimenes statusa institūcijas (Izpilddirekcijas, Rīgas bāriņtiesa, u.c.), kā arī 10 pašvaldību aģentūras. Pētījuma veikšanai tika izraudzīti trīs Rīgas domes nozaru departamenti, kuru ietvaros pēdējo gadu laikā ir atklāti iespējami korupcijas gadījumi, proti, *Pilsētas attīstības departaments, Ģimenes statusa departaments un Labklājības departaments*. Pētījumā netika analizēti korupcijas riski minēto departamentu padotības iestādēs.

8.2. Pētījumā izmantotās metodes

Pētījums tika veikts, izmantojot gan kvalitatīvās, gan kvantitatīvās datu vākšanas metodes. Pētījuma vajadzībām tika veiktas 15 Intervijas ar departamentu darbiniekiem, departamentu augstākajām amatpersonām un trīs atbildīgo politisko komiteju (Pilsētas attīstības komitejas, Sociālo jautājumu komitejas un Pilsētas ģimenes statusa un privatizācijas lietu komitejas) priekšsēdētājiem. Pētījuma ietvaros tika veikta departamentu darbību regulējošo normatīvo aktu, politikas dokumentu, sēžu protokolu analīze, kā arī atsevišķiem jautājumiem izmantota gadījumu analīzes metode.

Departamentu darbinieku viedokļa noskaidrošanai par galvenajiem korupcijas riskiem pašvaldībā un to novēršanas pasākumiem tika sagatavota aptaujas anketa (31 jautājums), ko darbinieki varēja aizpildīt tiešsaistes režīmā, izmantojot datu vietni *visidati.lv*. Kopumā tika saņemtas 68 aizpildītas anketas. Labklājības departamentā anketu aizpildījuši aptuveni 35% darbinieku, Ģimenes statusa departamentā 18% darbinieku, Pilsētas attīstības departamentā aptuveni 8% darbinieku. Jānorāda, ka saņemto anketu skaits atsevišķi pa departamentiem nebija pietiekams, lai nodrošinātu darbinieku reprezentativitāti, tādēļ dati pētījumā netika izmantoti departamentu šķērsgrīzumā, bet gan kā vienota datu kopa, analizējot darbinieku viedokli par pētījumā ietvertajiem jautājumiem. Anketas jautājumi pievienoti šī pētījuma pielikumā nr.4.

8.3. Pētījuma kritēriji

Starptautiskā pretkorupcijas organizācija *Transparency International*⁴⁸ piedāvā sekojošu korupcijas definīciju - “*korupcija ir uzticētās varas ļaunprātīga izmantošana privāta labuma gūšanai*”⁴⁹. Viens no pretkorupcijas pētniekiem Roberts Klitgārds (R.Kligaard) korupcijas definīciju ir ilustrējis, piedāvājot “korupcijas formulu”. Tā parāda galvenos korupcijas priekšnoteikumus, proti, korupcijas risks pieaug, ja pastāv monopolvara lēmumu pieņemšanā, plaša amatpersonu rīcības brīvība un vāji atskaitītānās mehānismi. Ja kādam ir monopolvara pār noteiktiem pakalpojumiem vai labumiem, plaša rīcības brīvība izlemt, kas/ vai iegūs šos labumus vai pakalpojumus, vai arī cik daudz persona saņems par padarīto darbu, kā arī, ja nav atskaitītānās mehānisma, kas ļautu citiem novērtēt, ko konkrētā persona lemj, tad ir lielas iespējas korupcijai.

$$\text{Korupcija} = \text{Monopolvara} + \text{Rīcības brīvība} - \text{Atskaitītānās}$$

Līdz ar to, vērtējot korupcijas riskus kādā institūcijā, būtu nepieciešams analizēt korupcijas iespējamību nevis kā individuālu gadījumu, bet gan izvērtēt sistēmiskās nepilnības, kas ļauj varu

⁴⁸ Sabiedrība par atklātību - Delna ir Transparency International Latvijas nodaļa.

⁴⁹ http://www.transparency.org/news_room/faq/corruption_faq (Pēdējo reizi skatīts 21.01.2009.)

izmantot privāta labuma gūšanai. Autors, analizējot pretkorupcijas pasākumus Honkongas pašvaldībā 1970.gadā un Lapazas (La Paz) pašvaldībā 1980.gados, kuras no augsti korumpētām pašvaldībām īsā laika periodā veiksmīgi panāca ievērojamus uzlabojumus norādījis, ka pretkorupcijas aktivitātes pašvaldībās mēdz būt neefektīvas pretkorupcijas stratēģijas trūkuma dēļ, tās mēdz būt izteikti legālistiskas vai arī balstās uz apelēšanu pie morāles. “Korupciju nevajadzētu uztvert kā izņēmuma gadījumu, kādu individuālu nelietību. Veiksmīgas pretkorupcijas noslēpums ir politiku un sistēmu maiņa nevis tikai atsevišķu neliešu medīšana, radot jaunus regulējumus vai apelējot pie morāles”⁵⁰. Tādējādi arī pretkorupcijas pasākumiem būtu jābalstās uz sistēmas izvērtējumu, analizējot tās uzņēmību pret dažādām potenciāli koruptīvam darbībām, šajā gadījumā, pašvaldības pārvaldības vājo punktu novēršanu.

Pašvaldībām ir visai plaša kompetence rīkoties ar publiskajiem resursiem (gan finanšu, gan mantiskiem), kā arī deleģēta vara veidot normatīvo vidi, kura būtiski ietekmē gan privātpersonu dzīves kvalitāti, gan arī uzņēmējdarbības vidi, piemēram, lēmumi par būvniecības iespējām, rīcību ar īpašumu pašvaldībā. Minētie apsvērumi padara pašvaldības par korupcijas apdraudētām institūcijām.

Kā tika norādīts projekta aprakstā, šī pētījuma mērķis ir veicināt korupcijas novēršanu, tādēļ pētījuma ietvaros tika analizētas jomas, kuru sakārtošana varētu sniegt būtisku rezultātu korupcijas mazināšanai. Pētījumā tika izvirzītas četras galvenās pētījuma jomas: 1) personāla atlase un atalgojuma sistēma, 2) ētikas kodeksa normu ievērošana un interešu konflikta novēršana, 3) informācijas atklātība pašvaldības darbībā un 4) departamentu darbības uzraudzība.

8.3.1. Personāla atlase un atalgojuma sistēma

Viens no svarīgākajiem korupcijas novēršanas soļiem pašvaldības darbībā ir ieviest efektīvu personāla atlases sistēmu, kurā noteikti skaidri principi, kādā veidā pašvaldība atlasa savus darbiniekus, kādas prasības izvirza pretendentiem uz amatiem darbam pašvaldībā un kādu kvalifikāciju, uzvedības normas sagaida no pretendentiem. Tas paredz pretendentu iepriekšējās darbības, pieredzes izvērtēšanu un definētu personāla rekrutēšanas sistēmu. Precīzi definēta rekrutēšanas kārtība var mazināt risku, ka pašvaldību darbinieki tiek pieņemti amatā balstoties nevis uz profesionāliem kritērijiem, bet gan, piemēram, privātas pazišanās, politiskās pārliecības, ģimenes saišu apsvērumiem. Jānorāda, ka tieši personāla atlase ir viens no bieži minētiem korupcijas riskiem Rīgas pilsētas pašvaldības struktūrvienību Pretkorupcijas pasākumu plānos.

Papildus personāla rekrutēšanas kārtībai svarīgs jautājums ir arī darbinieku atalgojuma sistēmas caurskatāmība un darbinieku apmierinātība ar atalgojuma līmeni. Atalgojuma sistēmai ir jābūt pietiekami caurskatāmai, lai sabiedrība varētu izvērtēt, kāds ir pašvaldības darbinieku atalgojuma līmenis. Tāpat jābūt precīzi izstrādātai atalgojuma piešķiršanas kārtībai, kur piemaksa par papildu pienākumu veikšanu ir precīzi reglamentēta, mazinot pašvaldības iestāžu atbildīgo amatpersonu rīcības brīvību, piemēram, pēc subjektīviem kritērijiem piešķirt prēmijas, bonusus sev labvēlīgiem darbiniekiem.

8.3.2. Ētikas kodeksa normu ievērošana un interešu konflikta novēršana

Pašvaldībai ir jābūt precīzi definētām prasībām tās darbiniekiem, kādu attieksmi pret pašvaldības darbu, darbinieka rīcību noteiktās situācijās, uzvedības normas pašvaldība sagaida no saviem darbiniekiem. Šīm prasībām ir jābūt precīzi definētām Ētikas kodeksā, lai darbiniekiem sniegtu

⁵⁰ Klitgaard R., Maclean-Abaroa R., Parris Lindsey H. (2000) Corrupt Cities. A Practical Guide To Cure and Prevention. World Bank Institute, p.13.

padomu, kā rīkoties noteiktā situācijā. Nepastāvot vienotam dokumentam, kurā pašvaldība definējusi ētiskas rīcības prasības, nevar sagaidīt, ka visi pašvaldības darbinieki tās zina un ievēro. Kodeksā apkopotās prasības, to efektīvas iedzīvināšanas rezultātā palīdzēs mazināt pretlikumīgu rīcību ar pašvaldības resursiem. Tāpat, tas ir būtisks instruments sabiedrības uzticēšanās pašvaldības darbam veicināšanā.

Lai novērstu negodprātīgu rīcību ar pašvaldības resursiem un sabiedrības interešu pārkāpšanu, savtīgu mērķu sasniegšanai, pašvaldības darbiniekiem jāizstrādā skaidra interešu konflikta novēršanas politika. Darbiniekiem jābūt skaidrai rīcībai, kā rīkoties, lai novērstu situācijas, kad savu pilnvaru ietvaros ir jāpieņem lēmumi, kas varētu radīt reālu, potenciālu vai iespējamu interešu konfliktu. Tādēļ pašvaldībai skaidri jādefinē attieksme un jāapraksta darbinieka rīcība tādās situācijās, ja darbinieks savieno amatu pašvaldībā ar citu amatu vai arī pašvaldības darbiniekam tiek piedāvātas dāvanas.

8.3.3. Informācijas atklātība

Nākamais solis pēc tam, kad pašvaldība pēc skaidriem principiem ir pieņēmusi darbiniekus, kā arī definējusi normas, ko tā sagaida no darbiniekiem, nepieciešams panākt, ka darbinieki savā darbībā ievēro labu pārvaldību, proti, pēc objektīviem un skaidri definētiem principiem nodrošina savlaicīgus pašvaldības pakalpojumus tās iedzīvotājiem, skaidri pamato savus lēmumus, kā arī sniedz atbildes uz pašvaldības iedzīvotāju jautājumiem, atskaitās par paveiktajiem darbiem.

Lai plašāk izvērtētu labas pārvaldības principu ievērošanu pašvaldības pakalpojumu sniegšanā, būtu nepieciešams veikt plašu korupcijas risku izvērtējumu, analizējot departamentu funkciju īstenošanu. Tik plaša apjoma analīzi objektīvu iemeslu dēļ nebija iespējams veikt, tādēļ šī pētījuma ietvaros tika veikts izvērtējums diviem no būtiskiem labas pārvaldības elementiem, proti, informācijas atklātībai un departamentu atskaitīšanās kārtībai (skat. 3.3.4. kritēriju).

Informācijas atklātība, valsts un pašvaldību institūciju atskaitīšanās, valsts un pašvaldību institūciju sniegto pakalpojumu un funkciju caurskatāmība ir viens no labas pārvaldības un korupcijas prevencijas svarīgiem elementiem. Informācijas atklātības princips nozīmē pienākumu valsts un pašvaldību iestādēm būt atklātām un informēt personu ne tikai par valsts vai pašvaldības iestādes darbību kopumā, bet arī pēc pieprasījuma saprātīgos termiņos sniegt ziņas par personu interesējošiem jautājumiem. Informācijas atklātības princips ir būtisks instruments, lai sabiedrība varētu īstenot pašvaldības darbības uzraudzību, kā arī pašvaldības institūcijas nodrošinātu savas darbības atklātumu un atskaitīšanos par paveikto. Līdz ar plašām iespējām iegūt informāciju par valsts pārvaldes darbu tiek veicināta leģitimitāte un uzticība valsts pārvaldei.

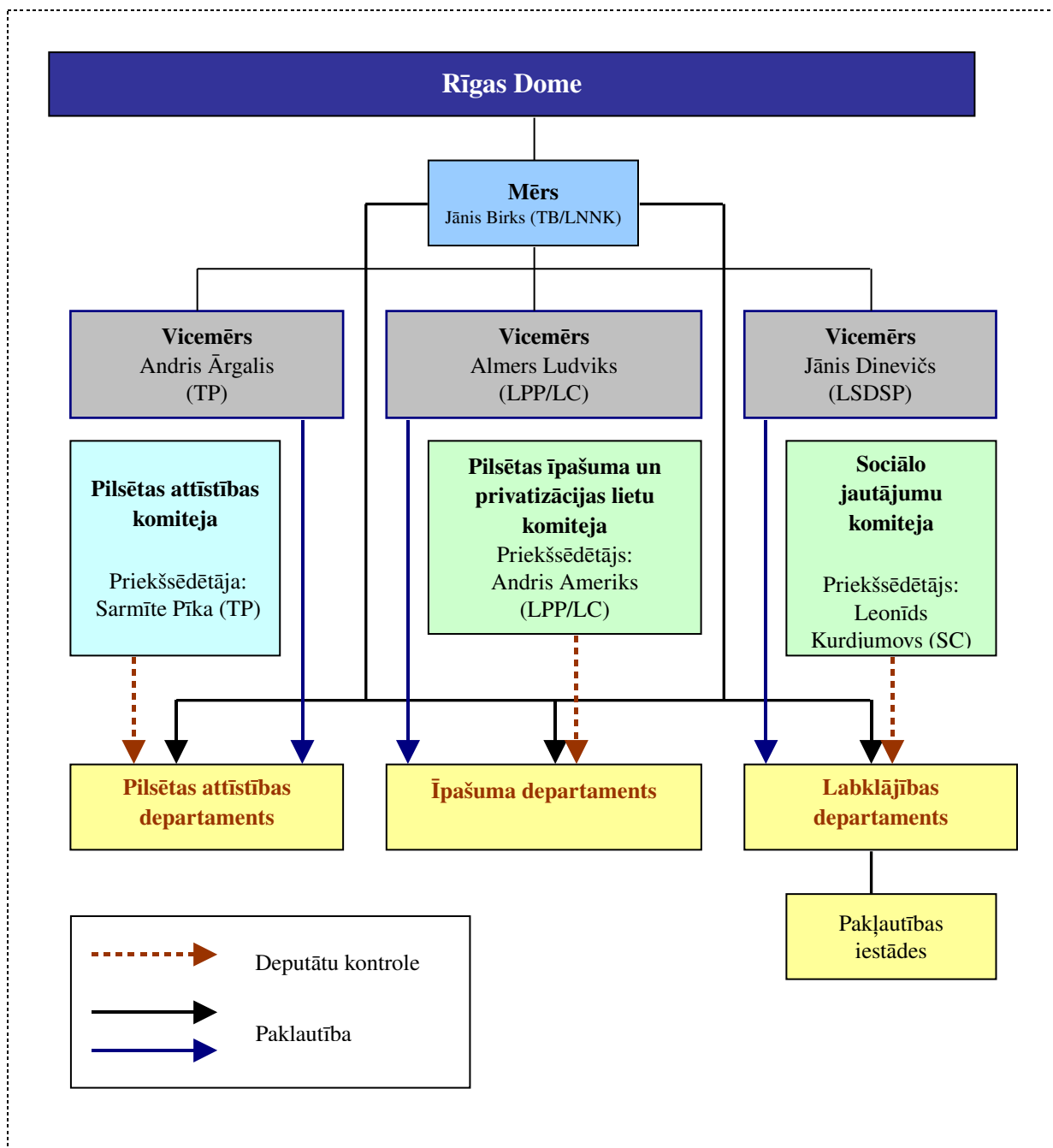
8.3.4. Departamentu darbības uzraudzība

Otrs labas pārvaldības būtisks elements, kas tika izdalīts kā atsevišķs pētījuma aspekts, ir departamentu atskaitīšanās mehānismu izvērtēšana. Lai mazinātu korupcijas riskus, pašvaldībai jāievieš precīzi atskaitīšanās mehānismi, kas ļauj izvērtēt pašvaldības institūciju rīcību ar pašvaldības resursiem, darbības likumību, kā arī to, cik efektīvi institūcijas izmanto to rīcībā esošos finanšu resursus un kā to vērtē pašvaldības pakalpojumu saņēmēji. Viens no būtiskiem priekšnoteikumiem korupcijas mazināšanā ir amatpersonu rīcības brīvības līdzsvarošana ar adekvātu un efektīvu departamenta darbības uzraudzību. Svarīgi, lai amatpersonām ir ne vien pietiekamas pilnvaras attiecīgās pašvaldības funkciju pildīšanai, bet arī nodrošināta pietiekama kontrole pār to, cik efektīvi tiek pildītas pašvaldības funkcijas. Rīcības brīvības balansēšanā ar kontroli īpaši būtiski, lai neviens no svaru kausiem nebūtu smagāks, jo tas automātiski rada korupcijas risku. Piemēram, gadījumā, ja amatpersonai ir pārāk plašas pilnvaras vai pat tiesības

vienpersoniski pieņemt lēmumus, rodas paaugstināts korupcijas risks, ka šīs pilnvaras var tikt izmantotas privāta labuma gūšanai. Līdzīgi ir arī ar kontroli pār amatpersonu rīcību, pastiprinātas kontroles rezultātā padotības attiecības var pāraugt koruptīvā mehānismā, kur ar kontroles tiesībām apveltīta amatpersona izmanto savas pilnvaras privāta labuma gūšanai.

Pielikums Nr.1. Nozaru departamentu uzraudzība Rīgas domē

(atbilstoši Rīgas pilsētas pašvaldības nolikumam)

Pielikums Nr. 2 Rīgas domes deputātu amatu savienošana

Rīgas domes deputātu amatu savienošana

Nr.	Vārds, Uzvārds	Frakcija	Pastāvīgās komitejas, kurās deputāts darbojas	Citi amati (atbilstoši VID iesniegtajām amtpersonu deklarācijām par 2007.gadu) <i>(Izņemot amatus starptautiskajās organizācijās, kā arī politiskajās organizācijās) treknrakstā iezīmēti amati, kuriem ir tieša saistība ar pašvaldību)</i>
1	Aksenoks Aivars	Ievēlēts no JL šobrīd TB/LNNK	Finanšu un administratīvo lietu komiteja	Padomes loceklis, Rīgas plānošanas reģions; Valdes loceklis, Rīgas brīvostas pārvalde Valdes priekšsēdētājs, "Latvijas Vindsērvinga Asociācija" Valdes priekšsēdētāja vietnieks, "Latvijas Pašvaldību savienība" Valdes priekšsēdētājs, "ASK Rīga" Valdes loceklis, SIA "AUTO ITALIA".
2	Aleksejs Jurijs	PCTVL	Pilsētas attīstības komiteja, Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komiteja	Galvenais redaktors, SIA "B & B Redakcija"
3	Aļeksejenko Anatolijs	Ievēlēts no JL, vēlāk nomainījis uz LPP/LC frakciju	Sociālo jautājumu komiteja	Direktors, Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas mājoklis" Viceprezidents, "Biedrība-Latvijas Bodibildinga un fitnesa federācija" Padomes loceklis, SIA "Transporta infrastruktūras attīstība"
4	Ameriks Andris	LPP/LC	Pilsētas attīstības komiteja, Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komiteja (priekšsēdētājs)	Padomes priekšsēdētājs, SIA "Rīgas meži" Valdes priekšsēdētājs, Nodibinājums "Basketbola klubs "TTT Rīga""; Valdes loceklis, Rīgas brīvostas pārvalde; Padomes loceklis, Sabiedrības integrācijas fonds; Padomes priekšsēdētāja vietnieks, Nodibinājums "Rīgas reģiona attīstības aģentūra"; Konsultatīvās padomes -komisijas priekšsēdētājs, Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas meža aģentūra"
5	Ārgalis Andris	TP	Finanšu un administrācijas lietu komiteja, Pilsētas attīstības komiteja.	Padomes priekšsēdētāja vietnieks, SIA "Rīgas meži"; Valdes loceklis, Nodibinājums "Basketbola klubs "TTT-Rīga""; Izpildkomitejas loceklis, Latvijas Olimpiskā komiteja; Padomes loceklis, Latvijas Basketbola savienība Valdes priekšsēdētājs, "Rīgas brīvostas pārvalde"; Valdes loceklis, Atklātais sabiedriskais fonds "TĒVZEME"; Latvijas ostu pārstāvis, Latvijas ostu asociācija.
6	Birks Jānis	TB/LNNK	Finanšu un administrācijas lietu komiteja, Pilsētas attīstības komiteja.	Padomes loceklis, Rīgas plānošanas reģions; Valdes loceklis, Rīgas brīvostas pārvalde; Padomes loceklis, Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas meža aģentūra"; Valdes loceklis, ASK Rīga.
7	Bojārs Gundars	Ievēlēts no LSDSP, pašlaik LPP/LC	Pilsētas attīstības komiteja, Vides komiteja	Padomes loceklis, Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas meža aģentūra"; Valdes loceklis, SIA "Divupe"; Valdes loceklis, SIA "Business real estate I & B"; Valdes loceklis, SIA "NERE W";

				Valdes loceklis, SIA "NERE E"; Valdes loceklis, SIA "INFRA STROJ"; Valdes priekšsēdētājs, SIA "Mežaparks SPV"; Valdes priekšsēdētājs, SIA "NEW EUROPE". Padomes loceklis 29.08.07.-24.09.07., SIA "Getliņi EKO",
8	Brigmane Baiba	JL	Finanšu un administrācijas lietu komiteja, Izglītības, jaunatnes un sporta lietu komiteja	Valdes priekšsēdētāja, "Latvijas Pašvaldību mācību centrs"; Docente, Banku augstskola. Nav norādīts amats, taču saskaņā ar deklarāciju, šai periodā saņēmusi darba algu Rīgas starptautiskajā autoostā, Iepriekšējā gada deklarācija liecina, ka bijusi padomes priekšsēdētāja.
9	Bulmane Laura	JL	Sociālo jautājumu komiteja, Vides komiteja	Ārlietu un samierināšanās lietu pārvaldes priekšniece, Rīgas domes Rīgas Bāriņtiesa; Valdes priekšsēdētāja, Nodibinājums "Bērnu slimnīcas fonds"; Padomes locekle, "Vītoli fonds"; Padomes locekle, Rīgas pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Valdemāra nami".
10	Cilinskis Einārs	TB/LNNK	Finanšu un administrācijas lietu komiteja, Pilsētas attīstības komiteja.	Padomes loceklis, Rīgas vides fonds; Valsts sekretāra vietnieks, LR Vides ministrija; Padomes loceklis, 'Latvijas vides aizsardzības fonds.
11	Dergunovs Viktors	PCTVL	Sociālo jautājumu komiteja, Vides komiteja	Valdes loceklis, Latvijas antifašistiskā komiteja; Ārsts, SIA "MEDSERVISS"
12	Dinevičs Jānis	LSDSP	Pilsētas attīstības komiteja, Satiksmes un transporta lietu komiteja.	Prokūrists, SIA "Gosupi"; Padomes priekšsēdētāja vietnieks, SIA "Rīgas pilsēt būvnieks"; Padomes loceklis, SIA "Rīgas satiksme"
13	Gaile Iluta	TP	Vides komiteja, Izglītības, jaunatnes un sporta lietu komiteja	Personāla vadītāja, SIA "Timeon!"; Komentētāja, Valsts bezpeļņas SIA "Latvijas televīzija"; Padomes locekle, SIA "Degvielas apgāds"
14	Gaters Ivars	Ievēlēts no JL, pašlaik TB/LNNK	Pilsētas attīstības komiteja, Komunālo un dzīvokļu jautājumu komiteja (komitejas priekšsēdētājs).	Valdes loceklis, Biedrība "Latvijas Teritoriālpāplānotāju asociācija"; Padomes loceklis, Latvijas Basketbola Savienība; Padomes loceklis, SIA "Rīgas ūdens"; Padomes priekšsēdētāja vietnieks, Rīgas pašvaldības akciju sabiedrība "Rīgas Centrāltirgus"; Domes loceklis, Latvijas Pašvaldību savienība; Padomes priekšsēdētājs, SIA "Rīgas pilsēt būvnieks"; Prokūrists, SIA "GFE Baltics-Consulting Worldwide"
15	Gavrilovs Mihails	Ievēlēts no JC, pašlaik LPP/LC frakcija	Pilsētas attīstības komiteja, Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komiteja.	Padomes loceklis, SIA "Rīgas ūdens"; Padomes priekšsēdētāja vietnieks, Rīgas pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Ķengaraga nami"; Direktors, SIA "ELVINA"
16	Gluhovs Viktors	Saskaņas centrs	Izglītības, jaunatnes lietu un sporta komiteja, Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komiteja	Skolotājs, Rīgas domes Izglītības, jaunatnes un sporta departaments.

17	Gorba Deniss	PCTVL	Komunālo un dzīvokļu jautājumu komiteja, Satiksmes un transporta lietu komiteja	Auditors, Rīgas domes Vides departaments; Līdzpriekšsēdētājs, Latvijas denacionalizēto un municipālo māju īrnieku un dzīvokļu īpašnieku asociācija; Viceprezidents, Latvijas Skriešanas sporta centrs;
18	Greste Mārtiņš	JL	Pilsētas attīstības komiteja, Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komiteja	Padomes priekšsēdētājs, Akciju sabiedrība "Rīgas siltums"; Direktors, SIA "GSM Birojs".
19	Ivanovs Ivans	Saskaņas centrs	Komunālo un dzīvokļu jautājumu komiteja, Satiksmes un transporta lietu komiteja	Komisijas loceklis, Rīgas domes Satiksmes departaments Padomes loceklis, SIA "Rīgas nami";
20	Īvāns Dainis	LSDSP	Vides komiteja (priekšsēdētājs), Kultūras, mākslas un relīģijas lietu komiteja	Konsultatīvās padomes loceklis, Rīgas pašvaldības aģentūra "Mežaparks", Konsultatīvās padomes loceklis, Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas kultūras aģentūra", Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas meža aģentūra"; Valdes loceklis, "Brīvības un solidaritātes fonds" Līgumdarbs, Rīgas domes kultūras departaments; UNESCO Latvijas Nacionālā komisija, līgumdarbs;
21	Jaunups Modris	JL	Satiksmes un transporta lietu komiteja, Drošības un kārtības jautājumu komiteja	Kontroles daļas vadītājs, Rīgas domes Satiksmes departaments; Komisijas loceklis, Rīgas domes Satiksmes departaments Dzīvokļu izīrēšanas komisijas loceklis. Šajā periodā norādīta alga, kas gūta Rīgas pašvaldības sabiedrībā ar ierobežotu atbildību "Rīgas satiksme" .
22	Jemeljanova Jeļena	PCTVL	Sociālo jautājumu komiteja, Komunālo un dzīvokļu jautājumu komiteja	Laboratorijas vadītāja, SIA "Veselības centrs "BIŅERNIEKI""; Valdes locekle, Latvijas denacionalizēto un municipālo māju īrnieku un dzīvokļu īpašnieku asociācija.
23	Jolkina Natālija	PCTVL	Finanšu un administrācijas lietu komiteja, Vides komiteja	Līdzpriekšsēdētāja, Latvijas denacionalizēto un municipālo māju īrnieku un dzīvokļu īpašnieku asociācija; Līdzpriekšsēdētāja, Cilvēktiesību Līgu Starptautiskās Federācijas Latvijas Cilvēktiesību komiteja.
24	Kalnbērzs Viktors	Dzimtene	Sociālo jautājumu komiteja, Kultūras, mākslas un relīģijas lietu komiteja	Valdes priekšsēdētājs, Biedrība "Kalnbērza veselības biedrība".
25	Imants Kalniņš	TP	Kultūras, mākslas un relīģijas lietu komiteja, Komunālo un dzīvokļu jautājumu komiteja	Rīgas 2.mūzikas skolas direktors, RD Kultūras departaments Diriģents, Stopiņu novada dome; Padomes loceklis, SIA "Rīgas ūdens" .
26	Kalnkažiņš Agnis	TP	Sociālo jautājumu komiteja, Vides komiteja	RD Vides fonda loceklis; RD apstādījumu saglabāšanas komisijas loceklis; Padomes priekšsēdētājs, Valsts akciju sabiedrība "Valsts

				nekustamie īpašumi"; Padomes loceklis, Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas meža aģentūra"; Padomes loceklis, Rīgas pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Rīgas satiksme"; Direktors, Pašvaldības aģentūra "Rīgas dārzi un parki".
27	Kalns Dainis	JL, 2008.gada decembrī kļūst par neatkarīgo deputātu	Sociālo jautājumu komiteja, Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komiteja	Komisijas loceklis, Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas kultūras aģentūra"; Projekta vadītājs, RD Kultūras departaments; Direktora vietnieks, Rīgas pašvaldības aģentūra "Reģionālais sporta centrs "Anniņmuiža"".
28	Kameņeckis Mihails	SC	Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komiteja, Satiksmes un transporta lietu komiteja	Komisijas loceklis, RD Īpašuma departaments; Komisijas loceklis, RD Finanšu departaments; Klientu apkalpošanas daļas-konsultants, a/s "Parex banka"; Komisijas loceklis, RD Satiksmes departaments; Valdes loceklis, Rīgas Brīvostas pārvalde; Valdes loceklis, a/s "Transporta un sakaru institūts"; Padomes loceklis, SIA "EKODOKTRĪNA";
29	Karpovičs Jānis	LSDSP	Finanšu un administrācijas lietu komiteja, Komunālo un dzīvokļu jautājumu komiteja	Padomes priekšsēdētāja vietnieks, SIA Latvijas – Vācijas kopuzņēmums "REHO".
30	Kotovs Genadijs	PCTVL	Pilsētas attīstības komiteja, Izglītības, jaunatnes lietu un sporta komiteja	Līdzpriekšsēdētājs, Cilvēktiesību Līgu Starptautiskās Federācijas Latvijas Cilvēktiesību komiteja; Šajā periodā ienākumus guvis arī no LR Saeimas.
31	Krastiņš Edmunds	TP	Pilsētas attīstības komiteja, Satiksmes un transporta lietu komiteja	Ministra padomnieks, LR Finanšu ministrija; Valdes loceklis, Biedrība "Economistu apvienība 2010"; Padomes priekšsēdētājs (līdz 03.2007.), SIA "Rīgas ūdens Padomes loceklis (no 05.2007.), A/S "Air Baltic Corporation"; Konsultatīvās padomes loceklis, Latvijas Nacionālā opera; Valdes loceklis, Rīgas brīvostas pārvalde.
32	Krūkle Aina	LPP/LC	Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komiteja, Komunālo un dzīvokļu jautājumu komiteja	Padomes locekle, Rīgas pašvaldības aģentūra "Mežaparks"; Padomes locekle, Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas kultūras aģentūra"; Priekšsēdētāja vietniece, Rīgas pašvaldības dzīvojamo māju privatizācijas komisija; Komisijas locekle, RD Kultūras departaments; Padomes priekšsēdētāja, SIA "Rīgas pilsētas lombards"; Padomes locekle, Rīgas pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Sarkandaugava"
33	Kudrjumovs Leonīds	SC	Finanšu un administrācijas lietu komiteja, Sociālo jautājumu komiteja (priekšsēdētājs)	Pensija, citi publiski amati
34	Kuzmins	PCTVL	Vides komiteja,	Eksperts projektā, Rīgas ilgtspējīgas attīstības centrs

	Aleksandrs		Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komiteja	"Agenda 21"; Valdes loceklis, Latvijas denacionalizēto un municipālo māju īrnieku un dzīvokļu īpašnieku asociācija
35	Lācis Aris	TP	Finanšu un administrācijas lietu komiteja, Sociālo jautājumu komiteja	Klīnikas vadītājs, Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Bērnu klīniskā universitātes slimnīca"; Profesors, Rīgas Stradiņa universitāte; Profesors-konsultants, SIA "Klīniskā universitātes slimnīca "Gaiļezers""; Padomes loceklis, Akciju sabiedrība "Ceļu pārvalde"; Padomes loceklis, RSK apdrošināšanas AS; Padomes loceklis, Rīgas pašvaldības SIA "Rīgas satiksmes dienests";
36	Liepiņš Valdis	JL	Sociālo jautājumu komiteja, Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komiteja	Iepirkumu komisijas loceklis, RD Īpašuma departaments; Prezidents, "Baltic Connections Inc." filiāle Latvijā.
37	Ludviks Almers	LPP/LC	Finanšu un administrācijas lietu komiteja, Izglītības, jaunatnes lietu un sporta komiteja	Padomes priekšsēdētāja vietnieks, SIA "Lucavsalas attīstība"; Padomes priekšsēdētāja vietnieks, SIA ;"RĪGAS ŪDENS"; Padomes priekšsēdētājs, SIA "Rīgas nami"; Padomes priekšsēdētājs, Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas dārzi un parki"
38	Lujāns Modris	Dzimtene	Finanšu un administrācijas lietu komiteja, Vides komiteja	Loceklis, LR Vides ministrija; Komisijas loceklis, RD Vides departaments; Padomes loceklis, RD Vides departaments; Padomes loceklis, SIA "RĪGAS ŪDENS"; Padomes loceklis, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Degvielas apgāds";
39	Marnauza Māra	JL	Finanšu un administrācijas lietu komiteja, Izglītības, jaunatnes lietu un sporta komiteja	Zinātņu prorektore, profesore, RPIVA; Diriģente., Valsts aģentūra "Tautas mākslas centrs"; Mākslinieciskā vadītāja, RD Kultūras departaments; Padomes locekle, "Rīgas pilsētas lombards"; Padomes priekšsēdētāja vietniece, Rīgas pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Mežciema namsaimnieks"; Padomes priekšsēdētāja, Rīgas pašvaldības SIA "Purvciena nami"; Valdes locekle, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "JMI BIROJS"; Padomes priekšsēdētāja vietniece, Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas dārzi un parki".
40	Pīka Sarmīte	TP	Pilsētas attīstības komiteja, Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komiteja	Konsultatīvās padomes priekšsēdētāja, Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas kultūras aģentūra"; Privatizācijas komisijas locekle, RD Finanšu departaments; Komisijas locekle, RD Satiksmes departaments; Padomes locekle, SIA Latvijas – Vācijas kopuzņēmums "REHO"; Valdes priekšsēdētāja, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Austrumu pērles"
41	Pimenovs Igors	SC	Pilsētas attīstības komiteja,	Informācijas tehnoloģiju uzturēšanas pārvaldes Budžeta un iekšējā audita grupas vadītājs, Akciju sabiedrība "Rietumu Banka";

			Vides komiteja.	Valdes priekšsēdētājs, Latvijas Krievu mācībvalodas skolu atbalsta asociācija.
42	Požarnovs Andrejs	TB/LNNK	Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komiteja, Satiksmes un transporta lietu komiteja (priekšsēdētājs)	Padomes priekšsēdētājs, SIA "Transporta infrastruktūras attīstība"; Komisijas loceklis, RD Īpašuma departaments; Padomes loceklis, Valsts akciju sabiedrība "Latvijas dzelzceļš"; Komisijas priekšsēdētājs, RD Satiksmes departaments; Valdes loceklis, Valsts akciju sabiedrība "Elektronisko sakaru direkcija"; Padomes loceklis, Nodibinājums "Rīgas reģiona attīstības aģentūra"; Padomes priekšsēdētāja vietnieks, Rīgas pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Rīgas satiksme"; Konsultatīvās padomes priekšsēdētājs, Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas gaisma".
43	Pulks Olafs	JL	Pilsētas attīstības komiteja, Satiksmes un transporta lietu komiteja	Šajā periodā norādītie amati: Fonda biedrs, Latvijas kultūras mantojuma saglabāšanas biedrība Vecrīgas caurlaižu komisija, RD Finanšu departaments. Šajā periodā guvis ienākumus: SIA Latvijas – Vācijas kopuzņēmums REHO; Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas meža aģentūra".
44	Rafaļskis Vladislavs	PCTVL	Izglītības, jaunatnes lietu un sporta komiteja, Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komiteja	Skolotājs, RD Izglītības, jaunatnes un sporta departaments.
45	Rākins Imants	Ievēlēts no JL, pašlaik TB/LNNK	Izglītības, jaunatnes lietu un sporta komiteja, Komunālo un dzīvokļu jautājumu komiteja.	Valdes priekšsēdētājs, Nodibinājums "Sporta klubs "Rīga""; Padomes priekšsēdētājs, Rīgas pašvaldības SIA "Rīgas satiksme"
46	Roventāle Baiba	TP	Finanšu un administrācijas lietu komiteja, Sociālo jautājumu komiteja	Valsts aģentūra "Latvijas infektoloģijas centrs"; Profesore, Rīgas Stradiņa universitāte; Revīzijas komisijas locekle, Latvijas Slimnīcu biedrība; Valdes locekle, Latvijas ārstu biedrība;
47	Stalte Helmī	TB/LNNK	Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komiteja, Komunālo un dzīvokļu jautājumu komiteja	Padomes priekšsēdētāja, Rīgas pašvaldības aģentūra "Mežaparks"; Žūrijas locekle, "Mazā Ģilde" Rīgas kultūras un tautas mākslas centrs (alga); Dziesmu un deju svētku mākslinieciskās padomes locekle, LR Kultūras ministrija; Žūrijas komisijas locekle, Nemateriālā kultūras mantojuma valsts aģentūra (uzņēmuma līgums); Žūrijas komisijas locekle, RD Kultūras departaments (uzņēmuma līgums. Alga, balva); Dzīvokļu izīrēšanas komisijas locekle, RD Komunālais departaments;

48	Stalts Dainis	TB/LNNK	Vides komiteja, Drošības un kārtības jautājumu komiteja	Norādītie amati: Vecākais vietnieks, Līvu (lībiešu) savienība "LĪVOD ĪT" Ienākumus 2007.gadā guvis: RD Kultūras departaments, Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas kultūras aģentūra"; Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Rīgas pilsētas lombards"
49	Stefane Maija	JL, pašlaik neatkarīgā deputāte	Vides komiteja, Kultūras, mākslas un relīģijas lietu komiteja	Ienākumus guvusi: Rīgas pašvaldību aģentūra Mežaparks, RD Kultūras departaments; SIA Getliņi EKO; RD Vides departamenta Ekonomikas, plānošanas projektu realizācijas pārvaldes Starptautisko projek nodaļas vecākā speciāliste (Kopš 2008.gada 1. septembra)
50	Vilde Raimonds	TP	Drošības un kārtības jautājumu komiteja	Valsts amatpersonas deklarācija, kuru iesniedz, stājoties amā - 2008. gada 27. maijā: Treneris, SIA "LĀSE VOLLEY"; Speciālists, Valsts robežsardzes koledža; Kluba loceklis, "Lāse R"; Sporta instruktors, Valsts aģentūra "Iekšlietu ministrijas spor centrs"; Valdes loceklis, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "RAAL"
51	Vilks Andrejs	LSDSP	Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komiteja, Drošības un kārtības jautājumu komiteja	Valdes priekšsēdētājs, "Kaimiņu drošība"; Padomes loceklis, Akciju sabiedrība "Rīgas siltums";
52	Zaķis Juris	Ievēlēts no LSDSP, tagad LPP/LC	Vides komiteja, Izglītības, jaunatnes lietu un sporta komiteja	Domes un valdes loceklis, Rīgas Latviešu biedrība; Rektors, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Sociālo tehnoloģiju augstskola"; Padomes loceklis, Augstākās izglītības padome.
53	Zaļetajevs Sergejs	PCTVL, pašlaik SC	Pilsētas attīstības komiteja, Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komiteja	Saņēmis algu arī RD Īpašuma departamentā, kā arī depozīta procentos.
54	Zariņš Vilnis	TB/LNNK	Izglītības, jaunatnes lietu un sporta komiteja, Drošības un kārtības jautājumu komiteja	Komisijas loceklis, Latvijas Valsts prezidenta kanceleja; Padomes loceklis, Rīgas Latviešu biedrība
55	Zaržeckis Jānis	LPP/LC	Sociālo jautājumu komiteja, Satiksmes un transporta lietu komiteja	Padomes loceklis, SIA "Rīgas meži"; Padomes loceklis, SIA "Rīgas luksofors"; Padomes loceklis, Rīgas pašvaldības SIA "Rīgas satiksme"; Virsrsts, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Zaržeka Privātprakse"; Ārsts, SIA "Ādažu privātslimnīca"

56	Zujevs Igors		Sociālo jautājumu komiteja, Vides komiteja	Padomes loceklis, Rīgas pašvaldības akciju sabiedrība "Rīgas Centrāltirgus" ; Padomes loceklis, Rīgas pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Pļavnieku nami"; Valdes priekšsēdētājs, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "MAGONE"; Valdes priekšsēdētājs, SIA "LIK STILS"
57	Zvirbulis Juris	JL	Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komiteja, Satiksmes un transporta lietu komiteja	Prezidents, Latvijas automoto biedrība; Ceļu Satiksmes drošības padomes loceklis, Valsts akciju sabiedrība "Ceļu satiksmes drošības direkcija"; Padomes loceklis, Rīgas pašvaldības SIA "Rīgas satiksme"; Padomes loceklis, Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas gaisma"; RD Pasažieru komercpārvaldījumu licenzēšanas komisijas priekšsēdētājs, RD Satiksmes departaments.
58	Žuravļova Marika	Ievēlēta no "Dzimtene", pašlaik LSDSP	Finanšu un administrācijas lietu komiteja, Vides komiteja	Konsultatīvās padomes locekle, Rīgas pašvaldības aģentūra "Mežaparks"; Konsultatīvās padomes locekle, Rīgas pašvaldības aģentūra "Rīgas dārzi un parki"; Valdes locekle, "Dzintarkrasta serviss"; Valdes locekle, Akciju sabiedrība "MARIKA"; Valdes locekle, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Kvazar plus".
59	Žuravļova Aina	"Dzimtene"	Pilsētas attīstības komiteja, Drošības un kārtības jautājumu komiteja	Skolotāja, Rīgas 88.vidusskola; Vokālā ansambļa vadītāja, RD Kultūras departaments; Valdes priekšsēdētāja, Dzīvoķļu īpašnieku biedrība "Kristaps 23"
60	Žuravļovs Sergejs	"Dzimtene"	Izglītības, jaunatnes lietu un sporta komiteja, Satiksmes un transporta lietu komiteja	Skolotājs, Bauskas pilsētas vakara vidusskola; Prezidents, Latvijas Šaļapina biedrība

Pielikums Nr.3 Hronoloģisks pārskats par korupcijas gadījumiem un pretkorupcijas pasākumiem Rīgas pilsētas pašvaldībā

1998.gads – RD Komunālā departamenta galvenā ekonomista Zinta Kalniņa lieta

1998.gada nogalē kukuļa (450LVL) pieņemšanas brīdī tika aizturēts Komunālā departamenta galvenais ekonomists Z.Kalniņš. Kukulis tika pieprasīts uzņēmumam, kas vēlējās saņemt pašvaldības pasūtījumu kādas kapsētas kanalizācijas sistēmas remonta veikšanai (šī remonta kopējā tāme bija 3000LVL)⁵¹. Pēc pāris nedēļām, atbildīgā amatpersona tāda paša apmēra kukuli pieprasīja atkārtoti, tādēļ uzņēmums vērsās policijā. Pret Z.Kalniņu tika ierosināta krimināllieta, taču vēlāk tika piemērots nosacīts sods⁵².

Šajā krimināllietā apsūdzība tika uzrādīta arī Komunālā departamenta direktoram Valdim Pavliņam, kurš bija Z.Kalniņa tiešais priekšnieks un parakstīja viņa sagatavotos līgumus. Pavliņš pēc paša vēlēšanās atstāja amatu Komunālajā departamentā. Savukārt kopš 2003.gada V.Pavliņš strādāja Aizsardzības īpašumu valsts aģentūrā (AĪVA), 2004.gadā kļūstot par tās direktoru. 2007.gada 14.janvārī KNAB aizturēja AĪVA direktoru, apsūdzot V.Pavliņu dienesta pilnvaru pārsniegšanā un apzināti pretlikumīgu darbību veikšanā, tostarp kopā ar ieinteresētajām personām organizējot fiktīvu iepirkumu par mākslīgi paaugstinātām cenām un nodrošinot sev vēlamā uzņēmuma uzvaru ar būvniecību saistītā cenu aptaujā. Par šīm darbībām iestādes vadītājs pieņēma kukuli 20 000 latu apmērā no iepirkumā uzvarējušā uzņēmuma pārstāvja. Kriminālprocesa gaitā konstatēts, ka amatpersonas darbības izraisījušas smagas sekas, nodarot valstij zaudējumus vairāk nekā 28 000 latu apmērā⁵³. Uz ziņojuma rakstīšanas lietu Rīgas apgabaltiesa uz nenoteiktu laiku bija atcēlusi šīs lietas skatīšanu, jo uz tiesu nebija ieradies viens no apsūdzētajiem.

2000.gads – Rīgas domes Dzīvokļu pārvaldes priekšnieces vietnieces Ināras Upītes lieta

2000.gada nogalē aizdomās par 1000 USD kukuļa saņemšanu tika aizturēta RD Dzīvokļu pārvaldes priekšnieces vietniece I. Upīte. Kukulis tika saņemts par palīdzības sniegšanu kādai ģimenei sagādāt lielāku dzīvokli, nekā tas bija iespējams saskaņā ar pašvaldības tābrīža kārtībā⁵⁴. Tiesa I.Upītei piesprieda nosacītu brīvības atņemšanu uz diviem gadiem. Vienlaikus, līdz pat 2006.gada beigām viņa turpināja strādāt tajā pašā pašvaldības pārvaldē, tikai zemākā amatā.

2000.gads – RD Vidzemes priekšpilsētas Nekustamā īpašuma komunālās saimniecības pārvaldes direktora Daiņa Žagara lieta

Laikā no 1997.gada līdz 2001.gadam Rīgas domes pašvaldības uzņēmuma direktors D.Žagars no SIA ZOOM atkārtoti pieprasīja kukuli. 1997.gadā kukulis Ls3000 apmērā tika pieprasīts par ēkas fasādes nomas līguma noslēgšanu reklāmas izvietojumam un SIA ZOOM atbrīvošanu no nomas maksas. 2001.gadā D.Žagars atkārtoti pieprasīja kukuli Ls 6000 apmērā, lai pret SIA ZOOM netiktu vērsta parāda piedziņa par nesamaksāto nomas maksu. Kukuļošanā starpnieks bija SIA ZOOM darbinieks J.Skuja.

⁵¹ LETA: Aizturētais Tautas partijas biedrs kukuli ņēmis divas reizes. 05.11.1998.

⁵² Šai laikā attiecībā uz RD Kapsētu pārvaldi publiski bija izskanējušas aizdomas arī par citām RD Kapsētu pārvaldes iespējamām nelikumībām, proti, obligātu ziedojumu pieprasīšanu no mirušo piederīgajiem kapavietas ierādīšanai Rīgas kapsētās (LETA: Komunālā departamenta priekšnieks nezina, vai kapos "pieprasa" ziedojumus. 27.09.1998.)

⁵³ LETA: Uz nenoteiktu laiku atliek bijušā AĪVA direktora Pavliņa kukuļņemšanas lietas iztiesāšanu. 03.12.2008.

⁵⁴ Arnicāns M. Korupcijas riskus dzīvokļu un kapavietu piešķiršanā mazinās ar informāciju mājaslapā. DIENA, 09.04.2008.

Krimināllieta pret D.Žagaru un J.Skuju tika ierosināta 2001.gada 2.februārī un 2004.gada 22.novembrī Rīgas apgabaltiesa tiesājamās atzina par vainīgiem, piespriežot D.Žagaram brīvības atņemšanu uz četriem gadiem ar daļēju mantas konfiskāciju, bet J.Skujam brīvības atņemšanu uz trīs gadiem nosacīti, ar pārbaudes laiku uz vienu gadu⁵⁵. Apelācijas instancē Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palāta 2005.gada maijā tika mīkstināts piespriestais sods, piemērojot nosacītu sodu ar 3 gadu pārbaudes laiku, pret J.Skuju sprieduma daļu atsāja negrozītu⁵⁶.

2005.gads - Rīgas domes Īpašuma atsavināšanas pārvaldes priekšnieka Jāņa Plotnieka lieta

2005.gada 13. decembrī kāds uzņēmējs ar lūgumu atrisināt jautājumu par viņa firmai iznomāto zemesgabalu vērsies pie savas paziņas RD Satiksmes un transporta lietu komitejas referentes A. Mākleres, kas vispirms ieteikusi vērsties pie J.Plotnieka, bet vēlāk arī nodevusi kukuli, iesaistot Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komitejas referenti A.Klāsoni. Pirmstiesas izmeklēšanā noskaidrots, ka trīs dienas pirms attiecīgā jautājuma skatīšanas Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komitejas sēdē uzņēmējs nodevis vienam no starpniekiem pieprasīto kukuli. Plotnieks paņēmis kukuli pēc attiecīgā lēmuma pieņemšanas komitejas sēdē.

Saskaņā ar Rīgas apgabaltiesas spriedumu, kukulis dots par kāda pašvaldības zemes gabala privatizāciju. Naudu esot devis kāds uzņēmējs, kurš nomājis pašvaldības zemi, uz kuras atradies viņa uzņēmums. Acīmredzot, neatrazdams citu iespēju, kā šo jautājumu atrisināt, šis cilvēks nolēmis dot kukuli. Spriedumā norādīts, ka uzņēmējs vēlējās privatizēt teritoriju, kas ir 1263m² liela. Savukārt kukulis prasīts 10 reizes lielāks par privatizēt iecerēto teritoriju – 12600LVL⁵⁷.

Rīgas apgabaltiesa 2007.gada septembrī Plotniekam piesprieda reālu brīvības atņemšanu uz diviem gadiem ar daļēju mantas konfiskāciju. Tiesa nolēma arī konfiscēt ņemtus kukulus - 12 600 latus, kā arī papildus 1600 latus, 350 ASV dolārus (174 latus) un 450 eiro (224 latus). Plotnieks savu vainu pilnībā atzina. 2008.gadā plānotā apelācijas prasības skatīšana AT Senātā nenotika, jo Plotnieks neieradās uz tiesas sēdi.

Lietā apsūdzēta arī bijusī Rīgas domes Satiksmes un transporta lietu komitejas referente Dace Māklere, bijusī Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komitejas referente Anita Klāšone un uzņēmējs Aleksandrs Melnbārdis. Māklerei apgabaltiesa piesprieda reālu brīvības atņemšanu uz gadu un astoņiem mēnešiem bez mantas konfiskācijas, bet uzņēmējam Melnbārdim tika piemērota divu gadu nosacīta brīvības atņemšana ar divu gadu pārbaudes laiku, savukārt Klāšonei - nosacīta brīvības atņemšana uz gadu ar tikpat ilgu pārbaudes laiku. Viena no starpniecēm – Dace Māklere tika apsūdzēta arī citā epizodē, proti, Mākleres piesavinājusies uzticētās iebraukšanas atļaujas Vecrīgā, nodevusi un pārdevusi tās personām, kas nav domes amatpersonas vai darbinieki.

2008.gads - Pilsētas attīstības departamenta amatpersonu lieta.

2008.gada 14.februārī aizdomās par koruptīviem noziedzīgiem nodarījumiem KNAB aizturēja bijušo Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta direktoru Vilni Štramu⁵⁸ un administrācijas vadītāju Raimondu Janitu, savukārt 27.martā - Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta direktoru Pēteri Stranci.

2008.gada 30.oktobrī tika uzsākta kriminālvajāšana pret trim bijušajām RD amatpersonām un trim

⁵⁵ <http://www.at.gov.lv/lv/information/about-trials/2005/may/200505061/>

⁵⁶ <http://www.at.gov.lv/lv/information/about-trials/2005/may/200505061/?print=1>

⁵⁷ Rīgas apgabaltiesas spriedums Nr.K 04-0217-07/18, 28.08.2007.

⁵⁸ Vilnis Štrams Pilsētas attīstības departamenta direktora amatu atstāja 2007.gada 1.maijā, pēc paša vēlēšanās.

privātpersonām. Šajā lietā apsūdzības kukuļošanā celtas amatpersonām Štramam, Strancim un Janitam, no kuriem pēdējais savu vainu atzīst. Un trim privātpersonām - muitnieka Vladimira Vaškeviča šķirtajai sievai Inārai Vilkaštei, igauņu uzņēmējam Prītam Tomingam un bijušajam Rīgas un Jūrmalas pilsētas galvam Andrejam Inkulim.

Apsūdzība celta kopumā par četrām noziedzīga nodarījuma epizodēm. Trīs epizodēs kukulis RD PAD amatpersonām dots par to, lai Rīgas domē, tās institūcijās un iestādēs tiktu pieņemti būvniecības ierosinātajam labvēlīgi starplēmumi būvatļaujas izsniegšanas procesā. Savukārt vienā epizodē kukulis dots par to, lai zemes īpašnieks iegūtu tiesības veikt viņa īpašumā esošajā zemes gabalā apbūvi ar ievērojami lielāku stāvu skaitu un lielāku intensitāti, nekā to atļāva uz kukuļdošanas brīdi spēkā esošais vietējās pašvaldības teritorijas plānojums un apbūves noteikumi⁵⁹.

Kā norāda mediji, kukuļošana 2005.gadā, iespējams, notikusi saistībā ar tagadējā Valsts ieņēmumu dienesta priekšnieka vietnieka (agrāk - Muitas kriminālpārvaldes priekšnieka) Vladimira Vaškeviča šķirtajai sievai Inārai Vilkaštei piederoša īpašuma Mežaparkā, Rusova ielā, statusa maiņu, bet 2007.gadā - saistībā ar SIA "Kvarta" iecerēto, diskutablu daudzstāvu apbūves projektu zaļajā teritorijā Pārdaugavā, nelielajā Gregora ielā, saistībā ar uzņēmuma "NCC Spilve Development" būvniecības plāniem Spilvē, Dzirciema ielā, un saistībā ar kādu daudzdzīvokļu dzīvojamo māju kompleksa ieceri Dzelzavas ielā⁶⁰.

Pēc KNAB sniegtās informācijas, kriminālprocesa materiāli liecina, ka 2005.gadā RD PAD amatpersonas, saņemot informāciju, ka zemes gabalu īpašnieks vēlas iegūt tiesības veikt apbūvi ar ievērojami lielāku stāvu skaitu un intensitāti, nekā paredz zonējums, pieprasīja kukuli viena miljona eiro jeb aptuveni 710 000 latu apmērā, lai nodrošinātu zemes gabala izmantošanas statusa maiņu Rusova ielā. Pierādījumu kopums ļaujot uzskatīt, ka, izmantojot trešās Rīgas domes amatpersonas starpniecību, tika saņemta kukuļa daļa skaidrā naudā ne mazāk kā 326 000 eiro jeb aptuveni 229 114 latu apmērā. Savukārt I.Vilkašte divas dienas pēc tam, kad tai tika mainīts zonējums un atļauta daudzstāvu apbūve, zemi Mežaparkā pārdeva par 45 miljoniem eiro (31,5 miljoniem latu).

Pirmstiesas izmeklēšanā noskaidrots, ka citā gadījumā, kas noticis 2007.gadā, RD PAD amatpersonas, vienojoties ar citām pašvaldības amatpersonām, pieprasīja no kāda uzņēmuma intereses pārstāvošas personas un ar starpnieku pa daļām saņēma kukuli 60 000 eiro jeb 42 168 latu apmērā par labvēlīga lēmuma pieņemšanu saistībā ar dzīvojamo māju kompleksa būvniecības atbalstīšanu Kuldīgas ielā. Kukulis tālāk nodots līdz šim izmeklēšanā precīzi nenoskaidrotām Rīgas domes amatpersonām, kuras bija saistītas ar uzņēmumam labvēlīgu lēmumu pieņemšanu un būvniecības atbalstīšanu Rīgas domē. Savukārt 2007.gada nogalē papildu sākotnēji noteiktajam kukuļa apmēram ar starpnieka palīdzību no uzņēmēja tika pieprasīti vēl 40 000 eiro jeb 28 112 lati un no tiem saņemta daļa - 20 000 eiro jeb 14 056 lati. Atlikušo naudas summu departamenta amatpersonas no uzņēmēja nesaņēma, jo tika aizturētas.

Saskaņā ar KNAB sniegto informāciju trešajā gadījumā, kas arī noticis 2007.gadā, RD PAD amatpersonas, vienojoties ar citām pašvaldības amatpersonām, pieprasīja no kāda uzņēmuma pārstāvjiem prettiesisku atlīdzību ne mazāk kā 60 000 eiro jeb 42 168 latu apmērā par to, lai Rīgas domē un tās institūcijās tiktu pieņemti būvniecības ieceres attīstītajam labvēlīgi lēmumi būvatļaujas izsniegšanas procesā saistībā ar dzīvojamo māju kompleksa būvniecību Dzirciema ielā, kur

⁵⁹ Saistībā ar kukuļošanu Rīgas domē KNAB ierosina saukt pie kriminālatbildības septiņas personas [<http://www.knab.gov.lv/lv/knab/press/article.php?id=145764>] Pēdējo reizi skatīts 2008.gada 8.decembrī.

⁶⁰ LETA: Prokuratūrā celtas apsūdzības Rīgas domes amatpersonu kukuļošanas lietā. 30.10.2008.

būvniecību bija iecerējusi kompānija "NCC Spilve Development". Arī šajā gadījumā kukuļa saņemšana un tālāk nodošana tika uzdota starpniekam. Vēlāk pieprasītā summa tika paaugstināta līdz 80 000 eiro jeb 56 224 latu. No pieprasāmā kukuļa summas 2007.gada vasarā nodota viena daļa 20 000 eiro jeb 14 056 latu, bet 2008.gada sākumā nākamā - 45 000 eiro jeb 31 626 latu.

Savukārt ceturtajā gadījumā, 2007.gadā par projekta virzītājam labvēlīgu lēmumu pieņemšanu Rīgas domē un tās institūcijās saistībā ar daudzdzīvokļu dzīvojamo māju kompleksa ieceri Rīgā, Dzelzavas ielā, viena no PAD amatpersonām ar starpnieku pieprasīja no uzņēmuma pārstāvja prettiesisku atlīdzību 30 000 eiro jeb 21 084 latu apmērā. Tomēr noteiktā naudas summa starpniekam netika samaksāta.

Ziņu aģentūrai Leta KNAB priekšnieka vietiece J.Striķe norādīja, ka "lieta ir ļoti apjomīga - šie septiņi cilvēki ir tie, pret kuriem savācām pietiekamus pierādījumus, lai celtu apsūdzības. (..) Šajā lietā vēl daudz kas ir jāpārbauda, jo ir ziņas par citām personām. Varu apbalvot, ka izmeklēšana noteikti turpināsies un birojs intensīvi turpinās strādāt lietas ietvaros."⁶¹

Saistībā ar krimināllietu, kurā uz aizdomu pamata par kukuļņemšanu aizturēts V.Štrams, 2008.gada 17.jūnijā KNAB veica kratīšanu toreizējā RD Pilsētas attīstības komitejas priekšsēdētāja Edmunda Krastiņa (TP) kabinetā. Krastiņš pēc kratīšanas aizturēts netika, taču dažas dienas vēlāk paziņoja par atkāpšanos no Pilsētas attīstības komitejas priekšsēdētāja amata.

2008.gada februāris – KNAB amatpersonu publiskā kritika par korupcijas izplatību Rīgas pilsētas pašvaldībā

2008. gada 21.februārī KNAB priekšnieka vietiece Juta Striķe Latvijas radio komentēja: "Rodas priekšstats, ka korupcijai Rīgas domē ir sistēmisks raksturs." un šis paziņojums izsauca asu pretreakciju Rīgas domes deputātu vidū.

J.Striķes viedoklim par korupcijas sistemātisko raksturu piekrita arī KNAB priekšnieks A.Loskutovs: "Par to, ka Rīgas domē koruptīviem darījumiem ir sistēmisks raksturs, liecina gan pēdējā laikā trīs amatpersonu aizturēšana, gan arī lieta, kas tika izskatīta saistībā ar domnieku Jāni Plotnieku. Izskatot šo lietu, bija redzams, cik vienkārši uzņēmējam vajadzības gadījumā ir atrast domnieku, kam jādod kukulis. Turklāt ir atklāti vairāki trūkumi Rīgas domes darbā. Spilgtākais no tiem bija gadījums, kad noskaidrojās, ka cilvēks, kam nebūt nav liels amats - Rīgas domes Satiksmes departamenta referente - ar vieglu roku var izdalīt vai pārdot 13 caurlaides iebraukšanai Vecrīgā. Tas jau vien liecina par sistēmu."⁶²

Tas izraisīja asu Rīgas domes amatpersonu reakciju. LSDSP frakcijas deputāts, Pretkorupcijas komisijas loceklis Andrejs Vilks aģentūrai LETA komentēja: "Atsevišķi kukuļdošanas un kukuļņemšanas fakti, kurus ir fiksējis KNAB, nevar apliecināt to, ka korupcijai Rīgas domē ir sistēmisks raksturs, ka tā ir plaši izplatīta un pat masveidīga parādība"⁶³.

2008.gada 28.februāris - Pretkorupcijas komisijas izveidošana

Pēc atklātajiem kukuļdošanas gadījumiem sākotnēji Domes vadība nesteidzās ar konkrētu rīcību korupcijas risku novēršanā. Pēc opozīcijas partiju un sabiedrības spiediena rezultātā Dome izšķīrās

⁶¹ LETA: Prokuratūrā celtas apsūdzības Rīgas domes amatpersonu kukuļdošanas lietā. 30.10.2008.

⁶² LETA: Visvairāk sūdzību KNAB ir par Rīgas un Jūrmalas pašvaldībām. 19.03.2008.

⁶³ LETA: LSDSP aicina KNAB būt korektākam, paužot uzskatus par korupcijas sistēmiskumu Rīgas domē. 21.02.2008.

par Pretkorupcijas komisijas izveidi. Tas notika Domes ārkārtas sēdē 2008.gada 28.februārī. Par komisijas izveidošanu balsoja 45 deputāti, divi balsoja pret, bet divi atturējās. Par Pretkorupcijas komisijas vadītāju tika ievēlēts Einārs Cilinskis (TB/LNNK), vadītāja vietnieks - Rīgas pilsētas izpilddirektors Andris Grīnbergs, bet komisijas locekļi - deputāti Aina Žuravļova ("Dzimtene"), Aleksandrs Kuzmins (PCTVL), Sarmīte Pīka (TP), Andrejs Vilks (LSDSP), Igors Pimenovs (SC), Baiba Brigmane (JL), Jānis Zaržeckis (LPP/LC), Rīgas pilsētas izpilddirektora vietnieks Ģirts Auškāps (TB/LNNK), Rīgas domes Juridiskās pārvaldes direktors Jānis Liepiņš un Rīgas domes Audita un revīzijas pārvaldes direktore Aija Roziņa.

Par Pretkorupcijas komisijas uzdevumiem tika noteikts: izstrādāt rīcības plānu korupcijas risku samazināšanai Rīgas domē, koordinēt darbu nepieciešamo izmaiņu veikšanai normatīvajos dokumentos, kas turpmāk nodrošinātu pašvaldības darba un pieņemto lēmumu caurskatāmību un uzticamību, kā arī izstrādāt Rīgas pašvaldības ētikas kodeksu⁶⁴.

RD ārkārtas sēdē Domes priekšsēdētājs Jānis Birks vērsa uzmanību uz to, ka no Rīgas domes Pretkorupcijas komisijas tiks prasīts reāls darbs un rezultāti, formāla pieeja netiks pieļauta. Rīgas domes Pretkorupcijas komisijas izveide nav saistīta ar īstermiņa kampaņu, tiks likti pamati korupcijas novēršanai ilgtermiņā, šim procesam jābūt atklātam un uzticību izraisošam. Rīgas domes Pretkorupcijas komisijai jāstrādā aktīvi un kvalitatīvi, lai jau tuvākajā laikā varētu redzēt reālus darbus un darbības rezultātus. Viņš aicina deputātus izturēties ar atbildību pret darbu šajā komisijā⁶⁵.

2008. gada 4.marts - Rīgas domes Labklājības departamenta juridiskās nodaļas vadītāja Orlando Rozena lieta

2008.gada 4.martā KNAB uz aizdomu pamata par vairākkārtēju kukuļņemšanu aizturēja Labklājības departamenta juridiskās pārvaldes vadītāju Orlando Rozenu, kā arī vēl vienu personu par kukuļdošanu, trešo personu par starpniecību. Pēc medijos publicētās informācijas, O.Rozens aizturēts saistībā ar iepirkumu, kas veikts par Latgales priekšpilsētas Sociālā dienesta teritoriālā centra Krasts renovācijas darbiem vairāk nekā 118 tūkstošu latu apmērā Rēznas ielā 10/2. Tajā uzvarēja Viktoram Šromam piederošā SIA Modulors.

KNAB O. Rozenam piemēroja drošības līdzekli - policijas uzraudzību, nosakot nodarbošanās aizliegumu. O. Rozens iesniedza atlūgumu, līdz ar to atbrīvots no darba. Labklājības departamenta direktore I.Švekle vēlāk atzina departamenta darbību uzraugošajai Sociālo jautājumu komitejai, ka "analizējot iepirkumu procedūras „Rīgas Latgales priekšpilsētas Sociālā dienesta teritoriālā centra „Krasts” izveide Rīgā, Rēznas ielā 10/2, renovācijas darbi” dokumentus nevar novērot likuma pārkāpumus, kas liecinātu par iespējamu komisijas locekļu neobjektivitāti, kā arī iepirkumu komisija savu lēmumu pieņēma vienbalsīgi, kas neliecina par atsevišķu komisijas locekļu ieinteresētību”⁶⁶. Orlando Rozens kandidējis no Jaunā centra (tagad Saskaņas centra) saraksta 2005.gada pašvaldību un 2006.gada Saeimas vēlēšanās.

2009.gada 22.janvārī KNAB nosūtīja prokuratūrai kriminālprocesa materiālus ar lūgumu O.Rozenu saukt pie kriminālatbildības par regulārām kukuļņemšanas darbībām iepirkumu procedūrās, tāpat kādu privātpersonu par vairākkārtēju starpniecību kukuļošanā, kā arī četras privātpersonas par kukuļošanu, kas notikusi laika periodā no 2007.gada līdz 2008.gada 4.martam. Izmeklēšanas

⁶⁴ Rīgas domes lēmums Nr.RD-08-4283 "Par Rīgas domes Pretkorupcijas komisijas izveidi", pieņemts 2008.gada 28.februārī.

⁶⁵ RD Ārkārtas sēdes protokols (Nr.92), 2008.gada 28.februārī.

⁶⁶ Sociālo jautājumu komitejas sēdes protokols (Nr.103) 2008.gada 11.martā.

ietvaros iegūti pietiekami pierādījumi četrām noziedzīgu nodarījumu epizodēm, kuru ietvaros konstatēts, ka valsts amatpersona, būdama iepirkumu komisijas priekšsēdētājs, izmantojot viņam pieejamo informāciju un savas labās zināšanas par prasībām publiskā iepirkuma organizēšanā, apmaiņā pret kukuļiem apzināti veikusi tīšas darbības, lai veicinātu atsevišķu uzņēmēju uzvaru konkrētās iepirkumu procedūrās.

Pirmās epizodes izmeklēšanā noskaidrots, ka aizdomās turētā amatpersona pa daļām pieņēmusi kukuli 2000 latu apmērā par to, ka, izmantojot savu dienesta stāvokli, veica darbības kādas SIA interesēs RD LD organizētajā iepirkumā par renovācijas darbiem Rīgas Latgales priekšpilsētas Sociālā dienesta teritoriālajā centrā. Būdams iepirkumu komisijas priekšsēdētājs, aizdomās turētais konsultēja pretendentu par konkursa pieteikuma sagatavošanu, izpauša informāciju par konkursa norises niansēm un izdarīja labojumus iepirkumu procedūrai sagatavotajos dokumentos, lai tie būtu noformēti atbilstoši konkursa nolikuma prasībām, tādējādi radot priekšnoteikumus kukuļdevēju pārstāvētās SIA uzvarai konkursā un līguma noslēgšanai par Ls 118 437,65 bez PVN. Kā norāda mediju, visticamāk, domāta SIA *Modulors* uzvara konkursā par Sociālā dienesta teritoriālā centra *Krasts* izveidi Rēznas ielā 10/2 un renovācijas darbiem⁶⁷.

Otrās epizodes izmeklēšanas gaitā konstatēts, ka aizdomās turētā amatpersona pa daļām pieņēmusi kukuli 1500 latu apmērā, lai rīkotos kādas SIA interesēs RD LD organizētajā iepirkumā – atklātā konkursā par Rīgas pašvaldības sociālās dzīvojamās mājas karstā ūdens apgādes iekšējās sistēmas, centrālās apkures iekšējās sistēmas renovāciju, kas tika veikts 2007.gada pavasarī. Būdams šī iepirkuma komisijas priekšsēdētājs, RD LD amatpersona pārbaudīja, sakārtoja un veica labojumus kādas SIA piedāvājumā šai iepirkuma procedūrai un ieteica pretendentam samazināt piedāvājuma summu, kas veicināja komersanta uzvaru konkursā un līguma noslēgšanu ar to par summu Ls 130 970,35 bez PVN. Izmeklēšanas laikā savāktie pierādījumi dod pietiekošu pamatu izmeklētājam lūgt saukt pie kriminālatbildības vēl divas fiziskas personas par kukuļdošanu un starpniecību kukuļošanā, lai veicinātu komersanta uzvaru šajā iepirkumā. Medijos izteikti minējumi, ka šī epizode varētu būt saistīta ar sociālās dzīvojamās mājas Aglonas ielā 35/3 karstā ūdens apgādes iekšējās sistēmas, centrālās apkures iekšējās sistēmas renovācijas darbiem, konkursā uzvarēja SIA *OXBŪVE*⁶⁸.

Vēl viena noziedzīga nodarījuma epizode ir saistīta ar RD LD amatpersonas kukuļņemšanu 500 latu apmērā par darbībām kādas SIA interesēs pašvaldības iepirkumā – cenu aptaujā par sociālās mājas logu un durvju nomaiņu, fasādes siltināšanu, kas notika 2007.gada nogalē. Apmaiņā pret kukuli aizdomās turamā amatpersona pārbaudīja iepirkumu procedūrai kādas SIA sagatavotos dokumentus, lai tie būtu noformēti atbilstoši konkursa nolikumam, informēja kukuļošanas starpnieku par konkursa norises niansēm, tādējādi veicinot šīs SIA uzvaru iepirkuma procesā, kas arī notika, jo komisija nolēma slēgt līgumu ar šo uzņēmumu par piedāvāto summu Ls 84 713,03 bez PVN. Arī šajā epizodē KNAB veiktās izmeklēšanas ietvaros ir izdevies savākt pietiekamus pierādījumus kukuļdevēja un kukuļošanas starpnieka saukšanai pie kriminālatbildības. Visticamāk, ar šo epizodi saistīts iepirkums par būvdarbiem sociālajā mājā Garozes ielā 15, kurā uzvarēja SIA *Metāla konstrukcijas*⁶⁹.

Arī vēl vienā iepirkuma procedūrā, kas noslēdzās 2007.gada 7.decembrī, aizdomās turamā persona, būdama pašvaldības iepirkuma – cenu aptaujas par kāda dienas aprūpes centra telpu renovāciju, komisijas priekšsēdētājs, sniedza vienam no pretendentiem informāciju par cenu aptaujas gaitu, veica cenu aptaujai viņa pārstāvētā uzņēmuma sagatavoto dokumentu labošanu, lai tie atbilstu

⁶⁷ Leitāns I. Lūdz sākt kriminālvajāšanu pret RD amatpersonu par kukuļņemšanu. Diena, 22.01.2009.

⁶⁸ Turpat.

⁶⁹ Turpat.

konkursa nolikumam un radīja kukuļdevējam priekšstatu par to, ka viņš veic visas iespējamās darbības, lai SIA uzvarētu šajā cenu aptaujā. Rezultātā no 39 pretendentiem, kas bija iesniegušu piedāvājumu, cenu aptaujas komisija pieņēma lēmumu slēgt līgumu par Ls 37 871,04 bez PVN tieši ar šo SIA. Amatpersona par darbībām kukuļdevēja interesēs saņēma materiālu labumu – kukuli, 100 latu apmērā no kāda komersanta pārstāvja, kura vainas pierādīšanai noziedzīga nodarījuma – kukuļdošanas, izdarīšanā arī ir savākti pietiekami pierādījumi. Šis apraksts sakrīt ar cenu aptauju par biedrības Rīgas pilsētas *Rūpju Bērns* dienas aprūpes centra *Cerību māja* telpu Rēzeknes ielā 2a renovāciju, kurā uzvarēja SIA *Fellos*.

Pielikums Nr.4 Pilsētas attīstības departamenta, Īpašuma departamenta un Labklājības departamenta darbinieku aptauja

Sveicināti! Šīs aptaujas mērķis ir noskaidrot trīs Rīgas domes departamentu darbinieku viedokli par korupcijas problēmām pašvaldībā. Aptauju veic “Sabiedrība par atklātību – Delna” un tās rezultātā iegūtie dati apkopotā veidā tiks izmantoti pētījumā, kura mērķis ir veicināt korupcijas novēršanu Rīgas pašvaldībā. Aptauja ir anonīma, par aizpildītajām aptaujas anketām to sastādītājs saņem paziņojums, taču nav iespējams identificēt aizpildītāju. Aptaujā ir 31 jautājums un tās aizpildīšana neaizņems vairāk par 15 minūtēm. Jau iepriekš pateicamies par sniegtajām atbildēm!

1. Cik ilgi (gados) Jūs strādājat Departamentā?

0 - 2

3 - 5

6 un vairāk.

2. Lūdzu, norādiet, kura līmeņa darbinieks Jūs esat:

- augstāka līmeņa darbinieks (departamenta, nodaļas, pārvaldes vadītājs, vadītāja vietnieks)
- speciālists.

3. Lūdzu, atzīmējiet, kura departamenta darbinieks Jūs esat (NB! turpmākajos anketas jautājumos ar apzīmējumu Departaments domāts departaments, kurā Jūs strādājat.)?

- Pilsētas attīstības departaments
- Īpašuma departaments
- Labklājības departaments.

4. Vai Jūs esat valsts amatpersona?

- Jā
- Pašlaik neesmu, taču esmu bijis/usi
- Nē
- Nezinu

5. Lūdzu norādiet, kā Jūs skaidrotu jēdzienu korupcija:

	Pilnībā piekrītu	Drīzāk piekrītu	Drīzāk nepiekrītu	Pilnībā nepiekrītu
Par korupciju uzskatu rīcību ar sabiedrisko īpašumu, kas izdarīta ar mērķi gūt savtīgu labumu un ir pretlikumīga				
Par korupciju uzskatu rīcību ar sabiedrisko īpašumu, kas izdarīta ar mērķi gūt savtīgu labumu un ir pretēja sabiedrības interesēm, bet var arī nebūt pretlikumīga				
Par korupciju uzskatu rīcību, kas ir pretēja sabiedrības morāles normām				
Visi nosauktie varianti kopā				
Cita atbilde				

- Pretkorupcijas komisija Rīgas domē nav nepieciešama
- Cita atbilde:

11. Jūsaprāt, galvenie korupcijas riski Departamentā, kurā strādājat, ir saistīti ar:

- vienpersonisku lēmumu pieņemšanu
- kontroles trūkumu pār darbinieku rīcību
- pārāk plašām darbinieku pilnvarām
- negodīgiem darbiniekiem
- politisko (deputātu vai politiskajām partijām pietuvinātu personu) iejaukšanos
- iestādes vadības sliktu piemēru darbiniekiem
- darbinieku zemo atalgojumu
- nepietiekamu vai nepietiekami skaidru normatīvo regulējumu pašvaldības funkciju īstenošanai
- negodīgiem pakalpojumu saņēmējiem, tai skaitā biznesa pārstāvjiem
- Cita atbilde:

12. Vai Jūs esat iepazinies/usies ar Departamenta izstrādāto pretkorupcijas pasākumu plānu?

3. Jā, esmu
4. Nē, neesmu
5. Nezinu par tāda esamību.

13. Ja Jūs esat iepazinies ar Departamenta pretkorupcijas pasākumu plānu, kā Jūs to vērtējat?

	Pilnībā piekrītu	Drīzāk piekrītu	Drīzāk nepiekrītu	Pilnībā nepiekrītu
Tas mazinās korupcijas riskus Departamentā				
Tajā ir iekļauti būtiskākie korupcijas riski				
Tajā iekļautie korupcijas novēršanas pasākumi ir efektīvi				
Tas nesniegs būtiskus uzlabojumus Departamenta darbībā				
Tas ir tikai formāls dokuments, kam nav tālākas praktiskas nozīmes				
Ja man būtu tāda iespēja, es to veidotu pilnīgi savādāku				
Departamenta pretkorupcijas pasākumu plāns neskar manus darba pienākumus				

14. Kā Jūs vērtējat trauksmes celšanas [Trauksmes celšana ir sabiedrības interešu vārdā motivētas personas rīcība organizācijā, pievēršot uzmanību pretlikumīgai vai neētiskai citu personu uzvedībai organizācijā vai arī pašas organizācijas prettiesiskai rīcībai] lomu korupcijas mazināšanā?

	Pilnībā piekrītu	Drīzāk piekrītu	Drīzāk nepiekrītu	Pilnībā nepiekrītu
Trauksmes celšana ir svarīgs instruments, lai atklātu korupciju, jo citādi atbildīgās institūcijas par šādiem gadījumiem nevarētu uzzināt				
Trauksmes celšanas rezultātā Departamenta ieguvums (piemēram, atklāts korupcijas gadījums) ir mazāks nekā zaudējumi (piemēram, liela darbinieku savstarpējā neuzticēšanās un iespējamās kolēģu/augstākas vadības represijas pret trauksmes cēlēju);				
Trauksmes celšanai nav nekādas lomas korupcijas				

mazināšanā Departamentā				

15. Vai Jūs personīgi būtu gatavs celt trauksmi par korupcijas gadījumiem Departamentā, kurā strādājat?

- Jā, būtu gatavs/a celt trauksmi atklāti (norādot savu vārdu, uzvārdu, amatu)
- Jā, bet tikai anonīmi
- Drīzāk nē
- Nē
- Nezinu.

16. Ja Jūs būtu gatavs celt trauksmi par korupcijas gadījumiem, kādā veidā Jūs vislabāk to darītu:

- Ziņotu iestādes vadītājam/ priekšniekam
- Ziņotu atbildīgajām institūcijām ārpus Departamenta
- Ziņotu uz anonīmo tālruni, ja tāds tiktu ieviests Rīgas domē
- Ziņotu Departamenta Ētikas komisijai
- Cits:

17. Vai Jūsu Departamentā ir izstrādāts Ētikas kodekss?

- Jā
- Nē
- Nē, Departamentam ir saistošs Rīgas pilsētas pašvaldības Ētikas kodekss
- Nezinu

18. Kā Jūs vērtējat Ētikas kodeksa nozīmi Departamenta darbā?

- Tas kalpo kā rokasgrāmata darbiniekiem, kā pareizi rīkoties noteiktās situācijās un uzlabos Departamenta darbību
- Tas ir formāls dokuments, ko neviens savā ikdienas darbā praktiski nepielieto
- Ētikas kodekss nav nepieciešams, jo darbinieku rīcība ir jau skaidri aprakstīta citur normatīvajos aktos
- Cita atbilde:

19. Jūsprāt, cik lielā mērā Departamentā tiek ievēroti Ētikas kodeksā iekļautie ētikas principi?

1 2 3 4 5

Nemaz netiek ievēroti

Pilnībā tiek ievēroti

20. Vai savā darbā esat izjutis/usi politisko spiedienu [politisko amatpersonu mēģinājumi ietekmēt Jūsu kompetencē esošu lēmumu]?

- Jā
- Netieši, ir bijuši mājieni
- Nē
- Cita atbilde

21. Vai Jūs, paralēli darbam Departamentā, ieņemat amatu citā darba vietā?

- Jā, savienoju ar amatu citā Rīgas pilsētas pašvaldības institūcijā
- Jā, savienoju ar amatu privātajā sektorā
- Jā, savienoju ar amatu valsts sektorā
- Mēdzu savienot ar gadījuma darbiem
- Nē, šis ir mans vienīgais atalgotais amats.

22. Ja Jūs savienojat darbu Departamentā ar darbu citā darba vietā, vai par to ir informēta Departamenta vadība?

- Jā
- Nē

- Domāju, ka vadība par to zina tāpat
- Neuzskatu par nepieciešamu to paziņot vadībai
- Cita atbilde:

23. Vai, pildot amata pienākumus, Jūs kādreiz esat nonācis/kusi situācijā, kad Jums ir bijis jāpieņem lēmums par savu radnieku, paziņu, draugu, kaimiņu, biznesa partneri?

- Jā
- Nē
- Nezinu

24. Ja jūs nonāktu situācijā, kad Jums savu pienākumu ietvaros ir jāpieņem lēmums par savu paziņu, radnieku, draugu, kaimiņu, bijušo darījumu partneri, kāda būtu Jūsu rīcība?

- Pildītu savus pienākumus, tai skaitā pieņemtu lēmumu
- Mana rīcība būtu atkarīga no tā, cik tuva ir persona, attiecībā uz kuru man jāpieņem lēmums
- Pirms lēmuma pieņemšanas konsultētos ar augstāku amatpersonu
- Atteiktos pieņemt lēmumu, pamatojoties uz to, ka citiem varētu rasties aizdomas par interešu konfliktu
- Cita atbilde:

25. Vai Jums, pildot amata pienākumus, ir nācies saņemt dāvanas [Interese konflikta novēršanas likuma izpratnē dāvana ir gan mantiska, gan citāda rakstura labums, piemēram, tiesības, pakalpojumi, konkrētajai amatpersonai piešķirta īpaša atlaide vai atvieglojums, kas nav pieejams citiem]?

- Jā, ir nācies
- Jā, tikai ziedus, suvenīrus un reprezentācijas priekšmetus
- Jā, apmaksātas pusdienas vai vakariņas, ielūgumus uz koncertiem, relaksējošu procedūru apmeklējumiem utml.
- Jā, bet ne personīgi, dāvana tika adresēta visiem kolēģiem
- Nē, nav nācies.

26. Vai Departamentā pastāv noteikta kārtība, kā darbiniekiem jārikojas dāvanas pieņemšanas gadījumā?

- Jā, ja dāvana pārsniedz noteiktu vērtību, darbiniekiem jāinformē par saņemto dāvanu augstāka amatpersona
- Jā, ja dāvana pārsniedz noteiktu vērtību, darbiniekiem jāreģistrē dāvana dāvanu reģistrā
- Jā, Departamentā nav atļauta dāvanu pieņemšana, izņemot reprezentācijas priekšmetus un ziedus
- Nē, Departamentā nav noteikta kārtība, kā rīkoties šādā situācijā
- Nezinu.

27. Vai pienākumu pildīšanas ietvaros dažādu jautājumu risināšanai mērķtiecīgi noskaidrojāt dažādu sabiedrības grupu (profesionālo asociāciju, sabiedrisko organizāciju, individuālu uzņēmēju utt.) viedokli par risināmo jautājumu?

- Jā
- Dažreiz
- Nē, manu darba pienākumu pildīšanai tas nav nepieciešams
- Nē
- Cita atbilde:

28. Gadījumā, ja ir nācies uzklaut profesionālo asociāciju, sabiedrisko organizāciju, individuālo uzņēmēju viedokli par kādu konkrētu jautājumu, lūdzu, raksturojiet, kādā veidā tas tiek darīts?

- Parasti tā ir apaļā galda diskusija vai darba grupa
- Parasti tās ir individuālas Departamenta pārstāvju tikšanās ar šo grupu pārstāvjiem
- Šīs grupas pārsvarā vienmēr tiek uzklautas, ja tās izrāda šādu iniciatīvu
- Departamentam jau ir izveidojies noteiktu organizāciju/uzņēmumu loks, ar kurām konsultējamies dažādos jautājumos
- Cita atbilde:

29. Vai Jūs esat apmierināts/a ar atalgojumu, ko saņemat par darbu Departamentā?

- Jā, esmu apmierināts/a

- Nē, tas ir neadekvāti augsts, salīdzinot ar manu pienākumu un atbildības līmeni
- Nē, jo tas ir neadekvāti zems, salīdzinot ar manu pienākumu un atbildības līmeni
- Nē, uzskatu, ka tas ir par zemu, salīdzinot ar atalgojumu, ko par līdzīgiem pienākumiem saņem mani kolēģi Departamentā
- Nē, uzskatu, ka tas ir par zemu, salīdzinot ar atalgojumu, ko par līdzīgiem pienākumiem saņem manas nozares speciālisti privātajā sektorā
- Grūti pateikt.
- Cita atbilde:

30. Vai Jums ir skaidra prēmiju piešķiršanas kārtība, kāda ir Departamentā?

- Jā, es zinu, kādos gadījumos un kādā apmērā Departamentā tiek piešķirtas prēmijas
- Domāju, ka Departamentā prēmiju piešķiršanā vadās pēc situācijas un nepastāv atsevišķi noteikta prēmēšanas kārtība
- Nē, man nav skaidri prēmiju piešķiršanas kritēriji un apjoms
- Mani tas neinteresē
- Cita atbilde:

31. Kā Jūs vērtējat informācijas pieejamību sabiedrībai par Departamenta funkcijām un uzdevumiem, darbību:

Informācija ir pietiekami skaidra un izsmeļoša

Informācija ir pietiekami pieejama, tikai dažkārt pakalpojumu saņēmēji iespēju ar to iepazīties neizmanto

Informācija ir par pamat jautājumiem, taču tā būtu jāpaplašina un jāpadara skaidrāk saprotama

Informācija Departamenta sniegto pakalpojumu potenciālajiem un esošajiem saņēmējiem ir pārāk sarežģīta un nepieejama

Šobrīd neredzu iespējas, kā vēl (bez jau esošās informācijas sniegšanas kārtības) Departaments varētu sniegt informāciju interesentiem